

Ni vsaka pomoč neobdavčena

V teh dneh, ko se na različnih koncih zbirajo pomoč za prizadete v neurjih, finančna uprava opozarja na davčne vidike teh nakazil.

AKTUALNO 2

Ali naj bo zavarovanje hiš obvezno?

Za primer poplav ali plazov je zavarovanih katastrofalno malo podjetij in premoženja fizičnih oseb.

AKTUALNO 3

Pozabljeni vojni postaji globalna tragedija

Vojni v Sudanu, ki poteka daleč od oči svetovne javnosti, ni videti konca. Polovica prebivalstva nujno potrebuje humanitarno pomoč.

SVET 6

o učinkih naravne katastrofe na slovensko gospodarstvo

MNENJA 7

Kaj mi pripada v jeseni življenja?

Pričočnik s številimi podatki, ki lahko koristijo starejšim, invalidom in drugim, je letos doživel že tretji ponatis in je prava uspešnica.

GENERACIJA + 10

Ne odhajajte v gore in na težko dostopne terene

Planinska zveza in gorski reševalci opozarjajo, da je tako kot v dolinah tudi v višinah razmočeno, mokro, spolzko in nevarno.

TRIP 11

Turizem v času poplav

V kampih bo petino manj tujcev, ki so menda prepričani, da zaradi ujme kampiranje pri nas ni mogoče, kar pa ni res.

TRIP 12

Staroselec na beneškem bienalu

Ameriški umetnik Jeffrey Gibson se bo predstavil z multimedijsko instalacijo in performansi.

KULTURA 13

Kako je Ljubljana ostala na suhem

Južni del prestolnice so pred poplavami tokrat obvarovali protipoplavni ukrepi. Brez teh bi bil strošek odpravljanja posledic stokrat večji.

PANORAMA 14

Delno jasno bo, popoldne se bodo na severu začele pojavljati krajevne padavine.

VРЕME 18

Iskrica

Luč enotnosti je tako močna, da lahko razsvetli vso zemljo.

Baha Ulah

Za naročila na tiskano ali digitalno Delo

pokličite 080 11 99

pišite naročnine@delo.si

obiščite trgovina.delo.si

Solidarnost bo močnejša od nesreče

Po ujmi Ursula von der Leyen bo danes obiskala poplavljena območja, EU bo s pomočjo sledila naši solidarnosti

► STRANI 2-4

Gabrijela Fužir in njena mama Katka s Prevalj gledata družinsko hišo, ki jo je skupaj z nabrežino, cesto in mostom odnesla Meža. FOTO DEJAN JAVORNIK

Tema dneva

Marshallov načrt za poplavljeno Slovenijo

Miha Jenko
o ukrepih za obnovo

Ko so vode odtekle, je postal jasno, da bo obnova prizadetih območij stala več milijard in da bo dolgotrajna. Vse oči so uprte v vladajoče in njihov odziv na največje naravno nesrečo v zgodovini države. Nekatera ključna ministrstva, kot je obrambno, so se skupaj z gasilci, reševalci, civilno zaščito in drugimi že izkazala s hitro pomočjo najbolj ogroženim.

Vlado in prizadete občine so po prvem sestanku najteže delo še čaka.

Tudi gospodarska škoda je ogromna, uničene so nekatere tovarne in infrastruktura, ocene kažejo, da je samo v industriji ogroženih 10.000 delovnih mest, za celotno gospodarstvo

Kot pri vsakem projektu bodo ključne ustrezna priprava, organizacija, koordinacija ter hitra in dobra izvedba – za vse to pa mora zdaj poskrbeti predvsem vlada.

je številka seveda še večja. Prvi napovedani ukrepi so podobni kot ob pandemiji: sofinanciranje čakanja na delo in likvidnostna posojila za nakup strojev in opreme. Tako naj bi se orhanili proizvodnja in socialna varnost ljudi.

Vlada mora nemudoma poskrbeti tudi za dodatne

finančne vire, in to v času, ko se naše gospodarstvo ohlaja. V takih razmerah je razglasitev 14. avgusta za dela prost dan kar po vsej državi povzročila mešane odzive. Mini rebalans letosnjega proračuna, ki ga napoveduje premier Robert Golob, bo s predvidenimi dodatnimi 220 milijoni evrov le prvi korak. Država bo morala takoj premišljeno dopolniti proračunske izdatke za prihodnji dve leti. Tudi s protipoplavnimi ukrepi, ki so zaradi neprizadelenih projektov letos izpadli iz načrta za okrevanje in odpornost. Obnovi bo lahko financirali tudi s pomočjo drugih tujih virov, recimo Evropske banke za obnovo in razvoj in Evropske investicijske banke – seveda moramo prej pripraviti ustrezne projekte. Spremeniti bo

treba birokratsko mentaliteto in pospešiti postopke, zlasti pri ureševanju v prostor.

Tudi prva pomoč iz tujine je že tu, veliko držav jo je obljubilo. Danes prihaja k nam predsednica evropske komisije; odzivnost Bruslja je tokrat zgledna, upajmo, da tudi s konkretnimi finančnimi in drugimi ukrepi, ki jih bo Slovenija potrebovala. Sicer pa bo »Marshallov načrt za poplavljeno Slovenijo« nacionalni projekt prihajajočega desetletja. Seveda so pozivi, da vsi solidarno zavrhamo rokave, na mestu. A kot pri vsakem projektu bodo ključne ustrezna priprava, organizacija, koordinacija ter hitra in dobra izvedba – za vse to pa mora zdaj poskrbeti predvsem vlada.

+ PREOBRAZBA
Težave avtomobilske industrije

Prehod avtomobilov na električni pogon lahko prinese nekajletno upadanje njihove prodaje v Evropi, pri čemer se avtomobilska industrija še ni izkopalila iz težav zaradi epidemije. Negotovost se pozna tudi slovenskim izvoznikom. Pričakovati je odpuščanja.

Izziv je že vsi večji konkurenca kitajskih ponudnikov, ki pospešuje prehod. Zaradi pričakovanega znižanja cen in počasne gradnje infrastrukture pa bodo kupci odlašali z nakupi novih avtomobilov. K. L.

► STRAN 8

Galatasaray pretrd oreh za Olimpijo

Nogometni Olimpije so se v uvodni tekmi tretjega kola kvalifikacij za nastop v ligi prvakov pogumno postavili po robu igralcem favoriziranega Galatasaraya, a poraza niso

mogli preprečiti. Na koncu so v nabito polnih Stožicah izgubili z 0:3 (0:1). Za ljubljancane so bile usodne posamične napake, ki so jih hladnokrvno izkoristili Kerem Aktugoglu (v 9. minutu), Dries

Mertens (48.) in Halil Dervisoglu (90.). Turki so si s tem uspehom prigrali izvrstno izhodišče pred povratnim dvobojem prihodnji torki v Istanbulu. M. Š.

► STRAN 15

Tudi plazenje zemlje se umirja

Plazovi Ukrep evakuacije prebivalcev Koroške Bele odpravljen. Prepoved gibanja in zadrževanja na območju plazu

»Ko se zemljinja suši, se umirja tudi plazovi. Vendar nevarnosti še ni konec, sploh ne. Se pa zmanjšuje,« je poudaril direktor Geološkega zavoda Slovenije Milos Bavec. Zaradi plazov nad Koroško Belo je bila za minule tri noči odrejena evakuacija, a se je stanje toliko umirilo, da so prisotni na sestanku štaba Civilne zaštite Jesenice včeraj sklenili, da je ukrep evakuacije prebivalcev Koroške Bele zaradi plazu nad krajem od včeraj odprtavljen. Na terenu nameči ni bilo večjih posebnosti.

FOTO LEON VIDIC

Raven nevarnosti se približuje stanju pred izrednim dogodom, je povedal Bavec, ki se je udeležil operativnega sestanka. Kljub temu prebivalci naprosto, da še spremjamajo navodila štaba Civilne zaštite

Jesenice. Začeli bodo izvajati tudi nove ukrepe, ki jih je predstavil poveljnik Občinskega štaba Civilne zaštite Jesenice Igor Arh. Vzpodbujajo dodaten videonadzor v strugi potoka Bela, prav tako bodo na dve ure izvajali periodične obhode struge, navaja STA. Če bi se nivo vode v strugi potoka Bela znižal – kar bi bil znak zaježitve gorodno –, se bo sprózil alarm. Veljati začenja tudi odredba o prepovedi gibanja in zadrževanja na območju plazu nad Koroško Belo. Po naselju Koroška Bela bo vzpostavljen usmerjevalni sistem do zbirnih točk. Medtem so pristojne službe zacele čistiti teren in zaplavne pregrade.

Po vsej Sloveniji se je sprožilo ogromno plazov, na geološkem zavodu trenutno skrbijo predvsem za pomoč pri intervencnih ukrepih. »Še zdaleč nismo vse informacij o vseh plazovih, te bomo počasi zbirali v prihodnjih mesecih. Trenutno se vse fokusirajo na najbolj kritične plazove, ki ogrožajo kritično infrastrukturo,« je pojasnil Bavec. Teh je cela vrsta, je nadaljeval. »Za zdaj se nam uspe odzivati predvsem na klice civilne zaštite in občinskih štabov, saj oni najbolj poznajo prioriteten območji oziroma najbolj kritične točke. Na klice zasebnikov pa se še ne moremo odzivati.«

Milos Bavec, prebivalcem svetuje, naj se odpravljanja posledic plazov lotijo v dogovor oziroma po posvetovanju s strokovnjaki. »Vendar naj ne pričakujejo prehitri rešitev, najprej so na vrsti interventne stvari, celostna sanacija pa bo zelo dolgotrajna.«

► STRAN 5

Milos Bavec, direktor Geološkega zavoda Slovenije, je v času, ko Sloveniji grožijo številni plazovi, zelo iskan sogovornik. FOTO ALEŠ ČERNIEC

Prosti ponedeljek – dober namen, dvomljiv učinek

Dan solidarnosti Uvedba nedomišljena – Na najbolj prizadetih območjih živi približno četrtina delovno aktivnega prebivalstva

V ponedeljek bo dela prost dan. Vlada uvaja dan solidarnosti, de-lali bodo samo zaposleni v kri-tični infrastrukturi. Odzvi na to odločitev so na družbenih omrežjih različni, veliko jih za-pirajo gospodarstva ne razume kot domišljeno poteko. Če bi že-leli pomagati prizadetim krajem, ljudem in podjetjem, bi dosegli veliko večji učinek s tem, oce-njujejo na Gospodarski zbornici Slovenije (GZS), da bi določili do-dan delovni dan in bi obraču-nane stroške za zaposlenega za ta dan namerili za pomoč priza-detim v poplavah, pri čemer bi se država za ta dan odpovedala dakovom in prispevkom od plač.

SUZANA KOS

»Razumemo, dobromernost predloga, ki bi prizadetim omogočil, da podaljšan vikend izkoristijo za odpravljanje posledic poplav, vendar bodo imela hkrati s tem podjetja, tudi tista, ki so utrpela škodo v poplavah, dodatne stroške. Podjetja, ki so bila manj oško-dovana v poplavah in so končno zagnala proizvodnjo, bodo še ob dodatne prihodke. Ukrep bo pri-zadel tudi tista podjetja, ki so se zaradi povečane količine naročil celo odpovedala kolektivnemu dopustu,« opozarjajo na GZS.

Na najbolj prizadetih območjih živi približno četrtina delovno akti-vnega prebivalstva, kar pomeni, da bo prostega dne deležna velika večina zaposlenih v Sloveniji, ki jih poplave niso prizadela. Če bo ta ukrep ostal, se na GZS bojijo, da ne bo dosegl želenega učinka, ker bo na terenu izjemno težko organizi-

- V ponedeljek bodo delali samo zaposleni v kritični infrastrukturi.
- Na GZS se bojijo, da ta ukrep ne bo dosegel želenega učinka.
- Kako določiti merila za dodeljevanje pomoči na lokalni ravni.

rati in koordinirati pričakovanje veliko število prostovoljev.

V ponedeljek bodo delali le za-posleni v kritični infrastrukturi, odpre bodo tudi trgovine, ki so bile odprte v nedeljo. Za preostali del akti-vnega prebivalstva, ki na dan solidarnosti ne bo delal, ni predvideno nikakršno sofinanciranje države.

DR. ROK SPRUK
EKONOMSKA FAKULTETA

Ideja, da se ustavi poslovno življenje na nepoplavljenih oziroma nepri-zadetih območjih, je neodgovorna, nepremišljena, iracionalna in brez podpore v ekonomski teoriji. Če podjetja na neprizadetih območjih ne bodo delala, se bo gospodarska škoda zaradi tega posredno še povečala.

Takšnim populističnim ukre-pom se je treba izogibati, zlasti pa mora brez prestanka delovati vsa kritična infrastruktura, če pa bo zaprtje selektivno, je tovrstna od-ločitev vlade po njegovem mnenju tudi neodgovorna. V teh dneh je ekonoma klical veliko znan-cep iz tujine, ob tem so ga kolegi iz različnih držav opozarjali, da se naša stran ne odziva na vprašanja, kako lahko pomagajo. Po njegovi oceni je vlada sicer doselj upora-bila le 43 odstotkov stikov mednarodne pomoči, ki bi jih lahko,

z delo ali višje sile, kar je deloma razočaralo gospodarske organiza-cije, ki so po sestanku z gospodar-skim ministrom Matjažem Hanom in ministrom za delo Luki Mescem pričakovalo v državah veliko ško-do 100-odstotno financiranje. Po včerajnjih podatkih naj bi bila po-moc omejena na tri mesece z mo-žnostjo podaljšanja.

Kot so sporočili z ministrstva za delo, pa se bo zagotovila tudi po-moč v višini 1200 evrov na mesec do konca leta za samozaposlene, ki zaradi poplav ne morejo opravljati svojega dela ali je to bistveno ok-njeno. V nasprotju s solidarnostnim dnevom, ko država ne bo krila mo-rebitnih nastalih stroškov, pa so na vladu obljubili, da bo krila sedem dodatnih dni plačane odsotnosti po sledic poplav.

BARBARA ERŽEN

Kot je napovedal predsednik vlade Robert Golob, bo država krila 80-odstotno subvencioniranje na-domesta plače v primeru čakanja

z dela za vse, ki bodo pomagali pri odpravi posledic poplav. Kaksen natanko bo postopek za porabo teh dni, sinoč še ni bilo jasno, saj so ministrstva včeraj napovedane ukrepe še usklajevati.

Novela bo veljala retroaktivno Sama novela, ki je začela nastajati po julijskih neurjih, bo prav zato po navedbami ministra za naravne vire Uroša Brežana veljala retro-aktivno in bo njene rešitve mogo-če uporabiti za vse naravne nesreče, ki so Slovenijo prizadele letos. »Zakon je namenjen sistemskemu reševanju,« je zagotovil Brežan in po zadnjih sejih vlade napovedal po-večanje deleža predplačil priza-detim občinam s predlaganimi 20 na 40 odstotkov ocenjene škode, s čimer naj bi občinske službe po-

z delo ali višje sile, kar je deloma razočaralo gospodarske organiza-cije, ki so po sestanku z gospodar-skim ministrom Matjažem Hanom in ministrom za delo Luki Mescem pričakovalo v državah veliko ško-do 100-odstotno financiranje. Po včerajnjih podatkih naj bi bila po-moc omejena na tri mesece z mo-žnostjo podaljšanja.

Kot so sporočili z ministrstva za delo, pa se bo zagotovila tudi po-moč v višini 1200 evrov na mesec do konca leta za samozaposlene, ki zaradi poplav ne morejo opravljati svojega dela ali je to bistveno ok-njeno. V nasprotju s solidarnostnim dnevom, ko država ne bo krila mo-rebitnih nastalih stroškov, pa so na vladu obljubili, da bo krila sedem dodatnih dni plačane odsotnosti po sledic poplav.

BARBARA ERŽEN

Kot je napovedal predsednik vlade Robert Golob, bo država krila 80-odstotno subvencioniranje na-domesta plače v primeru čakanja

13 14 15

NEDELJA

PONEDELJEK

TOREK

škodo pa je ocenil na kar pet milijard evrov oziroma blizu sedem odstotkov BDP.

Do nadomestnih gradenj še daleč

Predsednik vlade Robert Golob je napovedal, da bodo skušali po-plavljenec po zgledu popotre-be obovine čim prej zagotoviti

nadomestne gradnje – občine naj bi dale zemljišča, država pa bo po-skrbela za montažne hiše.

Pred tem bodo razširili vladno aplikacijo za pomoč, in sicer s po-dročjem začasnih stanovanj – v četrtek bodo vzpostavili register nepremčin, v katerih bi lahko začasno naselili poplavljence. V aplikacijo bodo vključena prosta

stanovanja, tako zasebna kot ti-sta v lasti države, stanovanjskih skladov in državnih podjetij. To ne bo trajna rešitev, ki jo želi vlada zagotoviti čim prej, tudi z radikalno pospešitvijo postop-kov umesčanja v prostor. V kolikšnem času bi poplavljenci lahko dobili nova stalna bivališča, ni mogoče napovedati, zagotoviti pa

se to ne bo zgodilo v nekaj me-sicih.

Daniel Krivec, župan Bovca v času popotesne obnove, zdaj po-slanc SDS, meni, da so napovedi predsednika vlade sicer všečne, dobrodoše in gredo v pravo smer, zaradi izkušenj pri obnovi pa dvo-mi, da bo realizacija tako hitra, kot si je zamislil Golob. Veliko je namreč še vprašanj, ki jih bo treba obravnavati. »Težava bodo najprej že sama zemljišča za gradnjo na-domestnih objektov – večina občin namreč nima na zalogi parcel za gradnjo. Za tiste, ki jih imajo, a ne zazidljive, bodo potrebne spre-membe prostorskih aktov. Vse to traže.«

IZ izkušenj v popotesni obno-vi in po sanaciji posledic plazu v Logu pod Mangartom Krivec opo-zarja še na pomembno vprašanje določitve meril za dodeljevanje pomoči na lokalni ravni. »Nujno je vnaprej zagotoviti enotne, resne kriterije, ki bodo morali imeti tudi primerno pravno podlago. Nekaj časa bo potrebna tudi za to, da bo stroka povedala, kje je v prizadetih dolinah sploh varno na novo graditi. Pri popotesni obnovi na Bovškem smo naleteli še na eno pomembno vprašanje, s katerim se bo verjetno srečala tudi Golobova vlada, to pa je, kdo je lastnik prizadete nepremčnine. V Bovcu smo namreč imeli kar nekaj težav, ker so ostali brez doma tudi ljudje, ki niso bili lastniki prizadetih ne-premčnin, v katerih so živeli.«

Najhitreje bodo nove stalne na-domestne gradnje dobili tisti, ki imajo v lasti svojo parcelo, primer-no za gradnjo. Koliko je takšnih v 147 prizadetih občinah, ni znano.

Slovenija naj te težke in naporne dni sklene v duhu solidarnosti. Da pomagamo znancu, sosedu, prijatelju, vsem, ki so jih prizadele hude poplave, je ob vladni odločitvi, da bo 14. avgust dan solidarnosti in dela prost dan, izjavil Robert Golob. Foto BLAŽ SAMEC

Poslanci o zakonu o odpravi posledic naravnih nesreč

Poleg solidarnostnega dneva bodo spremeli zakona o od-pravi posledic naravnih nesreč, ki jih bo potrjeval državni zbor po najnem postopku ž da, pri-nese tudi kritike intervencijskih stroškov in vnaprejšnje predplači-lo prizadetim občinam do 40 od-stotkov ocenjene škode, širitev obsega upravičenosti za škodo v kmetijstvu pa tudi podjetjem in samozaposlenim ter plačan se-demnevi dopust za prostovolj-ce, ki bodo pomagali pri odpravi posledic poplav.

BARBARA ERŽEN

Kot je napovedal predsednik vlade Robert Golob, bo država krila 80-odstotno subvencioniranje na-domesta plače v primeru čakanja

z delo ali višje sile, kar je deloma razočaralo gospodarske organiza-cije, ki so po sestanku z gospodar-skim ministrom Matjažem Hanom in ministrom za delo Luki Mescem pričakovalo v državah veliko ško-do 100-odstotno financiranje. Po včerajnjih podatkih naj bi bila po-moc omejena na tri mesece z mo-žnostjo podaljšanja.

Novela bo veljala retroaktivno Sama novela, ki je začela nastajati po julijskih neurjih, bo prav zato po navedbami ministra za naravne vire Uroša Brežana veljala retro-aktivno in bo njene rešitve mogo-če uporabiti za vse naravne nesreče, ki so Slovenijo prizadele letos. »Zakon je namenjen sistemskemu reševanju,« je zagotovil Brežan in po zadnjih sejih vlade napovedal po-večanje deleža predplačil priza-detim občinam s predlaganimi 20 na 40 odstotkov ocenjene škode, s čimer naj bi občinske službe po-

z delo ali višje sile, kar je deloma razočaralo gospodarske organiza-cije, ki so po sestanku z gospodar-skim ministrom Matjažem Hanom in ministrom za delo Luki Mescem pričakovalo v državah veliko ško-do 100-odstotno financiranje. Po včerajnjih podatkih naj bi bila po-moc omejena na tri mesece z mo-žnostjo podaljšanja.

Novela bo veljala retroaktivno Sama novela, ki je začela nastajati po julijskih neurjih, bo prav zato po navedbami ministra za naravne vire Uroša Brežana veljala retro-aktivno in bo njene rešitve mogo-če uporabiti za vse naravne nesreče, ki so Slovenijo prizadele letos. »Zakon je namenjen sistemskemu reševanju,« je zagotovil Brežan in po zadnjih sejih vlade napovedal po-večanje deleža predplačil priza-detim občinam s predlaganimi 20 na 40 odstotkov ocenjene škode, s čimer naj bi občinske službe po-

svojih izvajalcih čim hitreje začele izvajati dejanske ukrepe.

NSI je medtem z amandmajem predlagala 100-odsotno predplačilo.

Sama novela omogoča tudi podplago, da se za odpravo posledic naravnih nesreč lahko sred-stva namenijo tako v povrtni kot povratni obliki in tudi v obliki posojilnih skladov ali jamstvenih shem ter da država v primerih, ko bo škoda tolikšna, da bi lahko ogrozila obstoj kmetijskih gospodar-stev, pomaga tudi takrat, ko bi kmetje škodo lahko zavarovali.

Koliko natančno znaša vladna pomoč, so po zadnjih spremembah na seji vlade na ministrstvih sinči še preračunavali, a so že odprli tudi vprašanje rebalansa proračuna za letos, in sicer v delu o proračunski rezervi, ki jo nameravajo za sana-ti škode po poplavah za zdaj po-večat za okoli 220 milijonov evrov. K rebalansu naj bi se vrnili jutri. Dolgoročne pa razmišljajo o usta-novitvi posebnega solidarnostnega skladu z dodatnimi sredstvi za fi-nanciranje sanacije.

Z urejanje škode po poplavah v prihodnjem naj bi bilo po napove-di vlade sicer potrebno dodatno spremišnjanje zakonodaje, z župani so včeraj govorili tudi o možnosti posebnega zakona, ki bi zajel vprašanje odprave posledic poplav.

Vlada napoveduje, da bo krila sedem dodatnih dni plačane odsotnosti z dela za vse, ki bodo pomagali pri odpravi posledic poplav.

Markomentar Protipoplavni nasipi

MARKO KOČEVAR

Omejitve pri nakazilih pomoči

Davki Dohodnine oproščeni le prejemki od humanitarnih organizacij

Številna podjetja bodo svojim za-poslenim, ki so jih prizadeli po-plave, plazovi in druge posledice nedavnih neurij, izplačala soli-darnostno pomoč, ki je običajno določena s kolektivno pogod-bo. Ta pomoč pa je neobdavčena zgodil do 2000 evrov, zato iz go-spodarstva že prihajajo pobude, da bi to vsoto za letos in pri-hodnje leto dvignili na 5000 evrov.

MAJA GRGIĆ

V teh dneh, ko se na različnih kon-cih zbira pomoč za prizadete v ne-urjih, finančna uprava opozarja na davčne vidike teh nakazil. Kot opo-zarajo, so pomoči fizičnim ose-bam oproščene plačila dohodnine le, če jih prejmejo od organizacij, ki imajo urejen status humanitar-ne organizacije. Pomoč lahko prizadetim zaposlenim nakažejo tudi delodajalcji, vendar se ta ne vstreva v davčno osnovno le do 2000 evrov. Ta pomoč je torej lahko tudi višja, a se razlika davčno obravnavata kot dohodek iz delovnega razmerja. Iz gospodarstva je zato že slišati pobude, da bi bilo treba vsoto v sedanjih izjemnih razmerah dvi-

gniti na 5000 evrov, da bi deloda-jalcji lahko prizadetim zaposlenim nakazali več. Toliko namreč zna-ši tudi najvišja vsota, ki jo lahko fizična oseba podari drugi fizični osebi. Podjetja lahko sicer ustano-vijo tudi poseben sklad za humani-tarne namene ter v okviru tega zbirajo in razdeljujejo višje vsote. To je mogoče tudi prek namenskih računov znotraj humanitarnih organizacij, vendar so ti postopki

bolj zapleteni kakor pri nakazilu solidarnostno pomoči.

V drugih Hisenskih Europe, ka-mor sodi tudi velenjsko Gorenje, niso utrpieli škode zaradi neurij, so pa prizadeti številni zaposleni, ki živijo v okolici. V Hisenski Gorenje Europe pojasnjujejo, da imajo solidarnostno pomoč urejeno s kolektivno pogodbo in da imajo že sestavljeni komisijo, ki bo oce-nila posamezne prijave. Prizade-

tim sodelavcem bodo ponudili do

Bruseljski milijoni za kolosalen odziv Slovenije

Pomoč *Pred obiskom Ursule von der Leyen prvi obrisi tega, kako bi Slovenija lahko pridobila vire EU za sanacijo in preventivo*

Predsednica evropske komisije Ursula von der Leyen si bo med današnjim obiskom v Sloveniji lahko na lastne oči ogledala razdejanje, ki so ga za sabo pustile katastrofalne poplave konec tedna.

PETER ŽERJAVIČ
dopisnik iz Bruslja

Odgovornik, predsednika vlade Roberta Goloba, predstavnikov lokalnih oblasti in drugih, bo lahko neposredno slišala, kakšne so razmere na terenu. Med drugim bo tema pogovorov iskanje možnosti, kako bi EU lahko podprla prizadevanje za obnovbo in preventivo. Premier Golob bo gostil lahko vsaj okvirno predstavil potrebe Slovenije po katastrofi. Ursula von der Leyen bo nagovorila državni zbor, ki se bo sestal na izrednem zasedanju. Predsednico bo med obiskom v Sloveniji spremjal evropski komisar za krizno odzivanje Janez Lenarcic.

Priprava konkretnih projektov za finančiranje z denarjem EU bo zahtevala čas. V okviru evropskega mehanizma civilne zaščite posamezne države že intenzivno ponujajo konkrentno pomoč. Tako v državo prihajajo bagri, mobilni mostovi in druga tehnika z ekipami. To je prvi kritini odziv. Naslednja faza bo izkoriščanje denarja, ki je na razpolago v različnih evropskih skladih. Ker so posledice poplav na različnih področjih (infrastruktura, kmetijstvo, podjetja ...), bi denar za pomoč lahko prišel še iz različnih virov – kohezije, modernizacijskega sklada, instrumenta za okrevanje ...

Pripraviti bo treba primerne projekte

V evropski komisiji neuradno govorijo o »kolosalnem odzivu«, ki ga bosta morala organizirati sloven-

- Ursula von der Leyen bo na lastne oči videla razdejanje na terenu.
- Pomoč za sanacijo in preventivo iz različnih virov EU.
- Finančne omejitve v bruseljskih skladih so realna okoliščina.

ska vlada in državna administracija. Velike in zahtevne projekte, ki bi bili lahko financirani iz evropskih blagajn, da bo moral pripraviti agilno in hitro. Načeloma velja, da je evropska komisija pri odzivanju na velike katastrofe vedno pripravljena na fleksibilne in kreativne rešitve znotraj obstoječih okvirov, če bodo na mizi primerni projekti. Načrt za okrevanje in odpornost, v katerem je za Slovenijo predviden okoli 1,5 milijard evrov ne-povratnih sredstev, dopušča nekaj manevrskega prostora.

Z njegovim izkoriščanjem bi del sredstev lahko namenili v okviru odzivanja na poplave. To sicer ne bi bilo neposredna sanacija škode, temveč zmanjševanje tveganj za ponavljanje takšnih katastrof. Kot navajajo v Bruslju, je Slovenija v nacionalnem načrtu za okrevanje in odpornost predvidela vzpostavitev centrov za bolje preprečevanje, pripravljenost in odzivanje na poplave in požare. Tudi vlaganja v sisteme za zadrževanje vode naj bi pomagala pri preprečevanju poplav. Že v prihodnjih tednih pa bi lahko začeli postopke za dodatna ugodna posojila iz instrumenta za okrevanje.

Že v okviru kohezijske politike v prejšnjem proračunskem obdobju (2014–2020) je bilo v Sloveniji za varovanje pred poplavami namenjenih 92 milijonov evrov. V

Ursula von der Leyen si bo ogledala razdejanje po poplavah in nagovorila državni zbor, ki se bo sestal na izrednem zasedanju.

Nekdanji minister za zdravje Danijel Bešić Loredan je Državnemu volilnemu komisiju (DVK) obvestil, da ne bo prevzel mandata nadomestnega poslance. Ob tem je dodal, da mu objektivni razlogi, zakaj mu je premier Robert Golob ponudil odstopno izjavo, niso poznani. »V tem trenutku se iz politike umikam v celoti. Sam si ne predstavljam, niti si ne želim, da bi po vseh dogodkih tvorno sodeloval kot nadomestni poslanec stranke Gibanje Svoboda. Sem zdravnik, specialist ortopedski kirurgije in želim nadaljevati svojo poslanstvo v miru in v dobro ljudi ter njihovega zdravja,« je po pisanku STA še poudaril Bešić Loredan. K. H.

Begunje
Znova deluje ambulantna dejavnost

V Psihiatrični bolnišnici Begunje, ki so jo močno prizadele petkove poplave, po običajnem urniku znova deluje specjalistična psihiatrica ambulantna dejavnost. **Bolnišnica dejavnost pa zaradi izrednih razmer še vedno ostaja zaprta.** V nujnih primerih paciente prosijo, naj se obreño na druge psihiatricne bolnišnice v državi. K. H.

novem sedemletnem kohezijskem programu do leta 2027 je za zmanjševanje tveganj zagotovljenih 109 milijonov. Tako ima Slovenija skupaj s predvidenim denarjem v okviru načrta za okrevanje na razpolago 230 milijonov evrov za zmanjševanje tveganj podnebnih katastrof. Tudi del preostalih sredstev iz obdobja 2014–2020 da bi lahko namenili za ta cilj.

V EU že več kot dve desetletji deluje solidarnostni sklad. Od leta 2002 je bilo po podatkih evropske komisije iz njega zagotovljenih 7,6

miliarde evrov pomoči državam po naravnih nesrečah. Finančne omejitve v bruseljskih skladih so očitno in ena od realnih okoliščin. Katastrofe so solidarnostni sklad za letos (v njem je lahko največ 1,32 miliarde evrov na leto) že bolj ali manj izpraznil. Evropska komisija je že junija predlagala, da bi ga v štirih letih do konca sedemletnega proračunskega obdobja leta 2027 zvišali za skupno 2,5 miliarde evrov.

Slovenija je iz sklada kot pomoč po poplavah v letih 2007, 2010 in 2012 prejela 8,3, 7,5 in 14,1 milijona

evrov. Skupna škoda v treh poplavah je znašala 644 milijonov. Za žledolom je prejela 18,4 milijona evrov (škoda 429 milijonov). Od vložitve zahtevka (največ 12 tednov po prvi škodi) do odobrite lahko mine leta dni ali še več. Belgiji, Nemčiji in drugim državam, prizadetim v poplavah poleti 2021, so pomoč potrdili še konec lanskega leta. Rekordni znesek pomoči, 1,2 milijarde po potresih v letih 2016 in 2017, je prejela Italija. Država mora denar iz solidarnostnega sklada porabiti v poldrugem

letu po dodelitvi. Hrvaška, denimo, je bila pri porabi milijarde evrov za pomoč po potresih v Zagrebu in Petrinji v tekmi s časom. Vlada v Zagrebu je kot težave pri porabi pomoči navaja splošne globalne okoliščine, pandemijo, vojno v Ukrajini, energetsko krizo, zviševanje cen. Na koncu je načrte vendarle urešnica. Preden se bodo stvari začele premikati za Slovenijo, bo moral biti ocenjena škoda. Dodelitev sredstev iz tega sklada morata odobriti tako svet EU kot evropski parlament.

Pobude za uzakonitev obveznega zavarovanja hiš

Škoda Zavarovalnice zavarujejo za primer poplave ali plazu, za 10.000 evrov premoženja je premija med 50 in 70 evri

Ali podjetje v preteklih petih letih že poplavilo, zavarovalnice ne sklenejo zavarovanja, pojasnjuje Arrijana Lipovec, ki je pred leti napisala knjigo ABC zavarovanja.

Kot pravi, je za primer poplav ali plazov zavarovanih katastrofnalno malo podjetij in premoženja fizič-

nih oseb. Določene zavarovalnice zavarujejo tudi za vso škodo zaradi poplav ali plazov, vendar to ni pomeni. Tudi zato se večina odloči za minimalno zavarovanje oziroma za požar, ki vključuje eksplozije, udar plovila, direktni udar strele in podobno, ali pa izliv vode, ki ne

pokriva poplav ali plazov. To so posebne premije.

Dobiš, kar plačaš

Zavarovanje na polno vrednost za plaz in potres na ogroženem plazovitem območju za nadstandardno hišo s 182 kvadratnimi metri uporabnih površin, ocenjeno na 374.000 evrov, stane 850 evrov. Z zavarovanjem opreme, ki je vredna 300.000 evrov, pa premija zraste na 909 evrov. Premija za zavarovanje za primer poplav, spet na polno vrednost, bi znašala dodatnih tisoč evrov. A to je nadstandard, pravi Arrijana Lipovec, in dodaja, da je mogoče s paketnimi popusti te cene znižati za do 40 odstotkov.

Kot dodaja, imamo v Sloveniji kar bogato ponudbo zavarovanj, načeloma pa velja, da dobijo toliko, kot plačajo. Polno zavarovanje 10.000 evrov vrednega premoženja za primer poplav ali plazu stane med 50 in 70 evri in je dražje kot zavarovanje za požar ali za izliv vode. Arrijana Lipovec meni, da bi moral vsak zavarovanec vedeti, kaj

je podpisal. Poleg tega bi bilo dobro preveriti, kako so lastniki dobili gradbena dovoljenja, če hiš ni mogoče zavarovati. Banke bi lahko tudi preverile, na katerih območjih so stavbe, za katere dajejo posojila. Zdaj bodo terjale vraciča posojil za stavbe, ki jih je odneslo, pa niti zavarovane niso bile. Arrijana Lipovec, pa tudi drugi, zato predlagajo državi, naj uzakoni obvezno zavarovanje, seveda z nižjimi premijami, kot je v Avstriji, kjer se jim potem ni treba ubadati s takšnimi socialnimi težavami in iskanjem pomoči.

Kdor nima, naj dobi pomoč

»Niso krivi samo ljudje, ki jih ne zanima, kakšna zavarovanja imajo, za škodo so krive tudi ustanove, ki so izdale dovoljenja za gradnjo, regulacija strug in še kaj,« pravi Arrijana Lipovec, ki tudi razume, da si vsi ne morejo privoščiti zavarovanje za primer poplav ali plazu. Starejši z nizkimi pokojninskimi ne morejo kar tako dati 400 evrov na leto, zato bi morali biti upravičeni do dodelitve. Drugače pa je, da tisti, ki so imeli nove kuhinje še v kleti. Vendar 10.000 evrov pokrije tudi ta strošek. Arrijana Lipovec opozarja tudi na to, da je streha star nad 20 let, je že vsaj 50-odstotno odpisana. Premije je zato treba posodabljati na novo vrednost.

Podjetja imajo bolj fleksibilno ponudbo, lahko se odločijo tudi za zavarovanje za škodo nad 50.000 evrov in podobno. Vendar je tega zelo malo, kljub dobičkom. Podjetja dajo osnovne podatke, naloge posrednika pa je, da izračuna, kakšna je lahko škoda, če se utrga oblak.

Vsi lastniki nepremičnin si ne morejo privoščiti zavarovanja za primer poplav ali plazu. FOTO BLAŽ SAMEC

mladostnike in njihove starše, ki so se zaradi ujma znašli v stiski. Ti jih lahko poklicajo na brezplačno telefonsko številko 11611.

Pomoč prizadetim v hujih poplavah napoveduje tudi kraljinski krovni organizaciji v Italiji, Slovenska kulturno-gospodarska zveza in Svet slovenskih organizacij, ki bosta skupaj s slovenskimi ustanovami, medijskimi hišami in predstavniki gospodarstva v zamejstvu danes predstavili solidarnostno akcijo, v okviru katere bodo odprli poseben račun za načizilo pomoč rojakom v Sloveniji.

Številne so tudi pobude pomoči od različnih ustanov, organizacij in občin v Sloveniji. V Študentski organizaciji Univerze v Ljubljani, nemimo, so se s Fundacijo Študentski tolar odločili, da bodo študentom, ki so bili oškodovani zaradi poplav, že kot pet tisoč ljudem. Priskrbeli so jim pokojnino z 39.000 evri izredne pomoči. Število prijavljenih prek aplikacije Uprave za zaščito in reševanje (Poplave 2023) za nujne pomoči ob poplavah pa neprestano raste.

Telekom s seznamom organizacij

»Če vas kdorkoli kontaktira v imenu društva Palčica Pomagalcica in dobrodeleni škratki, dazbiram finančna sredstva za namen poplav po Sloveniji – to ne drži,« so v društvu zapisali na svojem face-

book profilu. Dodali pa so, da kljub temu nameravajo tudi sami pomagati, zaradi česar so se že povezali s koprskim civilno zaščito in gasilsko brigado.

»Ni prvič, da so nas poskušali tako izrabiti. Poskusili goljufanja so se dogajali prek lažnih FB-profilov, neizsledljivih klicev na stacionarne telefone, tudi z obiski na domu,« razlagala Larisa Štoka, predsednica

društva, ki se je pred leti izkazalo z veselovensko dobrodeleno akcijo za koprskega dečka Krisa in od tedaj pomagajo tudi drugim hudo bolnim otrokom.

Pri Telekomu Slovenije so pojasnili, da so organizacije, ki prejemajo SMS-donacije – te so namenjene zbiranju sredstev za prizadete v poplavah – zaradi večje preglednosti izpostavili v se-

znamu, ki je objavljen na njihovih spletnih straneh. »Storitev omogočamo izključno organizacijam, ki v skladu z zakonom opravljajo humanitarne, splošno koristne ali dobrodelenje dejavnosti, tako da je uporaba storitve varna in enostavna, denar pa v celoti nakazan organizacijam, ki so jim sredstva, zbrane prek SMS-donacij, namenjena,« so navedli. V Sindikatu Mladi plus so vlogo opozorili, naj v ukrepe za pomoč oškodovanim v poplavah kot najranljivejšo skupino na trgu dela vključi tudi prekarne delavce, saj zanje ne veljajo določbe zakona, ki predvideva nezmožnost prihoda na delo zaradi višje sile, nimajo pravilno dopuščenje za drugo opravljene izostanke z dela. Kot pravijo, so do njih že prišle pripovedi študentskih delavcev, da jim delodajalc groži s prekinjivo sodelovanjem, če zaradi opravljanja posledic ujme ne bodo prisli na delo. Delodajalec in vlogo pozvali, naj vsem, ki jih je ujma neposredno prizadela ali so prek civilne zaščite in poslovne dejavnosti vključeni v odpravljanje posledic, omogočijo izostanek od dela brez sankcioniranja. PR. ZR.

Donacije Prispevke zbirajo humanitarne organizacije – V enem od dobrodelenih društev posvarili pred poskusom goljufije

- Pomoč prizadetim zbirajo humanitarne organizacije.
- Telekom Slovenije jih je v okviru storitve SMS-donacije našel na svoji strani.
- Pri koprskem dobrodelenem društvu poskus zlorabe.

vojne domove in bo šele čez kakšen teden znan, kaj natanko potrebujejo,« pravi Mojca Kepic iz Slovenske karitete. Njihovih 430 prostorjev v Sloveniji je v zadnjih dneh pomagalo več kot pet tisoč ljudem. Priskrbeli so jim pokojnino z 39.000 evri izredne pomoči. Število prijavljenih prek aplikacije Uprave za zaščito in reševanje (Poplave 2023) za nujne pomoči ob poplavah pa neprestano raste.

Telekom s seznamom organizacij

»Če vas kdorkoli kontaktira v imenu društva Palčica Pomagalcica in dobrodeleni škratki, dazbiram finančna sredstva za namen poplav po Sloveniji – to ne drži,« so v društvu zapisali na svojem face-

book profilu. Dodali pa so, da kljub temu nameravajo tudi sami pomagati, zaradi česar so se že povezali s koprskim civilno zaščito in gasilsko brigado.

»Ni prvič, da so nas poskušali tako izrabiti. Poskusili goljufanja so se dogajali prek lažnih

Voda ponekod šele odtekla, čistili tudi zaporniki

Spodnja Savinjska dolina V Petrovčah je bilo pod vodo več kot 120 hiš – Dva dni po poplavi rešili žensko po operaciji

Ljudje v Spodnji Savinjski dolini še vedno čistijo blato in mulj iz svojih hiš, samo v občini Žalec je poplavilo več kot 360 objektov. Dela je ogromno, škode še več. Ob petrovški baziliki, ki je osrednje romarsko središče celjske škofije, je bilo tudi skladisce medžupnijske Karitas. Uničilo je več kot tono hrane in šolske potrebuščine, ki so jih imeli pripravljene za 400 otrok.

ŠPELA KURALT

Petrovški župnik pater Ivan Arzenšek z lastostjo razlagata, da hrane, pravkar so jo dobili iz evropskih sredstev, praktično ni več: »Ob četrtkih jo delimo, hrana je bila v skladislu na paletah. Več kot tona hrane je šla. Tako smo reševali župnišče, sem sploh nisem mogel, ker je bilo na travniku meter deroče vode.« Kje bodo zdaj dobili hrano za tiste, ki potrebujejo pomoč, še ne ve. Dobre tri tedne pred začetkom novega šolskega leta pa ga skrbi tudi pomoč za šolarje: »Imeli smo že pakete šolskih potrebuščin. Okoli 400 otrok bi to dobilo.«

V župnišču smo srečali predsednika KS Petrovče Niko Natka. Delajo vse dneve, a se zaveda, da je drugod še veliko huje: »Včeraj sem prvič gledal poročila, ko vidim, kaj se je zgodilo drugod po Sloveniji. To bomo kot država čutili še dolgo.«

Po navedbah žalskega župana Janka Kosja je bilo v Žalcu poplavljeno več kot 360 objektov, samo v Petrovčah več kot 120, voda je še v ponedeljek ponekod stala.

- V občini Žalec in po Spodnji Savinjski dolini se nadaljuje čiščenje objektov.
- Enoetažne hiše in pritlična stanovanja so uničeni.
- V Petrovčah odneslo pakete šolskih potrebuščin za 400 otrok.

odstraniti čim prej: »Ko se zasuši, je kot cmok. Ne vem, kaj bi storili, če ne bi dobili pomoči.« Blato so znosili iz hiše na roke, vode niso mogli črpati več dni, ker je takoj nazaj udarjal podtalnica. Vse, kar je bilo vrednejše, so znosili pred hišo, da bo počakalo na cenicu. Uničeno premoženje so morali pokriti, ker so si nepridipravili že ogledovali stvari.

V hiši Zinke in Zlatka Kerčmarja so uporabne le še otroške sobe, razlaga Zinka: »Mulj smo dva dni

Natek je s solznimi očmi razlagal, da so poskušali pomagati, a so tudi sami šele v ponedeljek odkrili eno poplavljeno hišo: »Gospa živi sama, nekaj dni pred ujmo je prisla z operacije in ima še vse odprto, od noge do prsnega koša. Brez svojcev brez pomoči. Včeraj smo rešili še tisto hišo. Ona niti ni mogla ničesar reševati. Sistem je klecnil, kar je normalno, ker česa takega nihče ni pričakoval. Službe niso mogle slediti vsem. Še zdaj ne morejo. Prostovoljci so se organizirali, gasilci kot hrbtenica civilne zaščite in vsi ljudje, ki so pomagali. Tako, ko bodo tu končali, gredo v Zgornjo Savinjsko dolino.«

Pomoč iz zapora

Pomagali pa niso le prostovoljci. Kot nam je povedal Kos, so včeraj iz celjskih zaporov postali pomagati šest zapornikov in dva paznika. Da so bili tudi v Petrovčah, je povedala Ditta Memon: »S kombijem so nalagali stvari in pomagali.« Povedala je, da brez pomoči sorodnikov in sodelavcev ne bi zmogli, saj je treba mastno blato

spravljal iz hiše. Tako je smrdelo, da smo komaj prišli k sebi. Po kemeljkih, fekalijah. Vse v bivalnih prostorih je odneslo. Pri sinu, ki živi tu, je na steni ostal samo en kuhinjski element.« Vnukinja je najbolj skrbelo, ali so rešili violinu, v višje nadstropje so odnesli tudi zajčnik s kuncema.

Rešili Celje in ostali v vodi

Medlog je bil eno redkih poplavljivih območij v Mestni občini Celje. Milan Terbovč, ki tu živi že 30 let, je prepričan, da je za to kriv novi protipoplavnih nasip: »Ko so začeli graditi, sem jim povedal, da bo

Včeraj sem prvič gledal poročila. Imamo srečo, ko vidim, kaj se je zgodilo drugod po Sloveniji. To bomo kot država čutili še dolgo.

NIKO NATEK

za nas slabše, pa niso verjeli. Zdaj je vse uničeno. Načrtovali so določeno stanovanje z garažo. Pri sosednji hiši imajo spodaj apartmajne za oddajo. Vse je uničeno. To je rešilo Celje! Imamo pravico kaj zahtevati? Ker bo jeseni isto.«

Sosedka Anita Kukaj, ki ima stanovanje v pritličnem delu iste hiše, ima uničeno vse, stanovanje so prenovili pred devetimi meseci: »Čakali smo na protipoplavne ukrepe. Objubili so, da bodo zdrali, v resnicu pa so nas pustili čisto zunaj. Zdaj smo mi zaščita za Celje. Anite in moža ni bilo doma, hčerkici sta prišli v Celje z avtobusom ob sedmih zjutraj, ko se je oglašila prva sirena. Drugič sta jo slišali, ko sta že prišli domov reševat, kar se je rešiti dalo. Protipoplavnih vreč je zmanjšalo, kupila jih je njuna teta. A ni bilo dovolj. V stanovanju ne morejo več bivati.

Eno najbolj prizadetih območij je Zgornja Savinjska dolina, kjer trenutno sodeluje od 250 do 300 gasilskih enot iz drugih regij in okoli sto vojakov, je povedal polveljnik civilne zaščite za Zahodno Stajersko Janez Melanšek. Občini Luče in Solčava sta od sobote dostopni preko Jezerskega, od tam so ti občini oskrbovali preko Gorjanske, druge občine pa iz Celja. Pomoč prihaja tudi iz tujine, po Melanškovih besedah je v Zgornji Savinjski dolini že nemška enota s stroji, včeraj sta prišli hrvaška in fransko, pricakujejo še slovaško enoto. Poudaril je, da je trenutno prioriteta, da zagotovijo cestno povezavo do Luc: »Od danes je že povezava preko Črnivca–Podloviljeka za reševalna vozila. V teh

dneh bomo poskušali zagotoviti povezavo še za druga vozila.«

Mitja Šinjur iz gradbenega podjetja VOC Celje je povedal, da bo sanacija cest zelo dolgotrajna, okoli 500, 600 metrov vozilča sploh ni več: »Struga se je preusmerila tja, kjer je bilo prej vozišče.« Dodal je, da bodo prevoznot poskušali vzpostaviti čim prej, sanacija pa bo trajala več mesecov.

Alenka Zupančič iz Direkcije RS za vode je povedala, da je bil pretok vode v teh poplavah v Celju več kot 1300 kubičnih metrov na sekundo, kar so 30 odstotkov več kot v ujmi leta 1990. Dodala je, da so poplavljena območja v celotnem porečju Savinje, od Solčave do Zidanega Mosta. Kako strugo spraviti nazaj, če sploh, in kako

vodotoke uredit, so vprašanja, s katerimi se strokovnjaki ukvarjajo že od sobote, je dodala Zupančičeva: »Nekatere stvari so treba zastaviti na novo. Pokazale so se pomanjkljivosti neprimerne posebitive in umeščanja v prostor.« Prebivalci tega območja se bojijo jeseni. Zupančičeva odgovarja: »Da je osnovno pretočnost že vzpostavljajo, struge in prodne zadrževalnike bodo poskušali čim bolj očistiti, sele potem bo sledila sanacija vodotokov. Sanirajo že visokovodni nasip od Latkove vasi in Vrbja, ki je poškodovan na več mestih. Poudarila je, da je struga od Mozirja dolvodno več kot dva-krat širša: »Tam bo treba ugotoviti, kako primereno umeščati infrastrukturo, poselitve in strugo.«

Petrovška bazilika je pomembno romarsko središče celjske škofije, ki je tudi spomeniško zaščitena. FOTO ŠPELA KURALT

Namesto ceste zdaj struga

Škofja Loka v znamenju solidarnosti

Po poplavah Sanacija se nadaljuje – Pomoč pridnih rok od vsepovsod – Bodoveljska grapa in pot do Sopotnice še vedno neprevozni

V škofjeloškem Puštalu, ki se razteza od podprtrem Hudičevem mostu, smo včeraj srečevali domačine s podobnimi usodami in nujnimi pripeljali, znanci in druge, ki so Puštalcem pomagali pri čiščenju kleti, stanovanj, dvorišč in vrtov. Blato in mulj je za nekaj deset centimetrov prekrio travnike, ki se dotikajo zdaj že umirjene Poljanške Sore in na katereh je po umiku vode ostalo tudi veliko drevja, kamenja in druga materiala, ki ga bo treba odstraniti.

ŠPELA ANKELE

Prva, ki jo srečamo v Puštalu, je Kranjcankinja. »Prišla sem pomagati prijateljici. Tu sem že tretji dan, vsak dan pomagam šest, sedem ur.

V škofjeloškem predelu Puštal so domačini in prostovoljci od vsepovsod tudi včeraj odstranjevali posledice naravnih voda. FOTO ČRT PIKSI

Organizirali smo se tako, da nato pride druga ekipa,« pravi med tem, ko trenutek odloži visokotolčni čistič. Doda, da jih na vrtu čaka še veliko dela, medtem ko so v pritličju hiše, kjer je voda segala skoraj dva metra visoko, v grobem že uredili, kar so lahko: »Zdaj bo treba prostore posušiti in vse urediti na novo.«

V eni od sosednjih hiš živi Janja Pišček, ki petkovo bliskovito načrta reševanja vode opisuje takole: »Bila sem doma. Zjutraj sem se zbudila in videla, da se voda bliža hiši. Imela sem še toliko časa, da sem avto zapeljala višje po ulici, nato pa je ob 6. uri voda začela hitro načrati. V trenutku je bilo vse pod vodo, samo toliko časa smo imeli, da smo tudi mi umaknili gor v klanec.«

Na domačiji Pr' Starman, ki stoji v neposredni bližini Hudičevega mostu, so nam povedali, da tako visoko voda tu v zadnjem obdobju še ni segala. »Pomagajo nam vsi

Kdor bi rad pomagal prebivalcem Škofje Loke, se lahko javi na info@skofjaloka.si.

prijatelji, znanci, gasilci. Z vse Gorjanske in tudi od drugod prihajajo prostovoljci, neverjetno so organizirani, sta nam povedala Majda in Matjaž Ovsenek z domačije.

Razmere še vedno kritične

Med tistimi, ki so prvi prisluhili na pomoč, je tudi Škofjeločan Da-

vor Tavčar: »Nam sicer ni poplavilo, smo pa zato vsi, tudi moja žena Špela in otroci, pomagali sosedom, pri čemer smo bili do pasu v vodi.«

Tavčarju se je pridružil še njegov prijatelji iz drugih delov Gorjanske, izvemo še, da je bil v Puštalu tudi nekdanji skakalec Cene Prevc – z motorno žago je odstranjeval plavine.

Medtem ko so se domačini zahvaljevali ekipi prostovoljev, je prišel mimo še škofjeloški župan Tine Radin. »Razmeri v občini so še vedno kritični za tiste, ki so že tretji dan odrezani od sveta – tam trenutno potekajo večja dela, saj je ta območja treba zagotoviti elektriko in pitno vodo,« je pojasnil in dodal, da ceste v Bodoveljsku grapo in Sopotnico še niso vzpostavili.

»Potrebovali bi še več mehanizacije, bagrov in večjih vozil,« je pojasnil župan Radin.

V Puštalu je tudi Nacetova hiša, katera zgodovina sega v 15. stoletje. Janez Križnar, potomec lastnikov te hiše, ki je spomenik slovenske kulturne dediščine državnega pomena, je včeraj dopoldne z ekipo ravno čistil unicanlo okolico: »Spodnji del je poplavilo, smo pa zato vsi, tudi moja žena Špela in otroci, pomagali sosedom, pri čemer smo bili do pasu v vodi.«

Tavčarju se je pridružil še njegov prijatelji iz drugih delov Gorjanske, izvemo še, da je bil v Puštalu tudi nekdanji skakalec Cene Prevc – z motorno žago je odstranjeval plavine.

Prevaljčani bodo tedne brez vodovoda

Katastrofalne razmere Ostali so brez vode, kar je lahko nevarno za zdravje prebivalcev – Brez domov je ostalo okoli deset družin

Na Prevaljah je po ujmi, ki je trajala od petkovega večera, stanje katastrofalo: ostali so brez vodovoda za Prevalje, odnosno je več mostov in cest, Slovenijo in ves svet je obšla podoba hiše v reki, za katero se skriva tragična zgoda družine Fužir: narsla reka Meža jih je odnesla hišo, moški del družine pa je ostal odrezan na desnem bregu.

TOMICA ŠULJIĆ

Aljaž Pori, povelnik Gasilske zveze Mežiške doline, je včeraj opisal trenutno situacijo na Prevaljah: »Na nogah smo že peti dan, vodo črpano, kjer zaliva podtalnica. Odstranjujemo mulj in pomagamo občanom pri sanaciji.« Samo iz Prevalja je aktiviranih 200 gasilcev, posledice ujme pa pomagajo odstranjevati tudi gasilci iz vse Slovenije ter veliko prostovoljev, Slovenska vojska je aktivna že od petka, število aktivnih vojakov se povečuje. Vse to je vidno na domovih v središču Prevalja, kjer je višina mulja še vidna pol metra visoko na

ampak smo s sodeti stopili v stik že v petek. Stvari so nam dostavljali, tudi za Črno na Koroškem. Zdaj prihaja še mehanizacija, pripravljena so nam pomagati.«

Ker so ostali brez vodovoda, se Tasič zaveda nevarnosti za zdravje. »Kemična strančica so že postavljena, načrtojete so postavitev sanitarnih blokov za tuširanje: »Potreben je nov vodovod, zdaj iščemo najblžjo točko, do katere pride neonesnažena voda, da od tam poskusimo iskati rešitev.« Čeprav imajo nekatere vodo v ceveh in pipah, pa ni pitna, opozarja Tasič: »Vodo je treba prekuhati ali pititi ustekleničeno. Prekuhanje je tam, kjer teče, nujno; ponekod teče rjava, ta je primerna samo za sanitarije.«

Iščejo rešitev Brez domov je ostalo okoli deset družin, ki pa jih občina ne bo puštila pod milim nebom: »Začasne rešitve imamo, dolgoročne bomo poiskali.« Občina namernava pomagati tudi materialno, a pomoč potrebnih je ogromno: »Imeli smo skoraj 200 poplavljenih, ki imajo

zdaj zidove, drugo pa je neuporabno, zamuljeno. Tři ljudje bodo prakticno brez vsega premoženja.« Ne pozabi omneni zalite industrijske cone, kjer si ljudje ne bodo mogli jutri znova služiti kruha. V hiši Fužirjevih, ki jo je odnesla voda, je ženski del družine zapuščen. Katka Fužir: »V petek opolnčni smo sčistili ter zaščitili vsa vrata s folijo in vrečami s peskom.« V sobotnem dopoldnevu je voda skozi reže znova zalivala hišo, a to ni bilo najhujša težava: »Tu je grozno spodjedalo zemljo, vedno širše je uhajalo, ko pa je polmolilo ograj blizu hiše, smo vedeli, da jo je treba zapustiti.«

Za hišo družine Fužir zbirajo prispevke po vsem svetu. FOTOGRAFIJA DJAN JAVORNIK

Kanadski prijatelji njene hčere so na spletni platformi GoFundMe že začeli zbirati pomoč; v prvih dveh dneh so zanje zbrali več kot 27 tisoč evrov, smo izvedeli v času zaključka naše redakcije. Podobe slovenske naravne katastrofe so ganile ljudi po vsem svetu. Kanadski prijatelji njene hčere so na spletni platformi GoFundMe že začeli zbirati pomoč; v prvih dveh dneh so zanje zbrali več kot 27 tisoč evrov, smo izvedeli v času zaključka naše redakcije. Podobe slovenske naravne katastrofe so ganile ljudi po vsem svetu.

Za hišo družine Fužir zbirajo prispevke po vsem svetu. FOTOGRAFIJA DJAN JAVORNIK

<p

Xijev recept za odpravljanje gospodarskih težav

Kitajska Med odstavljivoj poveljniki raketnih enot in ekonomskimi problemi azijske sile je tesna povezava

Ko je kitajski statistični urad včeraj objavil, da se je izvoz druge največje gospodarske sile sveta v primerjavi z istim mesecem lani zmanjšal za 14,5 odstotkov, je bila to zgolj potrditev vse očitnejše bojanja, da ta država nima veliko možnosti, kako bi se lahko dvignila iz uspavanega gospodarskega okrevanja.

ZORANA BAKOVIĆ

Občutnejša doza spodbude, kakršno je vodstvo v Pekingu v gospodarske mišnice dodalo leta 2008, je zdaj malo verjetna, in to zaradi povečanega državnega dolga, ki – če upoštevamo tudi tako imenovani skriti dolg – znaša 300 odstotkov brutnega domačega proizvoda in ga Kitajska ne more in ne sme ignorirati. Rektifikacija nemrečinskega sektorja je na pol poti. In naj si vlada še tako prizadeva, da bi na tem področju znova vzpostavila zaupanje tako kupcev kot vlagateljev, je upadanje vrednosti nemrečin povzročilo preveliko previdnost. Bojkotiranje odplačevanja posojil za kupljena stanovanja in hiše je postal povsem običajna praksa. Ta teden so kupci v Šanghaju, ki je bil še pred kratkim znan po vrtoglavih cenah nemrečin, zagrozili, da bodo prenehalo plačevati obroke, in to v znak protesta, ker se z gradnjom zamuja v trenutku, ko vrednost kvadratnega metra strmoglavlo pada.

Pravda nemrečin se je julija v primerjavi z istim mesecem lani zmanjšala za tretjino in že to daje jasno vedeti, da domača poraba ne more biti gibalno okrevanja.

A tisto, kar je ob slabih novicah iz gospodarstva prav tako pritegnilo pozornost javnosti, so bile odstavljive generalovi kitajske Narodnoosvobodilne vojske. Junija so arretirali donedavno poveljnike raketnih sil Li Yuchaa, njegovega namestnika Liu Guangbinga in nekdanjega namestnika Zhang Zhenzhonga. Čeprav niso objavili začetka preiskave zaradi korupcije,

- Kitajsko čaka večja vključitev vojske v reševanje ekonome.
- Analitiki: Vojna za Tajvan lahko ustvari upadanje gospodarstva.
- Korupcija v vrhu kitajske vojske vzbuja dvom o njeni učinkovitosti.

nekateri viri trdijo, da je bil prav to razlog za zamenjave na tem zelo občutljivem položaju, in to v prav tako občutljivem trenutku. Raketne enote so namreč ključna pomena v kitajski napetosti okoli Tajvana in deloma je bil tudi to razlog, da je voditelj partije, države in vojske Xi Jinping začel še en val čistk med poveljujočimi kadrom. O kaskini morebitnih vojnih za Tajvan bi splet lahko govorili, ko pa so generali, ki naj bi izpeljali to zahtevno operacijo, do obistu skorumpirani?

Kitajska vojska je partijska vojska

Med slabimi gospodarskimi rezultati in čiščenjem vojaških vrst je pravzaprav zelo tesna povezava, in to na dva načina. Prvi: Xi želi očitno opozoriti visoke oficirje, da so kitajске oborožene sile

partijske vojske, tako da se morajo njeni pripadniki ravnatne ne le po ukazih partije, temveč upoštevati tudi vse drugo, kar se dogaja s Komunistično partijo. Če je partija v krizi, če se bo potrdilo, da se bo znašla v krizi, je to v negativno spiralo in da je sedanji razvojni model izčrpan, se bo od vojske prizadalo – dvakrat bolj kot v dobrih časih –, da brani nacionalno varnost, in to v vseh pomemnih besedah.

Nekatere analize opozarjajo, da bi utegnilo vojska dobiti naložno, naj upadanje gospodarstva preusmeriti v vojno ekonomijo, in to prav na ta način, da bi sprožila

kitajski analitiki so celo prepričani, da bi lahko vojaško-industrijski sektor med seboj najuspešnejše kombinirajo državna podjetja in zasebni sektor, ki se vse bolj kaže kot ključno gibalno gospodarske rasti.

Vse bolj jasna namera Xi Jinpinga

Čeprav je začel kitajski izvoz orožja v začetku tega leta upadat, kar so mnogi razlagali kot pripravo za morebitno invazijo na Tajvan, se zdaj vse bolj zdi, da Kitajska zapoljuje prazni prostor na trgu vojaške opreme, ki ga je zaradi sankcij zapustila Rusija. Tukaj gre predvsem za Afriko, kjer je azijska sila postala zelo aktivna že pred

vojno za Tajvan. Seveda bi bila oborožena invazija otoka s 24 milijoni prebivalcev velik izvir za kitajsko vojsko, ki ne prenaša korupcije, solarno otrok na ameriških univerzah in hrانjanja denarja v ameriških bankah (kar je bil med kitajskimi generali običajen pojav).

Xi Jinping potrebuje absolutno poslušno in karseda čisto vojsko

tudi za neko drugo opcijo, glede katere je bolj verjetno, da bo poskušal z njo rešiti ekonominjo. Gre za razvoj vojaške industrije, ki bi vsebovala znanost, tehnologijo, inženirstvo in inovacije, vse skupaj pa bi bilo prepleteno tako, da bi bilo primerno tako za vojaško kot za civilno uporabo.

Že dolgo je mogoče prepoznavati znamenje Xijevih ambicij, posvečenih medsebojni vojaško-civilni povezavi. V partiskem politbiroju, denimo, je precejšnje število članov, ki so bili prej na čelu vojaško-industrijski kompleksov ali pa so strokovnjaki za vojaški inženiring.

Za resno gradnjo vojaško-civilnega sektorja in same vojaške industrije kitajski voditelj Xi Jinping potrebuje poslušno, predvsem pa manj skorumpiranovo vojsko. FOTO NOEL CELIS/AFP

rusko invazijo na Ukrajino. Tako je, na primer, Nigerija iz Kitajske nabavljala več kot tretjino oružja, medtem ko ga je od Rusije kupovala nekaj več kot šest odstotkov. Ob sankcijah, ki preprečujejo rusko prodajo vojaške opreme, je azijska sila povečala svoj delež na tem trgu. In prav zato, ker so kitajski vojni letala, denimo, pa

tudi druga oprema, ki zahteva dovršeno tehnologijo, pogosto slabe kakovosti, je za izboljšanje vojaško-industrijskega sektorja med drugim predviden nov tehnoški razvoj izdelkov, ki bi utegnili pristni precejšnji devizni zaslužek.

Za resno gradnjo vojaško-civilnega sektorja in same vojaške

industrije pa potrebuje Xi vojsko, ki ne sme biti tako skorumpirana, kot je videti, če pogledamo za hrbot odstavljenih generalov. Ta vojska ne sme na črno prodajati registrskih tablic civilnim uporabnikom (to se je počelo zato, ker policija skorajda nikoli ne ustavi vozil z vojaškimi tablicami), ne sme izposojati vojaških helikop-

terjev bogatim podjetnikom in ne sme zanemarjati vzdrževanja raketnih izstrelšč, ker se raje ukvarja s svojimi postranskimi posli.

Tako postaja vse bolj jasno, kaj je namera Xi Jingpinga. Ni nujno, da bi bil to nenadni začetek vojne, ampak v vsakem primeru večja vključitev vojske v reševanje gospodarstva.

Polovica prebivalstva nujno potrebuje humanitarno pomoč

Sudan Skoraj povsem pozabljeni vojni v tej afriški državi postaja globalna tragedija, ki ji ni videti konca

Brutalen spopad z oblast med sudanski vladnimi silami, ki jih vodi general Abdel Fatah Burhan, ter paravojaško in obenem kriminalno organizacijo Hitler podprtne enote (RSF), ki vodi krvnik iz genocida v Darfuru Mohamed Hamdan Dagalo - Hemeti, trajajo že štiri mesece. Vojni v Sudanu, ki poteka daleč od oči svetovne javnosti, ni videti konca.

BOŠTJAN VIDEMŠEK

V Sudanu vlada humanitarna katastrofa. Nujno pomoč po podatkih Združenih narodov potrebuje 24 milijonov ljudi, skoraj polovica sudanskega prebivalstva. Med njimi je kar 14 milijonov otrok. Le dva in pol milijona ljudi je do zdaj dejansko prejelo pomoč, saj so varnostne razmere grozljive in dostop zelo otežen. Obenem pa ZN ni uspelo zbrati dovolj sredstev za pomoč Sudanu. Le 625 milijonov dolarjev od predvidenih 2,6 milijarde. »Stevilke so šokantne. Skoraj 14 milijonov otrok – približno tolkoto, kot jih živi v Kolumbiji, Franciji, Nemčiji ali na Tajske – nujno potrebuje humanitarno pomoč,« je

- Varnostne razmere so grozljive, dostop pa zelo otežen.
- Svoje domove je zaradi vojne morali zapustiti skoraj štiri milijone ljudi.
- Združeni narodi so zbrali le četrtinno predvidenih sredstev za pomoč Sudanu.

pred dnevi dejal namestnik direktorja Unicefa Ted Chaiban.

Zaradi vojne je moralno domove sicer zapustiti že skoraj štiri milijone ljudi. Že pred izbruhom spopadov med vladnimi silami in RSF jih je bilo v državi notranje razseljenih več kot tri milijona. A ni problem, da je omemjena humanitarna pomoč. V zadnjih štirih mesecih se je zaprlo ali bilo uničenih ogromno zdravstvenih ustanov. Sole ne delujejo. Zrušil se je bančni sistem. Enako kmetijstvo. Lakota in revščina postajata epidemični, medtem pa se – ne le varnostno – zaostrujejo razmere v celotni regiji.

Begunci na meji med Sudandom in Čadom

FOTO ZOHRA BENSEMRA/REUTERS

Vojna je ponovno naplavila na površje tudi stare kadre, ki so najbolj odgovorni za veliko sudansko tragedijo, ki traja že štiri desetletja. Z dolgoletnim diktatorjem in vojnim zločincem Omarjem al Baširjem na čelu, ki ga je vojaški vrh po

dolgotrajnih protestov aprila 2019 odstavil in spravil v ječo, a z njim vseeno ohranil tesne stike. Tako telesne, da je Bašir, sicer iz ozadja, znova postal pomemben akter po državnem udaru pred dvema letoma, ki so ga, da bi preprečili

vzpostavitev morebitnih civilnih oblasti in državi, skupaj izvedle sudanska vojska in Hitre podporne enote.

General Burhan in Hemeti, sedaj oportunistična zaveznika, se kasneje nikakor nista mogla zediniti, kdo bo vodil državo. Hemetijeva milicia, naslednica džandžavidov, množičnih morilcev iz Darfurja, se ni hotela podrediti vladnemu silam in se jim pridružiti. Že tu je bila Baširjeva vloga opazna – in pomembna: prek svojih generalov in varnostno-obveščevalnih struktur, ki se po (zgolj navideznem) padcu režima niso, kaj dosti spremembe, je jasno podprl Burhana in pomagal sprožiti vojno proti Hemetiju, ki ga je sicer sam izbral in »vzgoljil«.

Nevarna koalicija vladne vojske in islamskih

Sudanske vladne sile so se v zadnjih mesecih tudi veliko tesneje povezale z islamskimi gibanji, z Muslimanskimi bratmi na čelu, ki so bili dolga desetletja praktično del režima in uslužni podzavljalcji Omarja al Baširja. Tudi v obliko-

vanju koalicije med vojsko in islamskimi je imel nedkanj diktator in obtoženec haškega mednarodnega kazenskega sodišča pomembno vlogo. Enako je mogoče reči za telesne povezave vodilnih sudanskih generalov z Egiptom, največjim zaveznikom – tako vojaško kot orožarsko in finančno – sudanskih vladnih sil.

Na drugi strani general Hemeti dobitva obilno pomoči iz Združenih arabskih emiratov, Savske Arabije, vzhodne Libije (general Khalifa Haftar in njegove kriminalne frakcije) in, prek Wagnerjeve skupine, tudi iz Rusije.

TESNOBNO ČAKANJE V NIGRU

Potem ko se je v nedeljo zvečer iztekel ultimat, ki so ga pučistom v Nigru z grožnjo vojaškega posredovanja postavile članice združenja Zahodnoafriških držav (Ecovas), je nigrska vojaška hunta zaprla zračni prostor in sporocila, da je pripravljena na zunanje vojaško posredovanje. A to se še ni zgodilo; odpriči je še nekaj diplomatskih kanalov. Včeraj se je pučisti v Niametu tako srečala namestnica ameriškega zunanjega ministra Victoria Nuland. ZDA imajo v Nigru sicer okoli tisoč vojakov. Enako velja za Francijo, nekdajno kolonialno vladarico Nigra, ki se je najbolj ostro

Poljska Varšava bo na mejo z Belorusijo napotila dodatne vojake

Poljsko obrambno ministrstvo je sporočilo, da bo na mejo z Belorusijo napotilo dodatne vojake. Do napovedi prihaja teden dni po tem, ko je Varšava Belorusiji očitala, da sta njena helikopterja kršila poljski zračni prostor, je poročala STA. »Zaradi dinamičnih razmer na poljsko-beloruski meji in zahtevne poveljnike mejne straže za okrepljeno varovanje meje je minister za obrambo Mariusz Błaszczyk odredil napotitev dodatnih vojakov, namenjenih za patruliranje meje,« je sporočilo ministrstvo. **Poljske oblasti se vse bolj bojijo, da bi Minsk lahko ponovno organizirano pošljati tujce migrante proti zunanjim meji EU, kot je storil leta 2021.**

- Skrb pa vzbujajo tudi pripadniki Wagnerjeve skupine, ruske najemniške vojske, ki so se v Belorusijo umaknili po neučenemu uporu proti ruskomu vojaškemu vodstvu.

Sredozemje Italijanske oblasti zaostire kazni za požige

Italija se to poletje spopada s številnimi požari, ki so zahtevali več smrtnih žrtev in povzročili ogromno škodo. V Rimu očujejo, da so več sto požarov zanetili požigalci, zato se je vlaža v ponedeljek odločila zvati na najvišjo kazeno za namerni požig s štirimi na šest let zapora, za požig z malomarnosti pa z enega na dve leti zapora.

Po mnenju strogovnjakov naj bi se za podtaknjenimi poletnimi požari večinoma skrivala želja posameznikov

pozaslužku, je poročala STA. Na to je večkrat opozorila tudi civilna zaščita. Italija je sicer že leta 2000 uvelja zakonodajo, ki prepoveduje gradnjo na nedavno pogoreli zemljišču. S tem naj bi ustavili morebitne požigalce, ki bi hoteli poceniti kupitvi zemljišč.

Amazonija Razvili zdravbo, ki je zlorabilala otroke

Voditelji osmih južnoameriških držav so se zbrali v brazilskem mestu Belém na vrhu, med katerim bodo poskušali doseči širši dogovor o vrsti vprašanja, povezanih s prihodnostjo največjega deževnega gozda na svetu. Regionalni okoljski vrh je sklical brazilski levicaški predsednik Luiz Inácio Lula da Silva in ga označil

za »zgodovinskega«. Zadnje podobno srečanje je bilo po poročanju AFP organizirano pred štirinajstimi leti. **Od takrat so močno narasle skrbi o izkoriscenju amazonskega deževnega gozda ter vplivu podnebnih sprememb nanj.**

Med temami vrha bodo boj proti izsekovanju gozda in nezakonitemu izkopavanju zlata ter sodelovanju v voju proti čezmejnemu okoljskemu kriminalu.

Australska zvezna policija je sporočila, da je v sodelovanju z ameriškim zveznim preiskovalnim uradom FBI razbila kriminalno zdrživo, ki je na spletu razširjala gradivo o zlorabi otrok. V okviru preiskave je arretirala 19 ljudi, pred zlorabo zdržube pa je rešila 13 otrok, je poročala STA. **Policistska akcija Bakis je nastala kmalu po umoru dveh agentov FBI med podobno preiskavo zlorabe otrok na Floridi leta 2021.** V okviru te so ZDA arretirali 79 ljudi. Pripravila Z. R.

V raketen napadu na središče ukrajinskega mesta Pokrovsk, oddaljenega nekaj deset kilometrov od vzhodne fronte, je bilo ubit

Bojan Ivanc,
glavni ekonomist GZS

Gospodarske posledice povodnji

zrazito velike naravne katastrofe, ki so prizadele velik del države v začetku avgusta, bodo imele pomembne ekonomske učinke tako na regije, v katerih je škoda nastala, kot na ravni celotne države. V trenutku priprave tega prispevka uradnih ocen nastale škode še ni, saj je ta odvisna od analize poškodovane infrastrukture, zgradb, strojev in zalog pa tudi od ocene o tem, ali je škoda začasne narave in jo je mogoče hitro odpraviti ali pa je trajna in je treba zgraditi nove stavbe, kupiti nov stroj oziroma odpisati zaloge. Prav tako določeni sekundarni učinki povodnj (plazovi, udornine) še niso v celoti jasni.

Kot glavni ekonomist GZS se v svojem komentarju osredotočam predvsem na vpliv izjemnega naravnega dogodka na gospodarstvo oziroma na produktivne kapacitete na prizadetih območjih, ki vplivajo na gospodarsko moč prizadetih regij, in sicer prek dodane vrednosti, ki tam nastaja, in zaposlenih ljudi, ki to dodano vrednost soustvarjajo. Pri tem je treba opozoriti tudi na škodo na prometni, energetski, komunalni in telekomunikacijski infrastrukturi, ki vse po vrsti sploh omogočajo uspešno delovanje gospodarstva. Brez hitre obnove te infrastrukture tudi neposredno manj prizadeta podjetja ne morejo delovati, bodisi ker na delu ne morejo priti zaposleni bodisi ker dobavljitelji ne morejo dostaviti polproizvodov do tovarn. Namerno se v uvodu dotikam proizvodnega sektorja, ki ima v najbolj prizadetih regijah (Koroška, Savinjska, Podravska in Gorenjska) nadpovprečen pomen glede na povprečje Slovenije. Vendar tudi storitveni sektor ni imun za veliko katastrofo, saj je, denimo, turistična infrastruktura odvisna od prej omenjenih infrastruktur. Najbolj imuna je v teh okoliščinah dejavnost IKT, a ima v navedenih regijah zanemarljiv statističen pomen v dodani vrednosti. Vsekakor je treba vse poslovne subjekte ocenjevati tudi z vidika njihove vpetosti v verige vrednosti, in sicer tako znatnoj Slovenije kot s tujino. Podjetje iz Koroške, ki je pomemben kupec proizvodov podjetja iz primorsko-notranjske regije, z ustavljijo svoje proizvodnje negativno vpliva tudi na dodano vrednost v drugi regiji in prav tako na trg dela – tako na zaposlovanje kot na gibanje plač. Prav zaradi tega je hitrost gospodarskega okrevanja po takšni katastrofi odvisna od čimprejšnje obnove produktivnih kapacitet v prizadetih regijah in pripadajoče infrastrukture, to ki podjetja za uspešno poslovanje

FOTO VORANIC VOGEL

potrebujejo. Vseeno na kratek rok (avgust in delno vsaj tudi september) pričakujemo negativna gibanja v industrijski proizvodnji in izvozu blaga, saj tri četrtnine proizvedenega blaga izvozimo. Pri storitvah je pričakovati v regijah manj intenzivno uporabo prostičasnih storitev, saj bo prebivalstvo osredotočeno na odpravo škode in bo na kratek rok svoje prihranke povečalo, da bo lahko čim prej zbral dovolj denarja za obnovno prizadetega stavbnega fonda in njegovih pritlikin (pohištvo, gospodinjska oprema). Na drugi strani se bo povečalo povraševanje po inženirskih, gradbenih in obnovitvenih delih ter kasneje po stanovanjski opremi in opremi za vrt, ki je bila uničena.

Na ravnini makroekonomije pa bo naravna katastrofa imela še druge učinke. Uničena osnovna sredstva (zgradbe, ceste, vozila, stroji) se izbruto domačega proizvoda ne bodo odštevala, nova pa ga bodo okreplila. Več kot novih osnovnih sredstev izdelanih v Sloveniji, pri slovenskih proizvajalcih in ponudnikih storitev, višji bo multiplikator dodane vrednosti za slovensko gospodarstvo. Tako je pričakovati rast investicij na agregatni ravni, in sicer v obnovno prizadete infrastrukture, stanovanjske in poslovne gradnje ter tudi v stroje. Majhna pozitivna okoliščina pri nastali situaciji je mesec

Odpornost slovenskega gospodarstva je vedno temeljila na hitrih odzivih in prepričan sem, da bodo ti ustreznici tudi tokrat.

avgust, ko je del delovno aktivne populacije na dopustu in se bodo podjetja lahko bolj intenzivno posvetila oceni škode, iskanju vmesnih rešitev do njene sanacije in končno tudi obnovi produktivnih kapacitet. Vendar je ozko grlo tudi gradbena operativa, ki je primanjkuje in se bo morala pretusmeriti iz določenih drugih projektov v reševanje nastale situacije. Izliv je prav takelj podjetja, ki jim je povodenje uničila stroje in specializirano opremo, saj so pogodbeni roki za njihovo izdelavo redkokdaj kraši od pol leta. Hitrost okrevanja prizadetih podjetij bo zelo odvisna tudi od njihove iznajdljivosti in medsebojne pomoči tudi na korporativni ravni. V prihodnjih dneh bi tako ključno, da vsak prizadet poslovni subjekt

analizira škodo ter opredeli svoje prioritete, ki so ključne za ponoven zagon proizvodnje in dobavo objubljenih naročil kupcem. Že v naslednjem koraku mora država s pomočjo pristojnih institucij podjetjem zagotoviti kombinacijo ne povratne in povratne likvidnostne podpore, da lahko obnovijo uničene zaloge polproizvodov, sanirajo prostore, naročijo novo opremo in ohranijo zaposlenost. V primeru obnove zgradb in infrastrukture je treba poskrbeti za razumno pohitritev upravnih postopkov, ki so nujni, da se obnova sploh lahko začne. Iz časa pandemije smo se naučili, da je lahko hitrost gospodarskega okrevanja ob ustreznih ukrepov države izrazito hitra, toda sedanja naravna katastrofa vseeno zahteva več časa za odpravo nastale škode, že zaradi narave škode in njenega obsežnega negativnega vpliva na infrastrukturo. Kljub vsemu sem kot glavni ekonomist optimističen in verjamem, da bodo šibkemu tretjemu četrtletju (z vidika bruto domačega proizvoda) sledila močnejša prihodnja četrtletja. Odpornost slovenskega gospodarstva je vedno temeljila na hitrih odzivih in prepričan sem, da bodo ti ustreznici tudi tokrat.

Prispevek je mnenje avtorja in ne izraža nujno stališča uredništva.

Gostujoče pero

Zgodbe, razrešene časa in prostora

Prvajo, da je znani angleški filozof Bertrand Russell, ki je živel med letoma 1872 in 1970, pri osemnajstih letih sam sebi postavil pomembna vprašanja o obstoju človeštva, smislu življenja in svetu ter vse to napisano shranil v kuverti. Ob svojem 80. rojstnem dnevu je kuvertu odprl, ponovno prebral vse, kar mu je takrat porajalo ta vprašanja, in ostal brez enega samega odgovora. Čeprav je prečeval vse mogoče filozofe in njihova dela ter tudi sam napisal znamenito delo Modrost Zahoda, ni znal in mogel odgovoriti na nobeno od teh vprašanj.

Se odgovori morda skrivajo v kolektivno nezavednost, kakor je ta najgloblji sloj »bivanjštosti«, ki ni zavestno dostopen človekovemu umu, poimenoval Carl Gustav Jung?

C. G. Jung je bil dokaj introvertiran osebnost in zdi se, da je samo takim mogoče doseči globine, ki jih ekstervertirani nikar ne morejo, pa če se še bolj trudijo z metodami meditacije in kontemplacije. Nedosegljivi arhetipi, ki tisočletja prebivajo v globinah nezavednega, se večkrat pojavitvijo v snu – sanjah, velikokrat preoblečeni v neverjetne podobe, in poskušajo

**Borut S.
Pogačnik**
sociolog in
psihoterapeut

pomagati sanjavcu razložiti ta svet v skrivnem jeziku, ki ga je Erich Fromm v svojem delu o sanjah poimenoval pozabljeni jezik.

V naboru psihoterapevtskih tehnik največkrat ne odrinemo »na globoko«, da bi se morda sploh začeli ukvarjati in zaznavati šibke signale iz globin. C. G. Jung je nekaj let pred smrtjo (1961) opozoril, da se zna človek potopiti v 10.000 metrov pod morskog gladino ter posegati v vesolje, da pa se ni pripravljen spustiti v neslutene globine nezavednega in poiskati morebitne odgovore na Russillova vprašanja.

Včasih imajo to sposobnost pesniki in pisatelji, ki se inspirativno približajo arhetipskemu svetu ter ga skozi svoje zgodbe prinašajo v svet zavesti. Včasih jih je težko razumeti, saj so maske v svetu fikcije zelo raznortere in nas pri vsakem kreativnem piscu drugače nagovarjajo.

Te dni je pri puljski Založbi Nebula izšla zanimiva knjiga poljskega pisatelja Stefana Grabriškega. Grabriški je živel med letoma 1887 in 1936 in je avtor številnih fantastičnih zgodb, ki po svoje spominjajo na Edgarja Allan Poeja. V času njegovega največjega pisateljskega razcveta so ga prevajali tudi v tujem jeziku, vendar je že v 30. letih prejšnjega stoletja postal dokaj neznan in je na koncu umrl v revščini in pomanjkanju. Njegovo stališče do sveta nasiplo je bilo verjetno povezano z njegovim osebnoščno strukturo, ki je bila dokaj introvertirana, tako da so mu čutila prinašala v kreativne zgodbe pestra poglabljanja, ki so značilna za tovrstne tipove osebnosti, ki jim ne gre toliko za širitev kot za privajanje na globine v medžloveških odnosih in v odrazu sveta. Takšno dojemanje je sam poimenoval panpsihiزم.

Kot dober poznavalec parapsihologije, filozofije in psihologije nasiplo je Grabriški v številnih povestih odkril demone, ki jih um tistih, ki so bili bolj uglašeni z vsakodnevnim svetom, ni zaznaval. Zaraj bi veljalo to, kar je zapisal Abd-ru-shin v svojem esaju Kaj iščete? (Stuttgart 2002): »Kaj pa je sploh znanje? Znanje je, kar lahko zaobseža možgani. Kako ozka in omejena je

takšna pojmovna zmožnost možganov, ki so trdno navezani na prostor in čas.«

Čas bi bil, da bi Stefana Grabriškega in tudi njegovo zadnje delo Zlokobne zgodbe (v izvirniku: Sablasne priče) prevedli tudi pri nas, saj so zgodbe razrešene časa in prostora. Le tak pristop pisca omogoča širiti spoznavno razsežnost tukajšnjega sveta z zaključki, ki so na meji okultizma.

Grabriški v sebi globoko verjame v moč človeške domišljije, ki oblikuje njegova stališča do prav vsega in tako

Vzhodni bog Mars, ki s krvavimi rokami mesari med obema slovanskima narodoma, je primer moči, ko se arhetipi preoblečejo v realne osebnosti.

tlakuje njegovo prihodnost. In če je skupok osebnostnih lastnosti obsežen v značaju, to absolutno pomeni, da je značaj vsakogar tudi njegova usoda. To je že zlasti prisotno v eni od zgodb v tem delu, ki je naslovljena s Kletev, kjer pričakujemo, da se bo očetova kletev nad sinovoma, ki sta zagnela nespametno dejanje, za oba končala z

neljubim koncem ob letu osorej. Vendar se to zgodi samo enemu, ki v to verjame, drugi pa tega osvobojen po svoji volji in stališčih do tovrsnih magičnih pričikanj.

Prav tako je zanimiva zgodba Demon gibanja, ki opisuje človeka, ki je vedno na poti, čeprav ne ve, kam ga sili gon po potovanjih v vlakom in nezname prestolnice štrom po Evropi. Železnica in vlaki so za Stefana Grabriškega absolutni fenomen, skoraj fiksacija. Loteva se, za tiste čase, izjemnega izuma vlakom in vsega, kar je povezano z železnicami, kot svetom zase, kakor je to v zgodbah Signali, Slepiti tir, Pomiritev in Nocna mora.

Povsem drugačna pa je zgodba Vonj po začetku. V tej je protagonist izgubi v snežnem viharju ter naleti na napol posurenko kolivo, v kateri ga sprejme neznan starejši moški s silno močjo, ko ga, kot lahno peresce, prenesе v kamro in počake veliko zamiranja za tujčev prihod v njegov hišo. Zaplet nastane, ko je naslovljena s Kletev, kjer pričakujemo, da se bo očetova zagonetna oseba, ki ima značilnosti starca in ženske, in se ga polasti, vendar tako močno, da mu prične lomiti kosti. In ker je na srečo v bližini tudi nož, ji

ga porine globoko v telo, vendar takrat oseba izpuhti v zrak. Rešen tovrsnih spon v sosednji sobi naleti na tripli starca in dekleta, ki sta oba zaklana in njuna kri mezi po tleh. Priznati moramo, da je takšna zgodba vredna predelave v scenarij dobre grozljive.

Veliki španski režiser in scenarist Luis Buñuel je v svojih intervjujih zatrjeval, da črpa svoje ideje in neverjetne preobrate, ki se jih spominjamo v filmih Lepotica dneva, Diskretni šarm buržoazije, Fantom svobode, Virilna in drugih, prav iz svojih sanj, ki so strukturirane na drugačen način, a ravno z razbijanjem meja časa in prostora dajejo prostor arhetipskim podobam. Vsak tak film nas povede do ogledal, kjer morda urezmo kosek nezavednega tudi v nas.

Vzhodni bog Mars, ki s krvavimi rokami mesari med obema slovanskima narodoma, je primer moči, ko se arhetipi preoblečejo v realne osebnosti ter menjijo, da izpoljujejo celo poslanstvo ratia, ter jih ne ustavijo niti krik otrok niti kraviti, nekoč veselj in upanja polnih ljudi, mirno živečih v stepah vzhoda Evrope.

Prispevek je mnenje avtorja in ne izraža nujno stališča uredništva.

Pisma bralcev in odmevi

pisma@delo.si

Da bomo spet enkrat vsi skupaj ...

Lepo počesani prvi minister nam je lepo razložil, da lahko na vse reforme, razen na tisto, ki jo sam vodi, pozabimo. Škoda, ki so nam jo povzročile tisočletne ujme, bo tolščana, da je ne sodeska, ne državna, ne evropska pomoč ne more popraviti.

Ministrica Alenka je dodala, da bodo vse nenujne investicije ustavljene.

Tudi NUK, tudi Drama? Tudi dolgotrajna oskrba, tudi tretji razvojni os?

Slovenci smo solidarno ljudstvo. Za vsakega nesrečnega malčka zbiramo denar, pripravljamo dobrodelne koncerne, organiziramo nabirke. Ponosni smo na to. Pa vendar je očitno, da z enim, petimi ali desetimi

evri na 1919 ne bomo zgradili vseh novih cest, hiš in nasipov, ki nam jih je narava odnesla. In tudi vseh lepih birokratsko demokratičnih pravil se ne bomo mogli držati, če naj bi bili pri sanaciji škode in ponovni izgradnji učinkoviti.

Družboslovci vedo, da se svet zares spreminja le po velikih katastrofah. Vse sile družbenih incerij in vsi vkopani in zabetorani interesi organizirane moči so premočni, da bi dovolili usodne spremembe. Vsak razvoj je v oporeki z obstoječim. Še leko so sami temelji zamajajo in so vse nadgradnje ogrožene ali porušene, še takrat smo pripravljeni razmišljati in tudi graditi na novo. Vsako zlo pa ima svoje dobro in morda nam prav podobe uničene Slovenije, ki nam jih televizijske vztrajno prenašajo in naše

dnevne sobe, pomagajo premakniti sicer nepremakljivo.

Nekaj deset milijard leži v neaktiviranih in depozitnih državljanov. Nobeni banki, državi, projektu jih ne zaupajo, še najbolj pogostoto ne. Po svetovni vojni razrušeno državo smo obnavljali tudi z ljudskimi posoji, nadgrajevali pa z občinskim samoprispevkim. Danes so drugačni časi, druga kultura in druga verodostojnost, pravna država in opozicija v nadzornih organih.

Ni bila le Svoboda, ki je prepričala volivce, da je tudi »Slovenija, moja dežela«. Podarim – dobim, plebiscit in štiri milijone pridnih rok, Tina Maze, Roglič, Pogi, Dončić ... Nismo le zadrti in zatrknjeni. Varčni, tudi »ohrn«, škrli, smo, vendar smo v stiski dokazano pripravljene

ni odvezati možnijčke. In morda je tu prilika, kakršne že dolgo ni bilo. Tudi očrnilen Ivan Janez je bil zraven, ko so se na državnem vrhu zbrali, ker je šlo zares.

Spoštovani, ki smo vam zaupali odgovornost za državo in našo prihodnost. Ne pozabite na nas, državljanke. Ne čakajte, da nas vse premaknemo slaba vest, sočutje, občutek odgovornosti in solidarnosti in da vsak po svoje iščemo poti do Skupnosti. Tržnik vedo, da pritegniti pozornost ni dovolj, tudi zainteresirati in celo preprati ne. Treba je nagovorjene in prepricane premakniti, spodbudit, aktivirati. Le dobro premisljena in organizirana, postena in domiselnica akcija lahko aktivira mnoge skrite in zaspane vire in premakne že dobro prizadete, šokirane in omeh-

čane državljanke in državljanje. Da bomo spet enkrat vsi skupaj, uspešni in zkušni.

Krčenje evropske avtomobilske industrije

Električni prehod Čakanje na nižje cene in boljšo infrastrukturo lahko prinese nekajletni upad prodaje avtomobilov

Augustovsko poslabšanje razpoloženja nemških avtomobilskih proizvajalcev lahko nakazuje spremembe, ki bodo nekaj let udrihale po evropski avtomobilske industriji. Spremembe so dokaj logična posledica prehoda na elektriko, a se dogodki odvijajo hitreje, kot bi si avtomobilska industrija želela. Slovenska avtomobilska industrija prehod že čuti, saj so naročila nestabilna in ponokod že opazno upadajo.

KAREL LIPNIK

Postavimo se v vlogo voznika. Dostopnost infrastrukture bo verjetno postala ključna, ko se bodo kupci v prihodnjih dveh letih odločali za zamenjavo avtomobila. In če je obstoječi avto še v dobrem stanju, zakaj ne bi počakali, da se infrastruktura izboljša, avtomobili pa izpolnijo in pocenijo?

A takšno razmišljanje, ki je povsem logično, lahko privede do nekajletnega zastopa prodaje avtomobilov v Evropi, to pa do težav celotne evropske avtomobilske verige. Vej se bo zagotovo zmanjšalo število zaposlenih. Do tega bo prišlo že zaradi same tehnologije električnih avtomobilov. A z vidika prihodnjih nekaj let je izziv morebitna kriza evropske avtomobilske industrije, ki jo bo sprožil prehod.

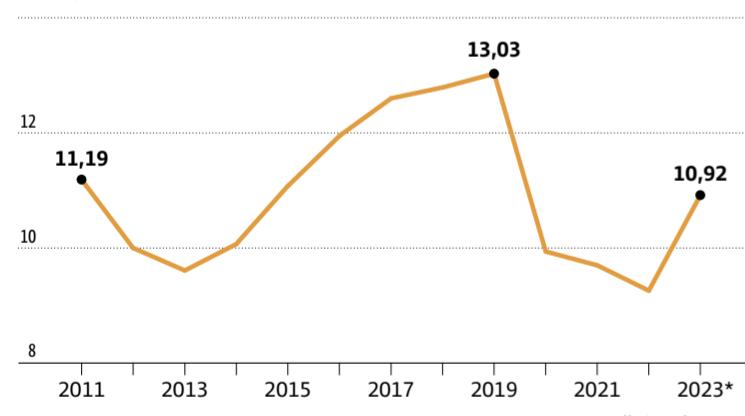
Izvozniki imajo manj naročil

Celotni proces bo zanesljivo zatrese, tudi slovensko avtomobilsko industrijo, ki se pripravlja na e-mobilnost tudi preko konzorcija Greemo, ki poleg tega vse, ki se s tem ukvarjajo. Že sam zastoj prodaje avtomobilov pomeni nekajletno obdobje upadanja naročil, večje negotovosti in cenovnih pritiskov. Seveda pa ne smemo pozabiti, da bodo evropski avtomobilski velikani zanesljivo poskušali »popolniti« poslovanje s selitvijo dela proizvodnje v stroškovno ugodnejše države. Slovenski izvozniki so v izrazito podrejenem položaju in imajo zelo malo možnosti prilagajanja. V najslabšem primeru pa lahko proces prilagajanja evropske avtomobilske industrije v prihodnjih letih sproži opazno prestrukturiranje slovenskega gospodarstva, ki bo zahtevalo izdatno intervencijo.

V določeni meri se negotovost pozna že letos. Vrednostno je izvoz letos zaradi višjih cen večji kot lani. Toda v večini dejavnosti, povezanih z avtomobilsko industrijo, je izvoz količinsko opazno manjši kot v tem času lani.

Nove registracije avtomobilov v EU

v milijonih

Renault je napovedal, da bo do leta 2027 stroške proizvodnje električnih avtomobilov moral znižati za 40 odstotkov. FOTO ERIC GAILLARD/REUTERS

proizvajalca Renault, ki je konec julija napovedal, da bo do leta 2027 stroške proizvodnje električnih avtomobilov moral znižati za 40 odstotkov.

Podatek je pomemben, ker je Renault velik proizvajalec manjših avtomobilov. Električni menjavo zdaj brez subvencije stane v Sloveniji okoli 26 tisoč evrov, je mogoče razbrati iz splitenih cenikov. Znižanje za 40 odstotkov pomeni ceno okoli 15.600 evrov, kar je primerljivo z zdajšnjo ceno twinga z bencinskim motorjem in nekaj dodatne opreme. Osnovna maloprodajna cena twinga z enako opremo, kot jo ima električni, je okoli 14.300 evrov. A vprašanje je, če je štiriletna časovnica prilaganj dovolj ambiciozna. Kitajski proizvajalci namreč zmorce izdelati električni avtomobil solidne kakovosti že za 11 tisoč evrov. V vsakem primeru pa izvirnik francoškega avtomobilskoga velikanca, ki ima proizvodnjo tudi v Sloveniji, pomeni večletno obdobje agonije evropske avtomobilske industrije. »Vojnac s kitajsko konkurenco, o kateri smo pisali v

soboto, je le del tega izziva. Ključno vprašanje je, koliko delovnih mest v avtomobilski industriji bo v prihodnjih letih ukinjeno začasno in koliko trajno.

Električni avtomobili so tehnično enostavnnejši od klasičnih in imajo manj sestavnih delov. Že zgoj to pomeni, da se bo število zaposlenih v evropski avtomobilski industriji drastično zmanjšalo. Izvir so zdaj drage komponente, gotovo pa bodo del tega poskušali nadomestiti tudi z večjo optimizacijo, glede na to, da ima Kitajska, s katero poskušajo evropski avtomobilisti tekmovati, bistveno nižje stroške delovne sile, energije in financiranja.

Nujno hitra nadgradnja infrastrukture

Vprašanje, ki bi ga morale države EU, vključno s Slovenijo, zastaviti, je, kako pospešiti prehod in skrajšati obdobje prilaganja. EU, vsač kratkoročno, ne more veliko narediti na področju surovin. Bolj verjetno so ukrepi na področju cene energije in financiranja ter zaščitnih ukrepov na področju okoljskega od-

tisa. To zadnje bo verjetno pomenilo, da bodo avtomobili, izdelani v Aziji, dodatno obdavčeni, ker jim bodo zaračunali okoljsko takso.

Ob tem zgoj opozorimo, da uvedba carin in drugih omejevitv za avtomobile, izdelane na Kitajskem, ni tako samoumenjava, saj bi verjetno prinesla protikrep Kitajske. Ta država pa je tudi zelo pomemben ter evropskih proizvajalcev avtomobilov. Ena od verjetnih rešitev je, da bi evropski proizvajalci zaradi nižjih cen del proizvodnje električnih avtomobilov za evropski trg prenesli na Kitajsko. To bi seveda še dodatno zatreslo evropske dobavitelje avtomobilske industrije.

Z vidika gospodarskih ukrepov pa je gotovo ključni izziv dostopnost in razpoložljivost infrastrukture za električna vozila. Načrti so zdaj v domeni posameznih držav, ki pa se odzivajo zelo različno. Infrastruktura se zdaj gradí izrazito lokalno, to pa zmanjšuje uporabnost električnih avtomobilov. Nekoliko poenostavljeno povedano se lahko vozniki z električnimi avtomobili varno in poceni vozijo na delo in po drugih ustaljenih poteh, težave pa nastanejo, ko gre za neustaljene poti, kot so službene

poti, izleti in dopusti. Te je treba skrbno načrtovati, kar pa močno zmanjšuje uporabnost električnih avtomobilov.

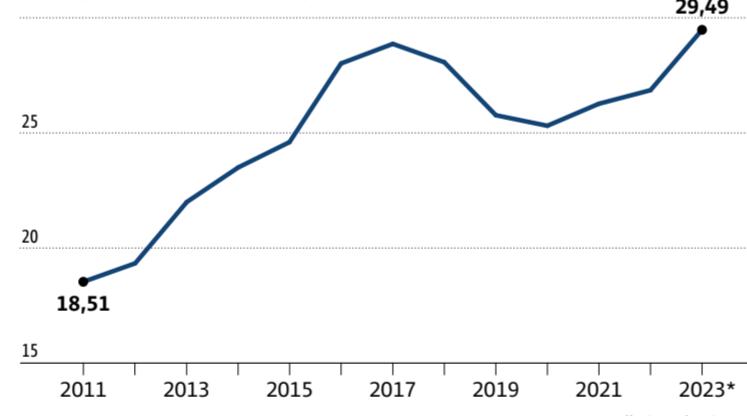
Velikanske razlike med državami

To se močno pozna tudi v strukturi prodaje avtomobilov. Z nekaj manj kot desetodstotnim deležem električnih avtomobilov je Slovenija v sredini evropskih držav in celo pred Italijo, kjer je delež prodaje električnih avtomobilov v prvem polletju dosegel zgoj 3,9 odstotka. Toda kar 79 odstotkov letos prodanih novih avtomobilov v Sloveniji ima bencinski ali dizelski pogon. Po drugi strani pa je Italija z 12,9 odstotkov letos prodanih novih avtomobilov v Franciji, kjer je delež električnih avtomobilov že doseg 83 odstotkov. Norveška postopno ukina bonusne in bonitetne, ki so jih bili deležni vozniki električnih avtomobilov.

Že med državami velikih avtomobilskih proizvajalcev, Italijo, Francijo in Nemčijo, so ogromne razlike, tako v prodom električnih avtomobilov, kot v dostopnosti infrastrukture. Povrh vsega pa ima trije evropski velikani Stellantis (Fiat in Italiji, Peugeot in Franciji in Opel v Nemčiji), Renault in Volkswagen različne interese, kar se otežuje načrtovanje evropske politike.

In prav mogoč bo tudi različni interesi avtomobilistov poglobili krizo, ki jo bo prinesel prehod.

Vpliv prehoda na kitajski avtomobilski trg

Obseg industrijske proizvodnje v Nemčiji se je junija na mesečni ravnini zmanjšal za 1,5 odstotka, kar je precej več od majskega padca za 0,1 odstotka. K temu je največ prispevala šibka avtomobilska proizvodnja. Potem ko so statistiki prejšnji teden poročali o spodbudnem obsegu industrijskih naročil, ki se je junija drugi mesec zapored neprizadovana povečala, in dajejo bolj optimistično sliko o prihodnji proizvodnji, so podatki

o obsegu junajske industrijske proizvodnje slabši od pričakovan analitikov, ki so napovedovali 0,5-odstotni padec. Obeti za industrijsko gospodarstvo klub naravnostne povpraševanja ostajajo slab, saj so močno pod vplivom nihanja velikih naročil. Glede na umirjena poslovna in izvorna pričakovanja podjetij trenutno ni videti opaznejšega okrevanja, so objavo podatkov pospremili na nemškem gospodarskem ministr-

tu. Tam so sicer že prejšnji teden opozorili, da bi bilo brez nekatereih velikih tujih naročil tudi kazalnik industrijskih naročil junija slabši. Tako so denimo naročila za motorne vozila, ki predstavljajo ključni sektor nemškega gospodarstva, beležila 7,3-odstotno znižanje. Prav v proizvodnji avtomobilov je bil junija tudi največji padec industrijske proizvodnje, in sicer za 3,5 odstotka.

N. G., STA

Banka Slovenije

8. 8. 2023

Referenčna tečajna lista Evropske centralne banke - Tečaji veljajo od 14.30 ure

Država	Ime valute	Oznaka valute	Šifra valute	Tečaj*
ZDA	ameriški dolar	USD	840	1,0944
Japonska	japonski jen	JPY	392	156,5500
Bolgarija	bolgarski lev	BGN	975	1,9500
Češka	češka korona	CZK	203	24,2400
Danska	danska krona	DKK	208	7,4516
Hongkong	hongkonški dolar	HKD	344	8,5491
Madžarska	madžarski forint	HUF	348	388,5000
Norveška	norveška krona	NOK	578	11,2950
Poljska	poljski zlot	PLN	985	4,4500
Romunija	rumunski leu	RON	946	4,9498
Švedska	švedska krona	SEK	732	11,7440
Švica	švicarski frank	CHF	756	0,9600
Turčija	nova turška lira	TRY	949	20,5900
Velika Britanija	angleški funt	GBP	826	0,8616
Australija	australški dolar	AUD	036	1,6827
Južna Afrika	južnoafriški rand	ZAR	710	20,6870
Brazilija	brazilski real	BRL	986	5,3970
Kanada	kanski dolar	CAD	124	1,4755
Mehika	mehiki peso	MXN	484	18,8176
Kitajska	kitajski juan renminbi	CNY	156	7,8950
Nova Zelandija	novozelandski dolar	NZD	554	1,8116
Tajška	tajški baht	THB	764	38,3480
Indija	indijska rupija	INR	356	90,6614
Singapur	singapski dolar	SGD	702	1,4766

Opomba: * - število enot nacionalne valute za en euro

Vzajemni skladi

DZU	sklad	VEP na			Spremembe VEP v odstotkih		
		datum	obračunski	glede na prejšnji dan	pred 12 meseci	pred 36 meseci	pred 60 meseci
Generali Investments	Generali Amerika, delniški	07.08.	2,11	0,61	3,42	40,77	61,93
Generali Investments	Generali Bond, obveznički - EUR	07.08.	17,16	-0,14	-5,62	-12,89	-6,87
Generali Investments	Generali Celijski, delniški	07.08.	0,92	-0,03	-2,50	-3,36	-7,86
Generali Investments	Generali Globalni, delniški	07.08.	12,01	0,01	-0,46	-0,46	9,69
Generali Investments	Generali Globalni, delniški	07.08.	10,58	0,37	-2,50	-20,92	-2,50
Generali Investments	Generali Indija - kitajska, delniški	07.08.	2,48	-0,37	-4,52	2,88	7,34
Generali Investments	Generali jugovzhodna Evropa, delniški	07.08.	3,61	0,18			

Iz čiste objestnosti je izvlekel nož in ga zabodel

Zvišana zaporna kazen Nizozemec, ki je na portoroški promenadi zabodel Makedonca, bo v zaporu pet let in pet mesecev

Ker je 17. julija 2021 ponoči v Portorožu med preprirom z nožem na preklop dvakrat zabodel makedonskega državljanina Zdravka G., je bil 29-letni nizozemski državljan Anthonie Johannes Brian Boerkamp na okrožnem sodišču v Kopru obsojen na štiri leta in pol zapora. A so mu kazen zradi poskusna uboja zdaj zvišali za slabo leto.

BOŠTJAN CELEC

»Med preprirom je vzel nož in me zabodel. Nisem čutil vzbudov,« je na sojenju Nizozemcu, ki je predlani poleti delal v lucejskem lunaparku, povedal 32-letnik, ki ima začasno bivanje prijavljeno v Luciji. Zgodilo se je na portoroški promenadi v bližini lokalov Pergola. Po prepričanju tožilstva je Boerkamp brez kakšnega posebnega razloga napadel Zdravka G. Ta je Nizozemca v angleščini vprašal le: »Kje je tvoj jeleni problem?«, nato pa sta se začela prerivati in Boerkamp je izvlekel nož ter Zdravko G. torej dvakrat zabodel. Z nožem, ki je imel približno deset centimetrov dolgo rezilo, mu je povzročil dve rani, centimeter dolgo vzbudno rano v predelu prsnega koša, pod ključnico, in centimeter in pol dol-

- Višji sodniki so pritrdirili tožilstvu, da je primerena višja zaporna kazen.
- Glede na dele telesa, kamor je zamahoval, je napadenemu hotel vzeti življenje.
- Agresijo, ki presega običajno ravnanje v konfliktnih situacijah, strožje kaznovati.

gorno, globoko najmanj tri centimetra, in ledvenem delu hrbita.

Trdil, da sploh ni imel noža

Oboženi je na sodišču zanikal očitke, da je hotel Makedonca, s katerim sta se naključno srečala, ubiti. Trdil je, da pri sebi sploh ni imel noža. Ob koncu okrožnega procesa je tožilka Vesna Medica zanj predlagala kazen pet let in pet mesecev zapora, Nizozemčev odvetnik Aljoša Stampar Strojnik pa menil, da bi moral sodišče izreci oprostilno sodbo, saj po njegovem tožilju ni uspelo dokazati kaznivega dejanja poskusa uboja.

Sodnica Barbara Franca je njegovemu klientu prisodila štiri

Anthonie Johannes Brian Boerkamp je jezen odšel s koprskega sodišča. FOTO ALEKSANDER BRUDAR

leta in pol zapora ter mu izrekla še stransko kazen tri leta izgona iz države. »Glede na dele telesa oškodovanca, proti katerim je obtoženi zamahoval, je očitno, da mu je poskušal vzeti življenje, kar pa mu ni uspelo,« je dejala v obrazložitvi sodbe in dodala, da je pri odmeri kazni upoštevala, da je imelo kaznivo dejanje lažje posledice. Oškodovanca so namreč po oskrbi in razumevanju ravnanja.

Pritožba tožilstva in obrambe

Na sodbo sta se pritožila tako

radi nasilnih kaznivih dejanj. Tisto noč je bil tudi pijan, toksikološke preiskave so pokazale, da je imel v krvi najverjetnejše 1,89 promila alkohola, analize pa so pokazale tudi prisotnost kanabisa. Izvedenec je sicer ugotovil, da je imel alkohol velik vpliv na ravnanje obtoženega, ni pa bistveno vplival na njegovo sposobnost obvladovanja in razumevanja ravnanja.

Višji sodniki so se strinjali s tožilko in Nizozemcu kazen zvišali na pet let in pet mesecev zapora. Presodili so namreč, da je okrožno sodišče premalo upoštevalo oteževalne okoliščine in dejstvo, da je bil obtoženi že šestkrat obsojen za kazniva dejanja, tudi

taka z uporabo sile. Med sojenjem se je izkazalo tudi, da je nagle jeze, ob razglasitvi okrožne sodbe se je denimo najprej nasmihal, nato pa se je začel razburjati, češ da ne želi več poslušati, in sta ga pravosodna policista odpeljala v pripor. Dejanje je, kot piše v sodbi, storil iz čiste objestnosti. Pritožbeni senat, ki ga je vodil Vitomir Bohinec, pa je med drugim zaključil, da je treba agresijo, ki presega običajno ravnanje v konfliktnih situacijah, strožje kaznovati.

Iračana in Kosovca prijeli med prevažanjem migrantov

Ovadba O njuni usodi bo odločil preiskovalni sodnik

Policisti PU Novo mesto so v ponedeljek med prevažanjem nezakonitih prebežnikov ujeli dva tujca, ki se bosta srečala s preiskovalnim sodnikom. Prijeli pa so tudi večje število migrantov, ki so prečkali državno mejo.

Tako so med opravljanjem nalog na avtocestnem postajališču Zaloke preverjali voznika osebnega avtomobila znamke BMW z italijanskimi registrskimi ozнакami. Med postopkom so ugotovili, da 23-letni državljan Kosova v vozilu prevaža pet državljanov Turčije, ki ne izpolnjujejo pogojev za vstop v Slovenijo. Na območju Mosteca pa so ustavili osebni avtomobil znamke Kia ceed z nemškimi registrskimi oznakami. Državljan Iraka je v vozilu prevažal štiri državljanje Turčije, ki so nedovoljeno vstopili v Slovenijo. »Državljanu Kosova in državljanu Iraku so odvzeli prostost, ju pridržali in jima zasegli vozila. S kazensko ovadbo zaradi kaznivega dejanja prepovedanega prehajanja meje ali ozemlja države ju bodo privedli k preiskovalnemu sodniku. Policisti

Policisti so ustavili tihotapca migrantov in ju pridržali. FOTO LEON VIDIC

postopki z državljanji Turčije še niso zaključeni,« sporočajo z PU Novo mestom.

Sicer pa so na območju PP Brežice (Dobova, Obreže, Rigonce, Jesenice na Dolenjskem, Mali Obrež, Brežice, Slovenska vas) izsledili in prijeli 93 državljanov Afganistana, 21 državljanov Pakistana, 15 državljanov Maroka, 13 državljanov Sirije, 11 državljanov Konga, devet državljanov Iraka, devet državljanov Rusije, pet državljanov Šrilanke, dva državljanja Indije, državljanja Tunizije, državljanja Bangladeša, državljanja Irana in državljanja Libije. **JU. P.**

Znesel se je nad restavracijo McDonald's

Visoka škoda Po prvi oceni je povzročil za 200.000 evrov

Včeraj ponoči, ob 0.23, so policisti odhiteli na intervencijo zaradi kršitve javnega reda in miru in prijeli »33-letnega moškega v enem izmed gostinskih lokalov v Mariboru, ki je bil v tem času že zaprt.« Kot so sporočili s PU Maribor,

ga obravnavajo zaradi suma kaznivega dejanja poškodovanja tuje stvari, saj je razbijanjem v gostinskem lokalnu povzročil, po prvi nestrokovni oceni, za približno 200.000 evrov škode. Po naših podatkih se je moški znesel nad šipami in notranjim inventarjem McDonald'sa na Tržaški cesti. Policisti so mu izdali plačilni nalog zaradi več kršitev določil zakona o javnem redu in miru, po ogledu pa bo sledila še kazenska ovadba na pristojno tožilstvo. **O. B.**

FOTO OSTE BAKAL

Policista sta v ponedeljek s policijskim vozilom s provido 2000 na podvraski avtocesti med Slivnico in Hajdino, kjer je omejitev hitrosti 130 kilometrov na uro, okoli 10.35 izmerila hitrost 41-letnemu tujcu, ki je z avtom Ford na razdalji enega kilometra vozil s povprečno hitrostjo 206 kilometrov na uro. Kazen za tak prekres je 1200 evrov in devet kazenskih točk.

Delovna nesreča Hudo se je poškodoval

V ponedeljek okoli 13.30 se je pri delu v podjetju v Ulici Starih v Črnomlju med vzdrževalnimi deli zgolida huda nesreča. **Ko je 43-letni delavec čistil transportni trak, se je ta odtrgal in padel nanj.** »Hudo poškodovanega so reševalci oskrbeli, s helikopterjem je bil odpeljan v UKC Ljubljana. Policisti še preiskujejo okoliščine, o nesreči je bil obveščen tudi pristojni inšpektor za delo,« sporočajo policisti.

Roparska tatvina Vzel mu je uro in denar

V ponedeljek okoli 22. ure je neznanec v centru Ljubljane oškodovanec grozil s pretepopom in od njega zahteval denar. Vzel mu je nekaj deset evrov in nato v rok streljal še uro ter pobegnil, so sporočili s PU Ljubljana. **Oškodovanec je stekel za njim, a se je osumljenev obrnil, oškodovanca večkrat udaril in ga lažje poškodoval**, nato pa ponovno zbežal. Policisti isčijo mladeniča, starega okoli 20 let, visokega okoli 175 centimetrov, suhe postave, rjavih temnih las, rjavih oči, ki je bil oblečen v umazana oblačila. Govoril je slovensko. Pripravil **JU. P.**

SPLETNI VODNIK

za gradnjo, urejanje, prenovo domačega in delovnega okolja, ki bralce seznanja z arhitekturnimi smernicami, bivanjsko kulturo in hortikulturnimi nasveti.

[DD https://www.deloindom.si](https://www.deloindom.si)

BIVANJE

GRADNJA

OKOLJE

VRT IN ŽIVALI

NASVETI

DELOINDOM

Delo d.o.o., Dunajska 5, SI-1500 Ljubljana

Iz čiste objestnosti je izvlekel nož in ga zabodel

Zvišana zaporna kazen Nizozemec, ki je na portoroški promenadi zabodel Makedonca, bo v zaporu pet let in pet mesecev

Ker je 17. julija 2021 ponoči v Portorožu med prepriom z nožem na preklop dvakrat zabodel makedonskega državljanina Zdravka G., je bil 29-letni nizozemski državljan Johannes Brian Boerkamp na okrožnem sodišču v Kopru obsojen na štiri leta in pol zapora. A so mu kazen zradi poskusna uboja zdaj zvišali za slabo leto.

BOŠTJAN CELEC

»Med prepriom je vzel nož in me zabodel. Nisem čutil vzbudov,« je na sojenju Nizozemec, ki je predlani poleti delal v lucijskem lunaparku, povedal 32-letnik, ki ima začasno bivanje prijavljeno v Luciji. Zgodilo se je na portoroški promenadi v bližini lokalov Pergola. Po prepriji tožilstva je Boerkamp brez kakšnega posebnega razloga napadel Zdravka G. Ta je Nizozemca v angleščini vprašal le: »Kje je tvoj jeleni problem?«, nato pa sta se začela prerivati in Boerkamp je izvlekel nož ter Zdravko G. torej dvakrat zabodel. Z nožem, ki je imel približno deset centimetrov dolgo rezilo, mu je povzročil dve rani, centimeter dolgo vzbudno rano v predelu prsnega koša, pod ključnico, in centimeter in pol dol-

- Višji sodniki so pritrdirili tožilstvu, da je primerica višja zaporna kazen.
- Glede na dele telesa, kamor je zamahoval, je napadenemu hotel vzeti življenje.
- Agresijo, ki presega običajno ravnanje v konfliktnih situacijah, strožje kaznovati.

gostno, globoko najmanj tri centimetra, in ledvenem delu hrbita.

Trdil, da sploh ni imel noža

Oboženi je na sodišču zanikal očitke, da je hotel Makedonca, s katerim sta se naključno srečala, ubiti. Trdil je, da pri sebi sploh ni imel noža. Ob koncu okrožnega procesa je tožilka Vesna Medica zanj predlagala kazen pet let in pet mesecev zapora, Nizozemčev odvetnik Aljoša Stampar Strojnik pa menil, da bi moral sodišče izreci oprostilno sodbo, saj po njegovi tožilosti ni uspelo dokazati kaznivega dejansa poskusa uboja.

Sodnica Barbara Franca je njegovemu klientu prisodila štiri

leta in pol zapora ter mu izrekla še stransko kazen tri leta izgona iz države. »Glede na dele telesa oškodovanca, proti katerim je obtoženi zamahoval, je očitno, da mu je poskušal vzeti življenje, kar pa mu ni uspelo,« je dejala v obrazložitvi sodbe in dodala, da je pri odmeri kazni upoštevala, da je imelo kaznivo dejanje lažje posledice. Oškodovanca so namreč po oskrbi ran malu izpustili iz bolnišnice.

Pritožba tožilstva in obrambe

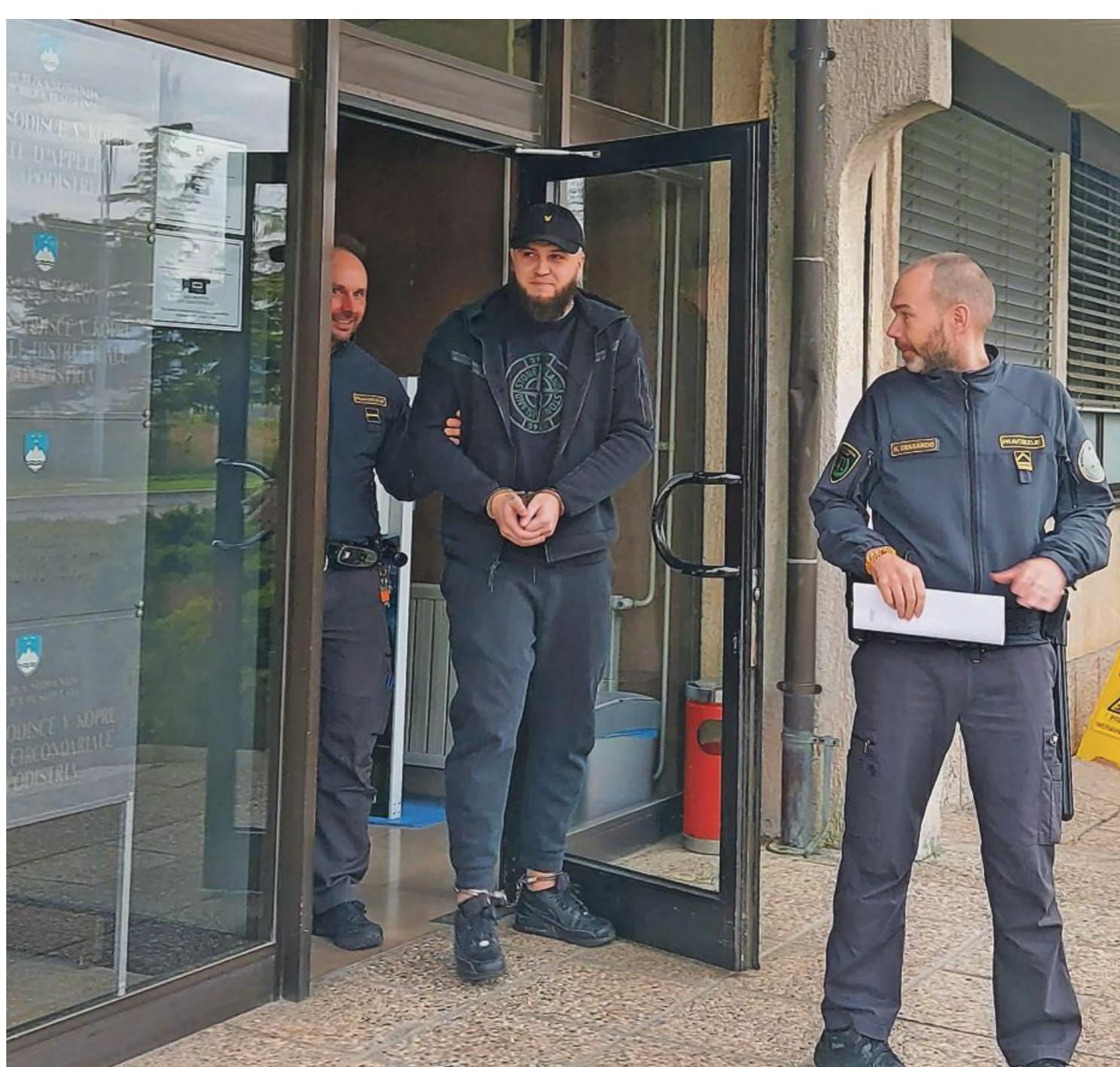
Na sodbo sta se pritožila tako

tožilka kot zagovornik obtože-

nega. Prva se, kot je bilo mogoče pričakovati, ni strinjala z višino kazni, odvetnik pa je v pritožbi menil, da bi moralo višje sodišče Boerkampa oprostiti ali pa sodbo razveljaviti ter zadevo vrnilti v novo sojenje.

Višji sodniki so se strinjali s tožilko in Nizozemcu kazen zvišali na pet let in pet mesecev zapora. Presodili so namreč, da je okrožno sodišče premalo upoštevalo oteževalne okoliščine in dejstvo, da je bil obtoženi že šestkrat obsojen za kazniva dejanja, tudi

taka z uporabo sile. Med sojenjem se je izkazalo tudi, da je nagle jeze, ob razglasitvi okrožne sodbe se je denimo najprej nasmihal, nato pa se je začel razburjati, češ da ne želi več poslušati, in sta ga pravosodna policista odpeljala v pripor. Dejanje je, kot piše v sodbi, storil iz čiste objestnosti. Pritožbeni senat, ki ga je vodil Vitomir Bohinec, pa je med drugim zaključil, da je treba agresijo, ki presega običajno ravnanje v konfliktnih situacijah, strožje kaznovati.

Anthonie Johannes Brian Boerkamp je jezen odšel s koprskega sodišča. FOTO ALEKSANDER BRUDAR

Iračana in Kosovca prijeli med prevažanjem migrantov

Ovadba O njuni usodi bo odločil preiskovalni sodnik

Policisti PU Novo mesto so v ponedeljek med prevažanjem nezakonitih prebežnikov ujeli dva tujca, ki se bosta srečala s preiskovalnim sodnikom. Prijeli pa so tudi večje število migrantov, ki so prečkali državno mejo.

Tako so med opravljanjem nalog na avtocestnem postajališču Zaloke preverjali voznika osebnega avtomobila znamke BMW z italijanskimi registrskimi ozнакami. Med postopkom so ugotovili, da 23-letni državljan Kosova v vozilu prevaža pet državljanov Turčije, ki ne izpolnjujejo pogojev za vstop v Slovenijo. Na območju Mosteca pa so ustavili oseben avtomobil znamke Kia ceed z nemškimi registrskimi oznakami. Državljan Iraka je v vozilu prevažal štiri državljanove Turčije, ki so nedovoljeno vstopili v Slovenijo. »Državljanu Kosova in državljanu Iraku so odvzeli prostost, ju pridržali in jima zasegli vozila. S kazensko ovadbo zaradi kaznivega dejanja prepovedanega prehajanja meje ali ozemlja države ju bodo privedli k preiskovalnemu sodniku. Policisti

Policisti so ustavili tihotapca migrantov in ju pridržali. FOTO LEON VIDIC

postopki z državljanji Turčije še niso zaključeni,« sporočajo z PU Novo mesto.

Sicer pa so na območju PP Brežice (Dobova, Obreže, Rigonce, Jesenice na Dolenjskem, Mali Obrež, Brežice, Slovenska vas) izsledili in prijeli 93 državljanov Afganistana, 21 državljanov Pakistana, 15 državljanov Maroka, 13 državljanov Sirije, 11 državljanov Konga, devet državljanov Iraka, devet državljanov Rusije, pet državljanov Šrilanke, dva državljanova Indije, državljanova Tunizije, državljanova Bangladeša, državljanova Irana in državljanova Libije. **JU. P.**

Znesel se je nad restavracijo McDonald's

Visoka škoda Po prvi oceni je povzročil za 200.000 evrov

Včeraj ponoči, ob 0.23, so policisti odhiteli na intervencijo zaradi kršitve javnega reda in miru in prijeli »33-letrnega moškega v enem izmed gostinskih lokalov v Mariboru, ki je bil v tem času že zaprt. Kot so sporočili s PU Maribor,

ga obravnavajo zaradi suma kaznivega dejanja poškodovanja tuje stvari, saj je razbijanjem v gostinskem lokalnu povzročil, po prvi nestrokovni oceni, za približno 200.000 evrov škode. Po naših podatkih se je moški znesel nad šipami in notranjim inventarjem McDonald'sa na Tržaški cesti. Policisti so mu izdali plačilni nalog zaradi več kršitev določil zakona o javnem redu in miru, po ogledu pa bo sledila še kazenska ovadba na pristojo tožilstvo. **O. B.**

FOTO OSTE BAKAL

SPLETNI VODNIK

za gradnjo, urejanje, prenovo domačega in delovnega okolja, ki bralce seznanja z arhitektturnimi smernicami, bivanjsko kulturo in hortikulturnimi nasveti.

[DD https://www.deloindom.si](https://www.deloindom.si)

BIVANJE

GRADNJA

OKOLJE

VRT IN ŽIVALI

NASVETI

Hitrost
Visoka globka cestnemu divjaku

ST: 17-07-806
12.349m
204km/h
S1: 161km/h
244588

Policista sta v ponedeljek s policijskim vozilom s provido 2000 na podvrsti avtocesti med Slinivico in Hajdino, kjer je omejitev hitrosti 130 kilometrov na uro, okoli 10.35 izmerila hitrost 41-letnemu tujcu, ki je z avtom Ford na razdalji enega kilometra vozil s povprečno hitrostjo 206 kilometrov na uro. Kazen za tak prekrep je 1200 evrov in devet kazenskih točk.

Delovna nesreča
Hudo se je poškodoval

V ponedeljek okoli 13.30 se je pri delu v podjetju v Ulici Herja Starha v Črnomlju med vzdrževalnimi deli zgolida huda nesreča. **Ko je 43-letni delavec čistil transportni trak, se je ta odtrgal in padel nanj.** »Hudo poškodovanega so reševalci oskrbeli, s helikopterjem je bil odpeljan v UKC Ljubljana. Policisti še preiskujejo okoliščine, o nesreči je bil obveščen tudi pristojni inšpektor za delo,« sporočajo policisti.

Roparska tatvina

Vzel mu je uro in denar

V ponedeljek okoli 13. ure je neznanec v centru Ljubljane oškodovanec grozil s pretepopom in od njega zahteval denar. Vzel mu je nekaj deset evrov in nato v zok streljal še uro ter pobegnil, so sporočili s PU Ljubljana. **Oškodovanec je stekel za njim, a se je osumljenev obrnil, oškodovanca večkrat udaril in ga lažje poškodoval**, nato pa ponovno zbežal. Policisti isčijo mladeniča, starega okoli 20 let, visokega okoli 175 centimetrov, suhe postave, rjavih temnih las, rjavih oči, ki je bil oblečen v umazana oblačila. Govoril je slovensko. Pripravil **JU. P.**

Knjiga, polna uporabnih informacij za starejše

Kaj mi pripada v jeseni življenja? Priročnik s številnimi podatki, ki lahko koristijo starejšim, invalidom in drugim

Kaj nam pripada pri zobozdravniku? Kakšna je pot do medicinskega pripomočka na naročilničo iz obveznega zdravstvenega zavarovanja, pa naj bodo to bergle, zobna proteza ali ne govalna postelja? Kako uredimo pomoč na domu in kdo so koncesionari po občinah? To je le nekaj vprašanj, na katera odgovarja Gašper Novak v knjigi *Kaj mi pripada v jeseni življenja?*, ki je letos doživel žreb tretji ponatis.

SIMONA FAJFAR

»V 15 letih dela v različnih ustanovah sem videl, kako živijo starejši in kako bi lahko živel,« pravi Gašper Novak, ki je kot diplomerani zdravstvenik delal v Domu starejših občanov Vič-Rudnik, na Nevrološki kliniki v Ljubljani in na Reševalnem postaji Ljubljana. Kot reševalec je obiskal številne domove, kjer je videl, da nekateri ljudje nimajo osnovnih medicinskih pripomočkov, kot so bergle, ki bi jim bistveno olajšale življenje, ali pa ne vedo, da bi lahko zaposrili za socialno pomoč. »Ugotovil sem, da kljub temu da so informacije z novimi tehnologijami vsem na dosegu roke, ljudje ne vedo, kako jih najti. Informacije so preveč razpršene in običajno tudi zapleteno zapisane,« pravi sogovornik.

To, da se ljudje v tej veji popravi informacij ne znajdejo, se je potrdilo, ko sta z ženo Klavdijo ustanovila podjetje Blaginja, ki se je najprej ukvarjala z nego na domu, od leta 2018 pa z medicinskim pripomočki. »Ko so me naše stranke desetič vprašale eno in isto, sem najprej želel najti preproste pisne informacije na

- Knjiga *Kaj mi pripada v jeseni življenja?* je prvič izšla leta 2019.
- Doslej so jo dopolnili in ponatisili že trikrat.
- Knjiga je s 3000 izvodovi – 2500 je že prodanih – prava uspešnica.

to temo. Ugotovil sem, da jih ni,« pravi sogovornik. Zato ideja, da sestavi priročnik, kako do medicinskih pripomočkov. Nastala je knjiga *Kaj mi pripada v jeseni življenja?*, ki je izšla leta 2019.

Uspešnica že na začetku

Natisnili so jo v nakladi tisoč izvodov. »Knjiga je imela nekaj več kot sto strani,« pravi avtor o knjigi, ki je kmalu pošla. Zato so jo leto dni kasneje pregledali in natisnili ponovno, spet v nakladi tisoč izvodov in s 60 dodatnimi stranmi. Tretji ponatis pa je pri-

Medicinsko tehnični pripomočki so pogosto ježiček na tehnicni k bolj kakovostnemu življenju.

GAŠPER NOVAK

ročnik doživel letos, pred tremi meseci, ko so jo spet pregledali, natisnili v nakladi tisoč izvodov in s še 20 dodatnimi stranmi ozroma novimi vsebinami. Knjiga ima zdaj 185 strani informacij. »Dosej smo prodali kakšnih 2700 izvodov knjige, če v to vstremo še digitalne različice,« pravi

Gašper Novak o knjigi, ki je po slovenskih merilih velika uspešnica.

Najobsežnejše poglavje je namenjeno medicinskim pripomočkom. »Mnogi ne vedo, kakšna je pot, da prek zdravstvenega zavarovanja dobijo invalidski voziček,« pravi Gašper Novak in opozori, da so medicinski pripomočki pomembni za zdravljenje, medicinsko rehabilitacijo ali lajšanje življenja. »Medicinsko tehnični pripomočki so pogosto ježiček na tehnicni k bolj kakovostnemu življenju. Razlika je, ali ima starejši hoduljo s kolesi, s katero lahko samostojno hodi in gre iz stanovanja, ali je obsojen na življenje v stanovanju.«

Pravica do medicinskega pripomočka ni samoumevna, razloži sogovornik: »Za vsak medicinski pripomoček je predpisano točno določen pogoj, pod katereim ga lahko dobite.« Za večino pripomočkov – z nekaj izjemami, kot je električni skuter, za katerega je potreben pregled pri specjalisti – moramo obiskati osebnega zdravnika, ki bolnika pozna, oceni njegove potrebe in predpiše medicinski pripomoček, v nekaterih primerih pa to opravi tudi diplomirana medicinska sestra, ki jo je za to pooblastil zdravnik.

Problemi, ki so rešljivi

Drugi precej razširjen primer, ki lahko ljudem zagneni življenje, pa to sploh ne bi bilo potrebno, je uhajanje urina. Kakovost življenja si lahko izboljšamo z vložki, plenicami in hlačnimi plenicami, ki se dobijo brezplačno na naročilnico. »Nekateri poskušajo ta problem rešiti z menstrualnimi vložki, vendar niso primerni za inkontinenco, ker se prepustnost za kri ali urin razlikuje,« razloži sogovornik.

Podobno je s poslabšanjem vida, pravi Gašper Novak: »Pot do očal na naročilnico, to je brezplačno, je precej preprosta: pri zdravniku okulisti se naročite na pregled vida, potem pa zdravnik izda naročilnico za očala.« Pregled je brezplačen, če okulisti delujev v javni zdravstveni mreži, in ranj ne potrebujejo napotnice, naročilnico pa lahko uporabite v kateri koli optiki, ki je pogodbeni dobavitelj Zavoda za zdravstveno zavarovanje Slovenije.

Različne teme

Knjiga obravnava tudi zdraviliško zdravljenje, fizioterapijo, dodatek

Ljudje se v poplavi informacij ne znajdemo in si velikokrat ne znamo pomagati. FOTO VORANC VOGEL

za pomoč in postrežbo, invalidino za telesno okvaro, denarno socialno pomoč, pogrebno in posmrtnino, letni dodatek, pomoč na domu, skrbništvo, osebno asistenco, pravico prilagoditve vozila in nakup novega prilagojenega vozila, varstveni dodatek, institucionalno varstvo, kaj nam pripada pri zobozdrav-

niku, pravico do najne medicinske pomoči, pravico do prevoza z reševalnim vozilom in vdovsko pokojnino.

»Ogromno ljudi skrbi za bolne in ostarele svojce, pa jih nihče ne pove, da je za take primere dodatek za pomoč in postrežbo,« pravi sogovornik. Leta 2021 smo imeli v Sloveniji nekaj več kot 626.000 upokojencev, dodatek za pomoč in postrežbo pa je prejemovalo približno 33.000 upravičencev, kar je le 5,3 odstotka vseh. »Uživalci nege in pomoči na domu imajo možnost, da zaprosijo za prejem dodatka za pomoč in postrežbo,« pravi Gašper Novak o dodatku, ki ni povezan s premoženjem ali drugimi prejemki.

Vlogo za pridobitev pravice do dodatka za pomoč in postrežbo lahko poda osebni zdravnik, upokojenc ali njegov zakoniti zastopnik, ki njeja pa odloča invalidska komisija ali drug izvedenec Zavoda za pokojninsko in invalidsko zavarovanje Slovenije. Odgovoriti morajo v štirih mesecih. »Zdravniki teh vlog običajno ne izpolnjujejo, ker nimajo časa,« pravi Gašper Novak. Ker se ljudje sami lotevajo pisanja vlog, so to

čeprav so informacije z novimi tehnologijami vsem na dosegu roke, ljudje ne vedo, kako jih najti. Poleg tega so preveč razpršene in običajno tudi zapleteno zapisane.

GAŠPER NOVAK

priložnost videli tudi v Blaginji, kjer so doslej spisali več kot 250 pozitivno zaključenih vlog. »Ce ima zavarovanec minimalno pokojnino in 150 evrov dodatka za pomoč in postrežbo, je ta dodatek velika finančna pomoč. Cena 50 evrov, kolikor znaša naša cena za pravilo vloge, pa se niti ne zdi tako visoka,« pravi sogovornik.

Pomoč na domu

Eden od pomembnih sklopov v knjigi je pomoč na domu. »Ko se sva leta 2012 začela ukvarjati z nego na domu, so imeli ljudje težave z iskanjem koncesionarjev pomoči na domu, zato je v knjigi

seznam vseh koncesionarjev po občinah in njihovih kontaktov,« pravi avtor knjige. Opozorja, da ljudje večinoma ne vedo za dnevno varstvo, obliko dnevnega bivanja tistih starejših, ki imajo težave pri samostojnem bivanju doma. »Toda ta oblika varstva starejšemu podaljšuje bivanje v domačem okolju in olajša morebitni prehod v dom za starejše,« pravi Gašper Novak.

V knjigi razloži razliko med obiskom patrona sestre in oskrbalke na domu, dokane pa se tudi paliativne oskrbe in referenčne ambulante. »Tem, ki so v knjigi, je ogromno,« pravi sogovornik, »vsebinu pa se bo zagotovo še dolopjevala.« Tako kot zdravniki zdaj ne pozna celotnega spektra pravic zavarovalcev, ne pričakuje, da bo v prihodnje drugače, še posebej zato, ker so obremenjeni z drugim delom. Zato je pripravil priročnik, kjer so zajete najpomembnejše pravice, ki so predstavljene na enostaven in razumljiv način. »Vem, da bo še veliko ponatisov,« pravi Gašper Novak o knjigi, ki ima med bralcii zelo pozitivne odzive.

KAJ NAREDITI, ČE NIMATE OSEBNEGA ZDRAVNIKA?

»Čeprav nimate osebnega zdravnika, še vedno uživate vse pravice, ki izhajajo iz obveznega zdravstvenega zavarovanja,« piše Gašper Novak v knjigi *Kaj mi pripada v jeseni življenja?*. To so pravice do najne oskrbe, do zdravstvene obravnavne, do posvetna z državnikom, do pridobitev receptov in podobno. Če ste ostali brez osebnega zdravnika, pojdite v zdravstveni zavod, kjer ste imeli osebnega zdravnika, da vam povedo, kako naprej. »Praviloma vas bodo usmerili v nadomestno ambulanto družinske medicine, če je na voljo, ali v najbljžo zdravstveno ustanovo, kjer bodo poskrbeli za vašo obravnavo. Če pa se bodo sprenevedali, neomajno vztrajajte, da vam po zakonu morajo zagotoviti osebnega zdravnika, vam mora zdravstveni zavod zagotoviti nujne storitve, kot so zdravila na recept, napotnice, bolniški listi in podobno.«

Tretje mnenje: Marjan Bauer

Noe je bil prvi, a ne zadnji

Naravne in druge katastrofe niso od včeraj, planet Zemlja jih je v skoraj petih milijardah let doživel in preživel veliko, med najbolj razvitetimi so trk s planetom, ki nam je dodal Luno, zamrznitev v orjaški ledenu kroglo, nekaj skoraj popolnih izumrtij življenja. Taka naštevanja nikoli ne izpeljajo udarca iz vesolja, ko je orjaški meteorit tako rekoč včeraj iztrebil dinozavre. Če je ugonobil te silake, je tudi manjša življenja, a nekako velja, da izumre enih omogoči dvig drugih. Na Zemlji so se razvile do tedaj bolj ali manj skrivaški sesalci, ena veja, ljudje, celo trdimo, da smo planetu zavladali.

A naš veliki in edini dom deluje in živi po svoje. Vedno aktualno vreme ima veliko odtenkov, ljudje, meteorologi, ga samo predvidevajo, a ne odrejajo, napovedujejo. In vedno boljši so, naši hišni prijatelji, znanci z radijskih emisij, Zemljino vreme pa kakov kdaj.

Dnevi so letošnje poletje v znamenju dežja, viharjev in grozljivih poplav. Ni v tolazbi, a morda je dobro vedeti, da tudi brez legendarnega Noeta in njegove z vsemi napolnjene barke silna vodova niso novost. Egočentrični Evropeji smo komajda kdaj slišali za tako imenovano veliko lakoto v štirinajstem stolnecu. Onesnaženje ozračja gor ali dol, tedaj se je sama od sebe končala topla, prijazna klima, blaginja, ki je trajala od enajstega do trinajstega stolnecu, priseljena ljudstva so se ustalila.

Na pomlad 1315 je v večjem delu Evrope začelo hudo deževati.

Lilo je vso pomlad in poletje, temperatura je močno padla. Žito ni moglo dozoreti, eno zrnje pšenice je dalo dve zrnji pridelka, v nepozabljenih srečnih obdobjih sedem. Hrane ni bilo dovolj ne za ljudi ne za živali, tudi solni ne, voda v solinah ni izparevala. Povprečna življenjska doba je bila po podatkih s kar dobro urejenega angleškega dvora samo 29 let, nekaj let kasneje, ko je z vzhoda prišla še kuga, 17 let.

Od lakote in bolezni je umrlo na milijone ljudi, kronike poročajo o ropih, pobojih, tudi otrok, kanibalizmu. Pravijo, da se je tedaj porodil zametek pravljice o Janku in Metki, ki pripoveduje o tem, kako ju oče, ki ju nima

Ko je eno zrnje žita dalo dve zrnji pridelka.

s čim nahrani, pusti v gozdu, kjer ju ujame čarovnica. Ta bi ju pojedla, če je bistra mulka in mulec ne bi s prevaro pornila v žarečo peč. Krute zgodbe danes ni več, lačnih otrok pa veliko. In že eden je preveč. Velika lakota je prizadela predvsem severno Evropo, Anglijo, Škotsko in Irsko. Vse zaradi deževnih in hladnih poletij in surovih zim. Pravzaprav je deževalo, snežilo in pihalo po letih. Z dimom in atmosfero naj bi s še neodkrite Nove Zelandije pomagal vulkan Tarawera.

Ob teh in takih podatkih, zgodovina nam jih ponuja na tisoče, smo lahko še bolj pretreseni in poniranji ob prizoru slovenskih gasilcev po pasu v deroči vodi. Vsak z otrokom v naročju.

Maša Koritnik Zadravec, mag. farm., spec. klin. farm., predsednica sekcije farmacevtov javnih lekarstva pri Slovenskem farmacevtskem društvu (SFD)

Kaj je medsebojno delovanje zdravil in kako pogosto je? Neželeni učinki so lahko posledica delovanja enega zdravila ali medsebojnega delovanja dveh ali več zdravil. Medsebojno delovanje zdravil pomeni, da eno zdravilo spremeni učinek drugega zdravila, ki lahko postane škodljivo zaradi povečanja učinkov zdravila in s tem poslabšanja bolnici ali ne pojavljanja novih težav in znakov, kot so prebavne težave, okvara ledvic in jeter, sprememjeni nivoji elektrolitov, zvišani ali znižani krvni tlak, motnje srčnega utripa, izpuščanje, motnje razpoloženja in zavesti. Tudi manj resni neželeni učinki, kot so utrujenost, zaprtje, zaspanost, glavobol ali težave pri spolnosti, močno posegajo v kakovost življenja in so zato za bolnike večkrat nesprejemljivi ter vzrok slabega sodelovanja pri zdravljenju. Tudi nenadna prekinitev ali prehitro prenehanje jemanja določenih zdravil, običajno za zdravljenje psihičnih težav, lahko povzroči prehodne odtegnitvene znake. O tej odločitvi se zato vedno pogovorite z vašim osebnim zdravnikom, ki bo prenehanju jemanja zdravilo ukinjal počasi, glede na zdravilo in vaš odziv.

Kakšni so znaki medsebojnega delovanja zdravil? Neželeno medsebojno delovanje zdravil se lahko pojavlja takoj ali po določenem časovnem obdobju po začetku jemanja zdravil, in sicer s poslabšanjem naše bolezni ali s pojavom novih težav in znakov, kot so prebavne težave, okvara ledvic in jeter, sprememjeni nivoji elektrolitov, zvišani ali znižani krvni tlak, motnje srčnega utripa, izpuščanje, motnje razpoloženja in zavesti.

Kaj je treba oditi k zdravniku? Zdravniki in farmacevti v lekarstvih lahko neželeno medsebojno delovanje zdravil predvidimo in preprečimo. Neželeni učinki

zdravil so precej pogosti, toda zavedati se morate, da so le redki resni, torej da bi lahko ogrozili vaše življenje. Če se pojavi kateri od resnih neželenih učinkov, ki so navedeni v navodilu za uporabo, morate zdravilo takoj prenehati jemati in nemudoma obiskati osebnega zdravnika.

Kaj lahko storimo sami, da preprečimo takšno delovanje zdravil?

Pravilna in varna uporaba zdravil je pogoj za manjšo pojavnost neželenih učinkov. Ključno je, da

zdravil je po navodilih, ki ste jih dobili od svojega zdravnika in

Z nepotrebnim tveganjem lahko še dodatno obremenimo reševalce in zdravstveno osebje. FOTO MATEJ DRUŽNIK

Prosimo, ne odhajajte v gore in na težko dostopne terene

Planinska zveza in gorski reševalci Tako kot v dolini je tudi v višinah razmočeno, mokro, spolzko, nevarno – Izogibajte se nepotrebnemu tveganju

»Klub vsem opozorilom, ki jih objavljajo različne organizacije in državni organi, kljub napovedanemu slabemu vremenu nekateri odhajajo v hribe. Da bi bilo takšnih dogodkov v času izrednih razmer čim manj, še enkrat poziv vsem: dokler so v Sloveniji izredne razmere v slabo vreme, prosimo, ne odhajajte v gore, hribe in na težko dostopne terene, saj so razmere resnično nevarne.«

TANJA JAKLČ

Zgornji poziv je eden zadnjih, ki jih je gorska reševalna služba objavila na družbenih omrežjih v teh dneh, a kljub temu so minili konec tedna s helikopterjem reševalna planinca iz visokogorja v Tamarju, ker je zgrešil smer, dva Nizozemca sta umrli pod Malim Draškim vrhom, iskalna akcija pa je pred dnevi potekala tudi na Razorju.

Četudi se situacija na prizadetih območjih umira, še vedno veljajo posebne razmere. Poplave in plazovi so namreč za sabo pustili opustošenje.

JOŽE ROVAN, predsednik planinske zveze

Planinska zveza Slovenije (PZS) je prav tako pred in med poplavami objavila apel, da v državi vladajo izredna razmere, zato so razlike aktivnosti v gorskem svetu popolnoma nepotrebne. »PZS v takšnih razmerah odsvetuje obisk gora in hribov. Intervencijske službe, med njimi je tudi osebje gorske reševalne zveze, so močno obremenjene in rešujejo tisto, kar je nujno. Nekateri so v poplavi celo izgubile svojo reševalno opremo. Pozivamo vse, da se v trenutnih razmerah odpoveste aktivnostim v gorah in se ne izpostavljate nepotrebnemu tveganju ter tako še dodatno obremenjujete reševalce in medicinsko osebje.« Jože Rovan, predsednik PZS, je včeraj ponovno poudaril, da četudi se situacija na poplavljenih območjih umira, še vedno veljajo

posebne razmere. »Poplave in plazovi so namreč za sabo pustili opustošenje.«

Na PZS, kjer skrbijo za mrežo planinskih poti po Sloveniji, zbirajo podatke o stanju vseh poti. V ujmi so bile nekatere poškodovane, poškodovani so tudi dostopi do planinskih koč. Do nadaljnega, oziroma dokler razmere ne bodo normalne, so zaprte planinske koče v Zgornji Savinjski dolini, delu Koroške in nekaj posameznih koč na bolj kritičnih območjih, denimo koča na Kamniškem sedlu in dom v Kamniški Bistrici. Za-

Nekaj zaprtih planinskih poti

Občina Komenda

- planinska pot Križ Tunjice–Vrhovje
- planinska pot Komenda–Ostrožno–Šenturška gora (oba zadnja odsek, levi in desn)

Občina Škofja Loka

Na območju občine odsvetujejo obisk planinskih poti.

Občina Medvode

Dostop do planinskih poti z izhodiščem v dolini Ločnice je onemogočen. Poti pregledujejo po trenutnih zmogočnostih. Na širšem območju planinskih poti v medovsky občini in Polhograjskem hribovju je nevarnost plazov in padačega drevja. Obisk gora odsvetujejo.

Občina Lovrenc na Pohorju

- planinska pot Lovrenc na Pohorju–Klopní vrh, na odsek Lovrenc na Pohorju–Drtičnikovo

Občina Šoštanj

- planinska pot Šoštanj–Smreč kovec
- planinska pot Grebenšek–Andrejev dom na Slemenu
- planinska pot Šoštanj–Mostrn–Šmihel–Mozirska koča
- romarska pot na Kriško goro (Sv. Kriz)
- obhodnica Pot XIV. divizije, odsek od Sedlarja do Savinika
- obhodnica E6, odsek od Mostnarja do Presečnika

- planinska pot Planinski dom na Boču–Boč (vzhodna pot)

Reševanje planinca v visokogorju ta konec tedna FOTO GRSZ

Pri nas je okoli 600 aktivnih gorskih reševalcev, zagotovo jih je tretjina vključenih v pomoč pri poplavah. FOTO GRZS

Planinice gorski reševalci še posebej pozivajo, naj se na najbolj kritična mesta ne odpravljajo. FOTO GRZS

bili na vseh najbolj ogroženih predelih, na Koroškem, v Celju, Škofji Loki, Solčavi, pomagajo pri čiščenju psihiatриčne bolnišnice v Begunjah, pregledujejo plazovine v droni. Lokalnim društvom se pridružujejo kolegi iz Ljubljane, Bovca, Kranja, Bohinja, Maribora, Kranjske Gore, pravzaprav iz vse države.

Gorski reševalni zvezi Slovenije (GRZS) je v ponedeljek uspelo vzpostaviti stik s koroško gorsko reševalno službo. Tamkajšnji gorski reševalci so povedali, da so razmere apokaliptične, da so v po-

letalca, več reševalcev letalcev, ki so usposobljeni za reševanje s helikopterjem, in gorski reševalci, je skupaj z reševalno opremo včeraj odletela proti Koroški. Tam bo ostala predvidoma dva dni, nato jih bo glede na morebitne potrebe zamenjala nova ekipa.

Ker prihaja sončni dnevi oziroma se vreme izboljšuje, se tudi gorski reševalci pridružujejo opozorilom planinske zveze. »Stanje v gorah in hribih je podobno kot v dolini razmočeno, mokro, spolzko, nevarno, zato še vedno odsvetujemo odhod tja.« Še vedno imajo tudi precej težav z neopremojenimi in neprizadetimi tukci. Kot pojasnjuje Katarina Janjič z GRZS, je razlika med slovenskimi in avstrijskimi gorami ta, da so tam na dvatisočakih lahko pašniki, pri nas pa skalne stene. Marsikdo obstane in ne more ne naprej ne nazaj. »Ne želimo, da bi naša opozorila zvenela tako, kot da so vsi v hribih neprizadeti in neopremojeni. Je pa res, da bi marsikatero nesrečo lahko preprečili.«

Ceprap ne želijo določati nobenih datumov, priporočajo, da dokler se stvari ne umirijo oziroma dokler se narava ne umiri, ostanemo raje doma.

Preseganje reduktivnega pojmovanja identitete

Jeffrey Gibson Paviljon ZDA na beneškem bienalu prvič v rokah staroselskega umetnika – Predstavljal se bo z multimedijsko instalacijo in performansi

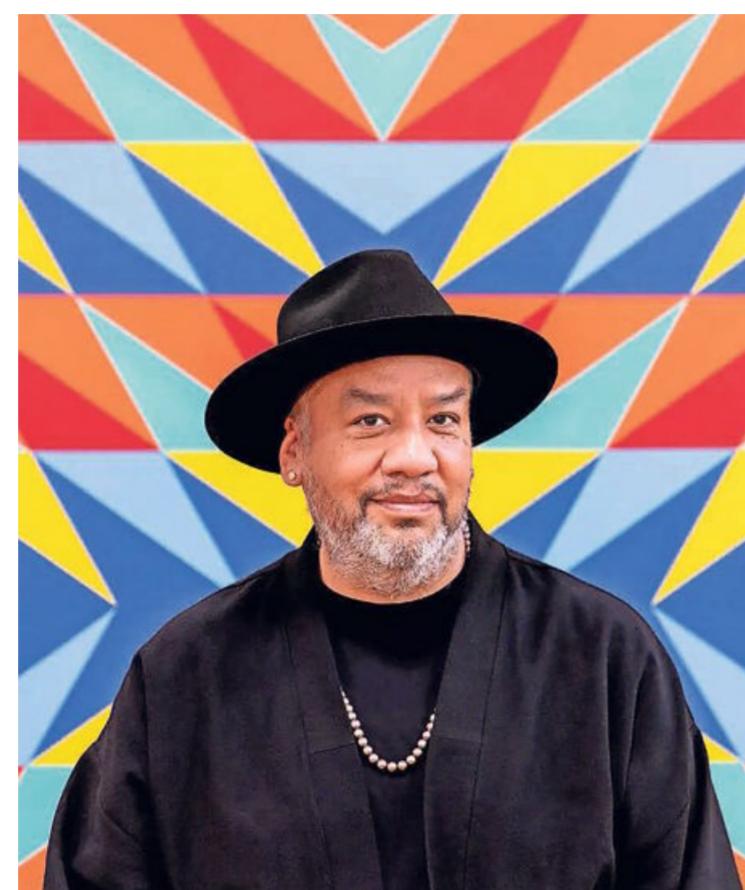
Multimedijski umetnik Jeffrey Gibson (1972), ki privne sodobne umetnosti v svojem delu združuje s staroselsko tradicijo, se je, kot je pred desetletjem dejal za *New York Times*, dolgo upiral impulu, da bi se nanašal na tradicionalno staroselsko umetnost – dokler ni nanjo začel gledati kot na »izredno močno obliko upora«, vezano (tudi) na sodobnost.

PIA PREZELJ

Že med študijem umetnosti – leta 1995 je diplomiral na School of the Art Institute of Chicago, nato pa študij nadaljeval na Royal College of Art v Londonu – je Gibson, ki pripada plemenu Čokto (Mississippi Band of Choctaw Indians) in katerega družina izvira tudi iz plemena Čeroki, zavračal pritisik, da bi ustvaril delo, ki bi odražalo njegovo identitetno (v mladosti je umetniško strast gojil v prepletu paska, rejov in staroselske tradicije powwow, svojevrstnih plesnih srečanj). »Način, kako pojmemojemo identiteteto, je tako zelo reduktiven. Nikoli se ne prelije v to, da bi te videli kot večplastno osebo,« je umetnik še dejal za *New York Times*. »Vendar sem zdaj končno na točki, ko lahko brez težav prevzemam vlogo nekoga, ki vas povede v svet severnoameriške indijanske kulture. Gre za veliko gesto samosprijemanja.«

Kakor v literaturi, tako v vizualni umetnosti

V uvodniku monografije *The Cambridge Companion to Native American Literature* je Kenneth M. Roemer zapisal, da se ob vprašanju, kaj je literatura ameriških staroselcev, utneta dve besedi – neizmernost in raznolikost. Ob tem je dodal, da so številni teoretički doslej govorili celo o literaturah, ki vključujejo tako pisno kot ustno gradivo, saj je pred Kolumbovim prihodom »ob-

Jeffrey Gibson je leta 1995 diplomiral na School of the Art Institute of Chicago, nato pa študij nadaljeval na Royal College of Art v Londonu.

Postavitev umetnikove lanske razstave *The Body Electric* v centru SITE v Santa Feju FOTO SHAYLA BLATCHFORD

stajalo na tisoče pripovedi, obredov, pesmi in govorov, ki so jih izvajali mojstri, izučeni v nastopaju in interpretaciji. Vsako od teh tradicionalno uporabljenih kategorij lahko seveda razdelimo na številne.

Ko so Evropejci prispevali na obale »na novo odkrite« zemelje, so se, kot v omenjeni monografiji dodaja Joy Porter, soočili z novim pojmovnim okoljem, izraženim v ustrem izročilu, »vendar niso razumeli različnih prefijenih načinov razumevanja človeškega obstoja, na katere

so naleteli, ter jezikov in narečij, ki so jih izražali. Prišli so na celino, na kateri je živelvo več kot dva tisoč kultur z lastnimi, bistveno drugačnimi načini delovanja. Te kulture so naseljevale najrazličnejše pokrajine, se ukvarjajo z različnimi, včasih medsebojno povezanimi gospodarstvi, gojile skupne spomine na preteklost in govorijo jezike, ki so bili pogosto nerazumljivi ne le Evropejcem, temveč tudi njihovim indijanskim sosedom. Na območju današnjih Združenih držav Amerike in Kanade je obstajalo

približno petsto jezikov: več kot stoletij pozneje jih še vedno govorijo manj kot dvesto.«

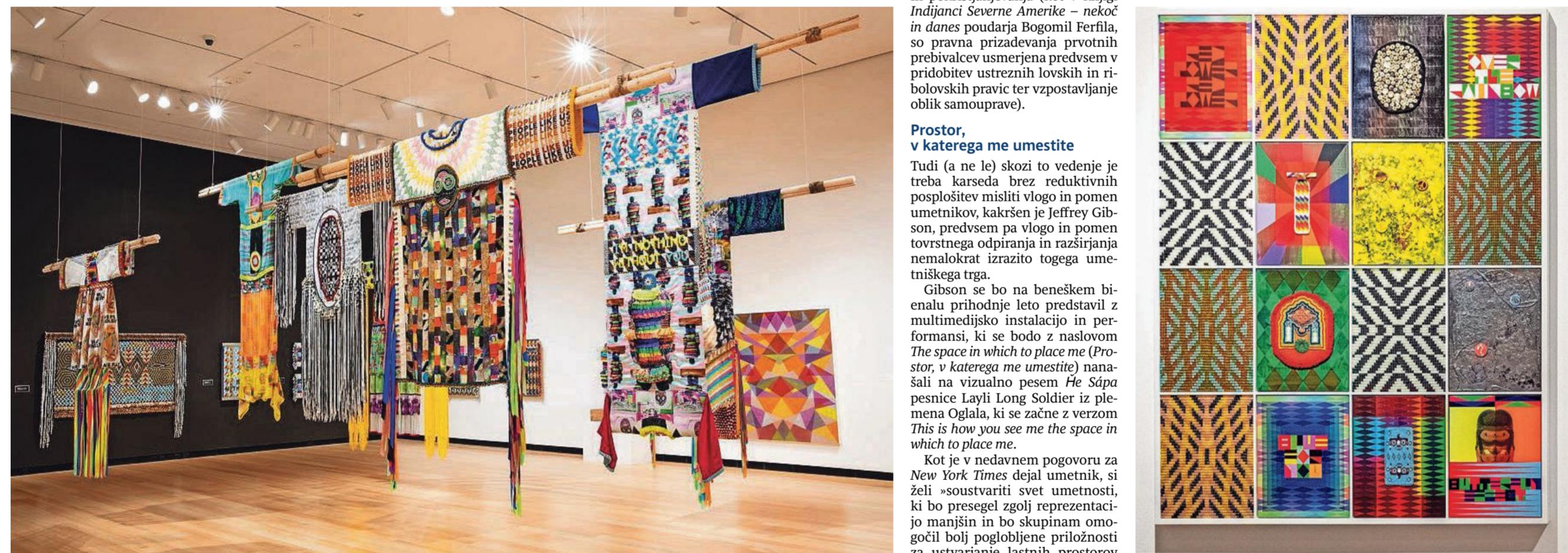
Predpostavljamo lahko, da gre tovrstno raznolikost zaznati tudi v staroselski vizualni umetnosti tako nekoč kot danes, pri čemer pa je ključno poudariti, da je ob vsem raznolikih kulturnih in družbenopolitičnih sistemih tedanjih ljudstev, ki so govorila različne jezike ter izvajala različne oblike verovanja in samoprave, danes (še vedno) mogoče čutiti globoko uničujoče posledice kolonizacije

Postavitev, ki bo v Benetkah na ogled prihodnje leto, bo vključevala več Gibsonovih del, dopolnjevali pa jih bodo performansi drugih staroselskih glasbenikov, pesnikov in plesalcev.

petnajst let karriere usmerjal vase in poskušal ustvariti nekaj, kar je že zelo videti v svetu, pa si zdaj želi razširiti in razplasti to, »kako ljudje misijo staroselskost«, je še dodal.

Čeprav se podrobnosti Gibsonove razstave, ki bo v Benetkah na ogled prihodnje leto, še skrivnost (komisarij paviljona bodo Kathleen Ash-Milby, pripadnica pleme Navajo in kustosinja za staroselsko umetnost v muzeju Portland Museum of Art, Louis Grachos, direktor umetnostnega

centra SITE Santa Fe, in samostojna kuratorka Abigail Winograd), je umetnik razkril, da bo postavitev vključevala več njegovih del, dopolnjevali pa jih bodo performansi drugih staroselskih glasbenikov, pesnikov in plesalcev – prav ta preplet bo, upa umetnik, razmahn obiskovalcevo pojmovanje in razumevanje staroselske kulture in umetnosti. »Upam, da bodo ljudje misili omkraj opredelitev tega, kaj so staroselci – kaj ustvarjam, kako smo videti in kako zvenimo,« je še dejal Gibson.

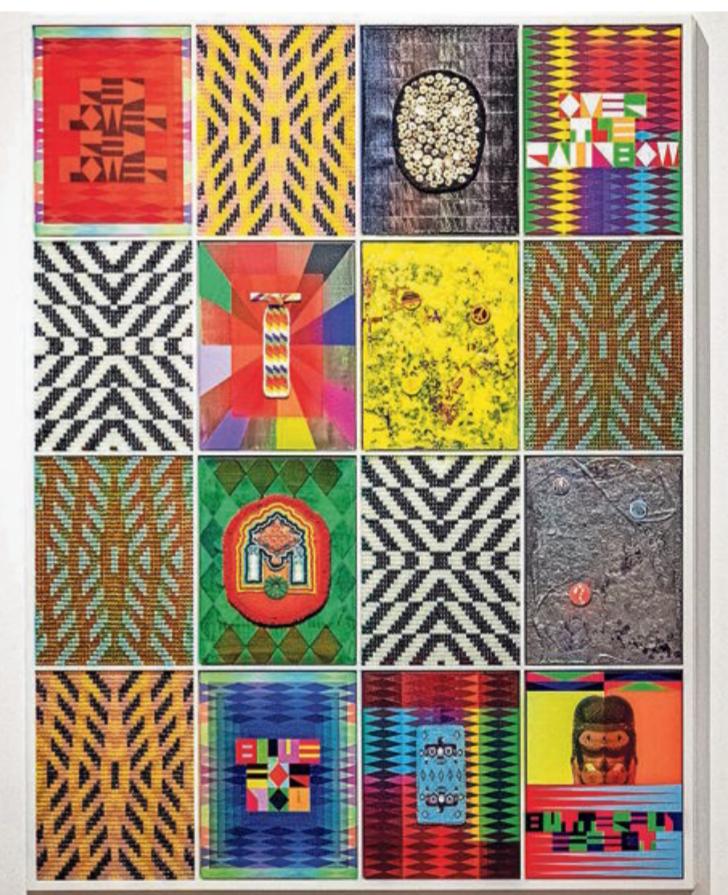
Postavitev Gibsonove razstave *This Is the Day* v Umetnostnem muzeju Ruth in Elmerja Wellina leta 2018 FOTO JOHN BENTHAM

in pokristjanjevanja (kot v knjigi *Indijanci Severne Amerike – nekoč in danes poudarja Bogomil Ferhla, so prava prizadevanja prvotnih prebivalcev usmerjena predvsem v pridobitev ustreznih lovskih in ribolovskih pravic ter vzpostavljanje oblik samoprave).*

Prostor, v katerega me umestite
Tudi (a ne le) skozi to vedenje je treba karseda brez reduktivnih posplošitev misliti vlogo in pomen umetnikov, kakršen je Jeffrey Gibson, predvsem pa vlogo in pomen tovrstnega odpiranja in razsirjanja nemalokrat izrazito togega umetniškega trga.

Gibson se bo na beneškem bienalu prihodnje leta predstavljal z multimedijsko instalacijo in performansi, ki se bodo z naslovom *The space in which to place me (Prostor, v katerega me umestite)* nanašali na vizualno pesem *He Sápa* pesnice Layli Long Soldier iz plemena Oglala, ki se začne z verzom *This is how you see me the space in which to place me*.

Kot je v nedavnem pogovoru za *New York Times* dejal umetnik, si želi »soustvariti svet umetnosti, ki bo preselil zgolj reprezentacijo manjšin in bo skupinam omogočil bolj poglobljene priložnosti za ustvarjanje lastnih prostorov in pripovedi«. Če se je zadnjih

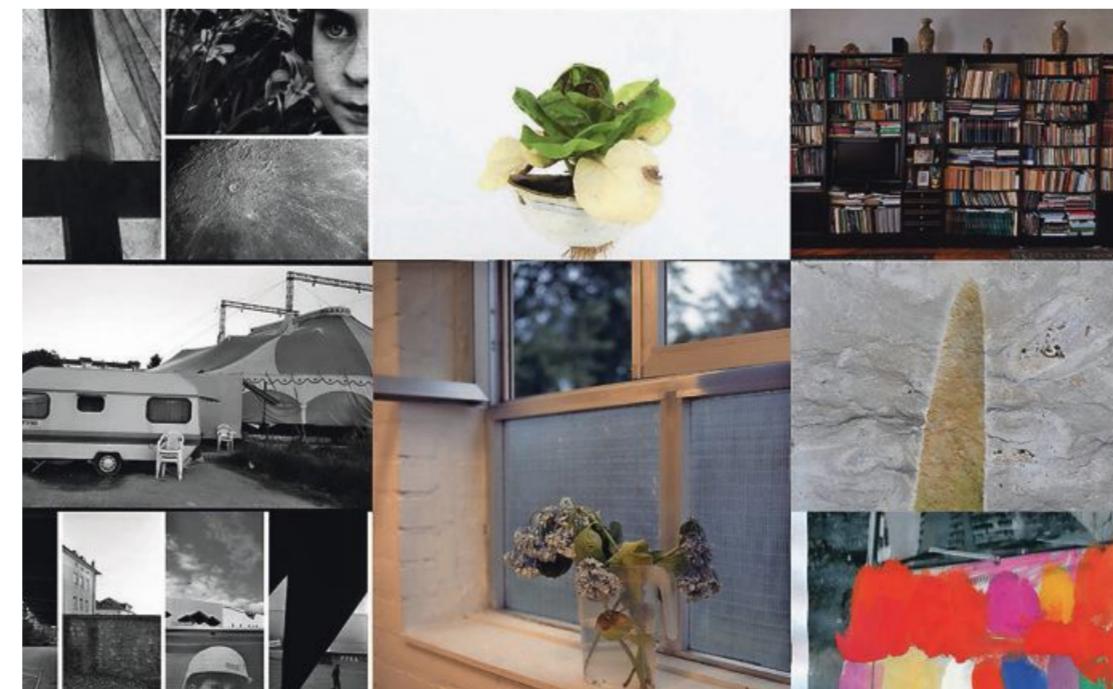
Jeffrey Gibson: *They Play Endlessly*, 2021. FOTO SHAYLA BLATCHFORD

O odnosih skozi fotografski objektiv

Fotogalerija Stolp

V Mariboru bodo danes odprli razstavo *Odnosi 4*, na kateri se vizualno manifestirajo naše relacije do soljudi in do sveta

- Razstava *Odnosi 4* bo na ogled do 9. septembra.
- Na njej se predstavlja trinajst avtorjev.
- Štirje prihajajo iz zamejstva in notranjosti Italije, preostali iz Slovenije.
- Pristopi so heterogeni, vsak avtor odnose vizualizira drugače.

Vsi avtorji svoje videnje odnosov predstavljajo skozi drugačno optiko. FOTO PROMOCIJSKO GRADIVO

Po besedah Denisa Volkova vse naše življenje, živiljenjski prostor in okolje z živimi bitji predstavljajo odnosi, izraz pa interpretiramo in reflekтиramo s številnimi pomeni in neštetičimi primeri. Na eni strani so odnosi v okolju, med vsem, kar obstaja in kar poznamo, v interakcijah, sobivanju, komunikaciji, pri človeku v odnosu do sebe, drugih in do okolja, do naših zaznav, predstav, doživljanja, čustev, misli, načrtov, strahov, spominov, do preteklosti, sedanjosti in prihodnosti.

PETER RAK

Po besedah Denisa Volkova vse naše življenje, živiljenjski prostor in okolje z živimi bitji predstavljajo odnosi, izraz pa interpretiramo in reflekтиramo s številnimi pomeni in neštetičimi primeri. Na eni strani so odnosi v okolju, med vsem, kar obstaja in kar poznamo, v interakcijah, sobivanju, komunikaciji, pri človeku v odnosu do sebe, drugih in do okolja, do naših zaznav, predstav, doživljanja, čustev, misli, načrtov, strahov, spominov, do preteklosti, sedanjosti in prihodnosti.

PETER RAK

Po besedah Denisa Volkova vse naše življenje, živiljenjski prostor in okolje z živimi bitji predstavljajo odnosi, izraz pa interpretiramo in reflekтиramo s številnimi pomeni in neštetičimi primeri. Na eni strani so odnosi v okolju, med vsem, kar obstaja in kar poznamo, v interakcijah, sobivanju, komunikaciji, pri človeku v odnosu do sebe, drugih in do okolja, do naših zaznav, predstav, doživljanja, čustev, misli, načrtov, strahov, spominov, do preteklosti, sedanjosti in prihodnosti.

PETER RAK

Po besedah Denisa Volkova vse naše življenje, živiljenjski prostor in okolje z živimi bitji predstavljajo odnosi, izraz pa interpretiramo in reflekтиramo s številnimi pomeni in neštetičimi primeri. Na eni strani so odnosi v okolju, med vsem, kar obstaja in kar poznamo, v interakcijah, sobivanju, komunikaciji, pri človeku v odnosu do sebe, drugih in do okolja, do naših zaznav, predstav, doživljanja, čustev, misli, načrtov, strahov, spominov, do preteklosti, sedanjosti in prihodnosti.

PETER RAK

Po besedah Denisa Volkova vse naše življenje, živiljenjski prostor in okolje z živimi bitji predstavljajo odnosi, izraz pa interpretiramo in reflekтиramo s številnimi pomeni in neštetičimi primeri. Na eni strani so odnosi v okolju, med vsem, kar obstaja in kar poznamo, v interakcijah, sobivanju, komunikaciji, pri človeku v odnosu do sebe, drugih in do okolja, do naših zaznav, predstav, doživljanja, čustev, misli, načrtov, strahov, spominov, do preteklosti, sedanjosti in prihodnosti.

PETER RAK

Po besedah Denisa Volkova vse naše življenje, živiljenjski prostor in okolje z živimi bitji predstavljajo odnosi, izraz pa interpretiramo in reflekтиramo s številnimi pomeni in neštetičimi primeri. Na eni strani so odnosi v okolju, med vsem, kar obstaja in kar poznamo, v interakcijah, sobivanju, komunikaciji, pri človeku v odnosu do sebe, drugih in do okolja, do naših zaznav, predstav, doživljanja, čustev, misli, načrtov, strahov, spominov, do preteklosti, sedanjosti in prihodnosti.

PETER RAK

Po besedah Denisa Volkova vse naše življenje, živiljenjski prostor in okolje z živimi bitji predstavljajo odnosi, izraz pa interpretiramo in reflekтиramo s številnimi pomeni in neštetičimi primeri. Na eni strani so odnosi v okolju, med vsem, kar obstaja in kar poznamo, v interakcijah, sobivanju, komunikaciji, pri človeku v odnosu do sebe, drugih in do okolja, do naših zaznav, predstav, doživljanja, čustev, misli, načrtov, strahov, spominov, do preteklosti, sedanjosti in prihodnosti.

PETER RAK

Po besedah Denisa Volkova vse naše življenje, živiljenjski prostor in okolje z živimi bitji predstavljajo odnosi, izraz pa interpretiramo in reflekтиramo s številnimi pomeni in neštetičimi primeri. Na eni strani so odnosi v okolju, med vsem, kar obstaja in kar poznamo, v interakcijah, sobivanju, komunikaciji, pri človeku v odnosu do sebe, drugih in do okolja, do naših zaznav, predstav, doživljanja, čustev, misli, načrtov, strahov, spominov, do preteklosti, sedanjosti in prihodnosti.

PETER RAK

Po besedah Denisa Volkova vse naše življenje, živiljenjski prostor in okolje z živimi bitji predstavljajo odnosi, izraz pa interpretiramo in reflekтиramo s številnimi pomeni in neštetičimi primeri. Na eni strani so odnosi v okolju, med vsem, kar obstaja in kar poznamo, v interakcijah, sobivanju, komunikaciji, pri človeku v odnosu do sebe, drugih in do okolja, do naših zaznav, predstav, doživljanja, čustev, misli, načrtov, strahov, spominov, do preteklosti, sedanjosti in prihodnosti.

PETER RAK

Po besedah Denisa Volkova vse naše življenje, živiljenjski prostor in okolje z živimi bitji predstavljajo odnosi, izraz pa interpretiramo in reflekтиramo s številnimi pomeni in neštetičimi primeri. Na eni strani so odnosi v okolju, med vsem, kar obstaja in kar poznamo, v interakcijah, sobivanju, komunikaciji, pri človeku v odnosu do sebe, drugih in do okolja, do naših zaznav, predstav, doživljanja, čustev, misli, načrtov, strahov, spominov, do preteklosti, sedanjosti in prihodnosti.

PETER RAK

Po besedah Denisa Volkova vse naše življenje, živiljenjski prostor in okolje z živimi bitji predstavljajo odnosi, izraz pa interpretiramo in reflekтиramo s številnimi pomeni in neštetičimi primeri. Na eni strani so odnosi v okolju, med vsem, kar obstaja in kar poznamo, v interakcijah, sobivanju, komunikaciji, pri človeku v odnosu do sebe, drugih in do okolja, do naših zaznav, predstav, doživljanja, čustev, misli, načrtov, strahov, spominov, do preteklosti, sedanjosti in prihodnosti.

PETER RAK

Po besedah Denisa Volkova vse naše življenje, živiljenjski prostor in okolje z živimi bitji predstavljajo odnosi, izraz pa interpretiramo in reflekтиramo s številnimi pomeni in neštetičimi primeri. Na eni strani so odnosi v okolju, med vsem, kar obstaja in kar poznamo, v interakcijah, sobivanju, komunikaciji, pri človeku v odnosu do sebe, drugih in do okolja, do naših zaznav, predstav, doživljanja, čustev, misli, načrtov, strahov, spominov, do preteklosti, sedanjosti in prihodnosti.

PETER RAK

Po besedah Denisa Volkova vse naše življenje, živiljenjski prostor in okolje z živimi bitji predstavljajo odnosi, izraz pa interpretiramo in reflekтиramo s številnimi pomeni in neštetičimi primeri. Na eni strani so odnosi v okolju, med vsem, kar obstaja in kar poznamo, v interakcijah, sobivanju, komunikaciji, pri človeku v odnosu do sebe, drugih in do okolja, do naših zaznav, predstav, doživljanja, čustev, misli, načrtov, strahov, spominov, do preteklosti, sedanjosti in prihodnosti.

PETER RAK

Po besedah Denisa Volkova vse naše življenje, živiljenjski prostor in okolje z živimi bitji predstavljajo odnosi, izraz pa interpretiramo in reflekтиramo s številnimi pomeni in neštetičimi primeri. Na eni strani so odnosi v okolju, med vsem, kar obstaja in kar poznamo, v interakcijah, sobivanju, komunikaciji, pri človeku v odnosu do sebe, drugih in do okolja, do naših zaznav, predstav, doživljanja, čustev, misli, načrtov, strahov, spominov, do preteklosti, sedanjosti in prihodnosti.

PETER RAK

Po besedah Denisa Volkova vse naše življenje, živiljenjski prostor in okolje z živimi bitji predstavljajo odnosi, izraz pa interpretiramo in reflekтиramo s številnimi pomeni in neštetičimi primeri. Na eni strani so odnosi v okolju, med vsem, kar obstaja in kar poznamo, v interakcijah, sobivanju, komunikaciji, pri človeku v odnosu do sebe, drugih in do okolja, do naših zaznav, predstav, doživljanja, čustev, misli, načrtov, strahov, spominov, do preteklosti, sedanjosti in prihodnosti.

Kako in zakaj je Ljubljani uspelo ostati na suhem

Poplave Južni del prestolnice so tokrat obvarovali protipoplavni ukrepi – Strošek odpravljanja posledic bi bil stokrat večji

Slovenska prestolnica jo je v teh katastrofalnih poplavah »dobro odnesla« in zahvala gre predvsem dobro izdelani protipoplavni zaščiti in hitremu ukrepanju pristojnih služb. Pa vendar so bili nekateri deli mesta poplavljeni, ljudje evakuirani, a hujšega na srečo ni bilo. »Zdaj, ko so se razmere umirile, ni čas za dobike, ampak za pomoč ljudem in občinam,« pravi župan Zoran Janković.

MANJA PUŠNIK

Kaj se je dogajalo v dneh, ko so se nad celotno državo in tudi nad prestolnico zgnili temni, dežja polni oblaki. Po besedah Jureta Dolinarja, vodje izmena Gasilske brigade Ljubljana, je 90 poplavnih vodnikov tisoč prostovoljnih gasilcev iz 35 društev od petka zjutraj posredovalo kar v 250 dogodkih. Na terenu so bili z okoli štirih gasilsko opremo, čolni in agregati. Na območju Tacna in Broda se je reka Sava hitro dvigovala in najbolj poplavljala, zato so v prvih urah reševali ogrožene prebivalcev in 55 oseb evakuirali, okoli 90 objektov pa bilo poplavljens. Zaradi naraščajoče Save v Sneberjah so evakuirali 29 oseb in jih začasno namestili v stavbi gasilskega društva v Zadobrovu.

Ko je Sava upadla, jim je težave povzročala podtalnica, ki se je hitro dvigala. »V tem delu Ljubljane je bila naraščajoča podtalnica vode še v nedeljo zelo problematična,« je povedal Dolinar. Medtem ko je bilo na Kozarjah v Viču le okoli 20 objektov pod vodo, je bilo v Sneberjah poplavljens kar sto stavb. Pri reševanju so pomagali tudi pripravniki konjeniške policije, ki so

- Ob poplavah pomagalo več kot tisoč gasilcev in 160 pripadnikov civilne zaščite.
- Voda iz sistema Voke Snage je pitna in neoporečna.
- Kanal CO je med poplavami ostal nepoškodovan.

skupaj z gasilci evakuirali konje s hipodroma Stožice. Janković je ob tem povedal, da bodo na občini takoj, ko bodo pridobili gradbeno dovoljenje, začeli postopke za gradnjo nove, južne izpostave Gasilske brigade na Barjanski cesti. Ta bi bila lahko zgrajena že prihodnje leto. »Tako bo iz južnega dela mesta pomič gasilcev hitrejša, čas za intervencijo pa se bo skršajal za pet do osem minut,« pravi župan. Bodo pa to potrebno, pomagali tam, kjer so poplave ljudi najbolj prizadele.

Voda je pitna, ni je treba prekuhati

Pri reševanju ljudi in premoženja je sodelovalo še 160 pripadnikov civilne zaščite, Rdečega križa, gorske reševalne službe, zaposlenih v javnih podjetjih in nekaterih uslužbenec pogodbenej podjetij, pravi Robert Kus, vodja občinskega oddelka za zaščito in reševanje. Ogrožene prebivalce z območja Tacna so morali namestiti v stavbi Policijske akademije, v občinsko stavbo v Zalogu pa so poleg 23 prebivalcev evakuirali tudi 18 turistov. »Ob vseh teh preteklih rek, ki smo jih nenehno nadzorovali, pa nikakor ne morem razumeti, da lahko nekdo kar sam zapre zapornico na Mihovem štradonu.

Za protipoplavne ukrepe v Malem Grabnu in na Gradaščici je država dobila okoli 30 milijonov evrov evropskih sredstev. Tragedija bi bila, če se ti projekti ne bi zaključili v predpisani roku in bi sredstva zapadla, je včeraj dejal župan Zoran Janković. FOTO BLAŽ SAMEC

Gasilci so zapornico sicer kasneje dvignili in voda je na srečo lahko odtekla,« je opozoril Janković.

»Voda v Ljubljani je pitna in je ni treba prekuhati,« pa je sporočil David Polutnik, direktor podjetja Voka Snaga, in s tem ovrgel dezinformacije, ki so se pojavile na spletu in v medijih, da je voda v prestolnici oporečna. Prebivalcem oziroma uporabnikom javnega vodovoda Voka Snaga je svetoval, naj spremljajo spletni strani družbe in naj ne nasedajo tovrstnim dezinformacijam. Potrdil pa je, da so morali v petek v Črnučah zaradi dviga podtalnice izvesti preventivni ukrep dezinfekcije pitne vode. »To sicer ni nič nenavadnega, saj to izvajamo preventivno po vsakem povečanju količine padavin,« je pojasnil.

Z odvozom kosovnega materiala je Voka Snaga začela takoj, ko se je voda umaknila, sprva na Brodu, kjer je bila največ škode, trenutno pa velike kolinci odvajajo tudi iz Sneberij. Računajo, da bodo ves odpadni material na regijski center za ravnanje z odpadki (RCERO) na Barje odvajači do konca tega tedna, in to brezplačno. Vsi tisti, ki še imajo kosovni material, pripravljen za odvoz, naj to sporočijo na telefonsko številko, objavljeno na spletni strani družbe. Prebivalci na območjih, kjer Voka Snaga sicer ne odvaja odpadkov, pa lahko odpadni oziroma kosovni material pridelijo na zbirni center na Barje, to predhodno tudi sporočijo, storitev pa je brezplačna.

Kanal CO ni ogrožen

Glede razvitega kanala CO pa je Polutnik povedal, da povezovalni kanal med poplavami ni utpel poškodb, prav tako ni nobenih poškodb na kanalizaciji ali na vodovodnem sistemu. »Kanal CO je na zgornjem delu med Brodom in Ježico od reke Save odmaknjen in v kineti. Ta del je bil nepoškodovan. Od Črnuč proti čistilni napravi v Zalogu pa je kanal vbetoniran in tudi na tem delu je ostal nepoškodovan,« je pojasnil.

Na območju Tacna in Broda se je reka Sava hitro dvigala in najbolj poplavljala, zato so v prvih urah reševali ogrožene prebivalce in jih 55 evakuirali, okoli 90 objektov je bilo poplavljens. FOTO KAJAKAŠKA ZVEZA SLOVENIJE

FOTO JANEZ PETROŠEK

Potoka Glinščica in Gradaščica sta leta 2014 prestopila bregove in poplavila ves zgornji del Viča.

Podlistek

SAMO RUGELJ

SONCU NAPROTIV

2. DEL

Umrl je na rajskega plaži, tako krasni, da jo v veseljem prikazujejo za idealen kotiček, ki je kot načas za preživljavanje prostih trenutkov na tem koncu sveta, a obenem v svoji lepoti tudi zlovešč nevaren za nepoškodnega podhomnika.

Domata je namreč ključna točka priobalnega pohoda od naselja Sougia do vasice Agie Roumeli, področja, kjer se ti, če je primerno vroče, v stuprino lepi kombinaciji sonca in vode že prikazuje fatamorgana, zato lahko pomisliš, da si že skoraj na koncu poti. Vendar pa je najteje še pred teboj.

Čeprav je bilo sonec že visoko na nebuh in je žarčilo vročino name, me to na tem kratkem pohodu ni kaj posebej utrudilo. Hitro sem napredoval po strmi vzpetini, ki se vije med skalnatim, krušljivim terenom

in borovci, ki so se samoniklo in uporno zarasli na pobočju. Ko sem premagal prvi skok, sem se ozrl, da bi videl, ali se Renny sprehaja kje po plaži, vendar se je rajše umaknila v senco. Stopil sem naprej in čez nekaj minut prišel do zabetoniranega vodnjaka, ki pa žal ponuja le umazano vodo. Kako prav bi popotniku na tem mestu prišlo nekaj studenčnice, četudi ne posebno sveže in hladne, sem pomislil.

Pot je vijugala med žgočim soncem in dehteo senco borovcev – sicer neprav, kot sem senco, ko skozi veje dreves še vedno seva sonce, uvrstil v svojem imaginarnem slovarju, s katerim sem presojal vpliv vročine na svoje telo –, ja pa, preden je treba za dlje časa stopiti na čistino, uvrzl poslednja samotna borovca.

Bila sta malo naprej in malo više. S krepkimi, skoraj spočitimi koraki sem prišel do tiste, ki je bil bliže poti. Pod bližnjo skalo je bila skrita plastenka. Plastenka, ki sem jo tam spravil prejšnji dan.

Odprl sem vrečo, ki sem jo imel čez ramo, vzel venčatrico, odpil nekaj pozirkov, potem pa jo odložil na tla, zborovimi iglicami. Stopil sem nekaj korakov stran, kjer je zusut z vejcami in pokrit s kamnom, še vedno tičal zeleni hrbitnik, ki ga je še včeraj na svoji ramenih nosila Renny. Izkopal sem ga iz jame, pregledal, ali je z njim vse v redu, in zadolžljivo pokimal.

Potem sem se usedel na skalo, se zazril v dolino in skušal doumeti, kako je prislo do tega, da sva moral včeraj na tem mestu zakopati naravnitnik. Vendar pa je predvsem metaforično. Jadralec in igralec Brane Grubar Grčjo omenja v svoji esejični fotopisni knjigi *Kam? Drugam?*, ki je izšla pred poldržljivim desetletjem, v njem pa se denimo Kreti približa samo pristanišču, s severa, z obiskom Rečime.

Tri desetletja Grčje in Krete

Intermezzo

Ko nekdo reče Grčja, nekateri pomisijo na počitnico, morje, kamnit obalo, peščene plaže, hotele, kopanje, zabavo, sirtaki, uzo, souvlaki, jogurt in med, modro in belo barvo, antiko in mitologijo, razvaline in arheologijo, spet drugi na Atena in Akropolo, Delfe in Epidavros, poslednja samotna borovca.

Santorin in Mikonos, Arhimeda in Pitagora, Platona in Sokrata, Hero-dota in Zgodbe, Homerja in *Iliader* ter *Odisejo*, tretji pa celo na Nikosa Kazantzakis in Yiannis Kourousa, Aleksisa Ciprasa in Yanisa Varoufakisca, Nikosa Galisia in Giannis Antetokounmpoa, Panathinaikos in Olympiakos. Ali kaj podobnega. Slovenec pa je vredno pomeniti, da je v zadnjih desetletjih skoraj nihče ni odločil o njej napisati knjige. Tudi knjižice ne. Celotno knjigo ji je od osamosvojitev Slovenije pravzaprav posvetil samo časnikar, gimnazijski profesor in pisatelj Jože Zadravec, ki je (sicer zgolj celinsko) Grčijo obiskal ob ekumenskem potovanju spomladni 1990, njegov potopis z naslovom *Zbogom, Ariadna* pa je izšel leta kasneje – otroke in Kreto v njem navaja predvsem metaforično. Jadralec in igralec Brane Grubar Grčjo omenja v svoji esejični fotopisni knjigi *Kam? Drugam?*, ki je izšla pred poldržljivim desetletjem, v njem pa se denimo Kreti približa samo pristanišču, s severa, z obiskom Rečime.

Pred tremi desetletji in pol sem se kot pravkar započel bruc, ki je uspešno končal prvi letnik faksa, prvič odpravljal v Grčijo. S prijateljem Tadejem sva se najprej sprevajala na vlek, ki je s povprečno hitrostjo približno petdeset kilometrov na uro prevozil vso Jugoslavijo, štiriindvajset ur, kasneje se stopevala na zadnji jugoslovenski postaj v Gevgeliji, prespala za tiri in naslednje jutro odpeščila do meje.

Njegova Samo Rugla *Soncu naproti*, ki je prejela nagrado krilate želva za najbolj izvirni potopis, lahko naročite na telefonski številki 03/520 18 39, dobitite pa je tudi v bolje založenih knjigarnah po vsej Sloveniji. V podlistku bomo objavili samo prvi del knjige.

Marsikdo se še zdaj spomni prizorov izpred desetletja.

PROJEKT GRADAŠČICA MORA BITI ZAKLJUČEN

Projekt protipoplavne zaščite porečja Gradaščice, ki ga izvaja in nadzoruje direkcija za vode, je namenjen ureditvi porečja reke Gradaščice in izboljšanju poplavne varnosti na območju naseljenih območij jugozahodne Ljubljane, Dobrove, Razov, Stranske vasi, Šujice in Polhovega Grada. Projekt, ocenjen na 34,5 milijona evrov, v 15 odstotkih finančira država, 85 odstotkov pa je načrt Evropske unije iz kohesijskega sklada. Projekt je sicer razdeljen na dve fazi, pri čemer sta gradnja zadrževalnika Razori ter ureditev Gradaščice, Horjulke in Ostržnika na širšem območju bodočega zadrževalnika predvidena še v drugi fazi. Spomnimo, da so nekateri prebivalci v Dobrovi - Polhovem Gradcu v preteklosti ostro nasprotivali gradnji suhega zadrževalnika. Prva faza, ki je razdeljena na ukrepe v Dobrovi - Polhovem Gradcu in ukrepe v Ljubljani, naj bi bila zaključena do konca tega leta, obsegata pa ureditev Gradaščice in Malega grada na Kozarju do izlivu v Ljubljano. Rok Fazarinc, glavni projektant ukrepa za zmanjšanje poplavne ogroženosti v tem delu Ljubljane in v občini Dobrova - Polhov Gradec, je za *Dnevnik* nedavno opozoril, da mora biti celotni projekt zaključen. Pri tem je dodal: »Če ne bo, ukrepi pa bodo delovali, kakor je predvideno.« Opozoril je tudi, da direkcija za vode ne sme dopustiti, da bi nekaj ljudi vplivalo na varnost več tisoč prebivalcev.

Berite, povsod.

Naročite digitalni paket in si zagotovite kredibilne vsebine kjer koli in kadar koli. Vaša naročnina podpira novinarstvo, ki šteje.

delo.si/digitalno
DELO

Galatasaray je bil premočan za pogumno Olimpijo

Nogomet Spektakularna prva tekma 3. kola kvalifikacij za ligo prvakov v polnih Stožicah prinesla visoko zmago gostov

Spektakel v Stožicah je imel le eno napako. Uvodna tekma 3. kola kvalifikacij za ligo prvakov med Olimpijo in Galatasarayem se je razpletla s prepričljivo zmagom favoriziranih gostov iz Istanbula. V polnih Stožicah je bila Olimpija v prvem polčasu odlična, a je zaostajala, v drugem pa je bila kar preveč jurišna in naivna, za kar je plačala visok davek. Povratna tekma čez teden dni v Istanbulu bo le še formalnost.

GORAZD NEJEDLY

Nekdanja ljubljanska glasbena skupina U'redu in navijači so z »Malo tereso«, zdaj že plebiscitarno izbrani hmelni zeleno-belihi, ogreli grla in dlani, nogometniški pa so dobili še zadnji motivacijski napoj in sporčilo, da imajo za veliko bitko ob sebi 12. igralca. Ti so tribune v Stožicah polnili še nekaj minut po prvenem živigu švedskega sodnika Andreasa Ekberga in jih

tudi napolnili v trenutku, ko so Ljubljjančani začeli oblegati turški kazenski prostor s predložki in strieli.

Olimpija z dvema novincema v začetni enašterici, Admirjem Bristričem in Saarem Fadijo, se je pogumno spustila v bitko in odločno. Hitro se je postavilo vprašanje, kdaj bo prej naredil korak nazaj, morda zaradi odstotnosti prvovrstnega »defenzivca« Agustina Doffa napadnali Ljubljjančani ali zvezdniški Istanbulčani. Po prvih 25 minutah je bilo tudi znan odgovor. Olimpija je bila odlčna, izid pa katastrofalen. Prvo ime tega dela igre je bil Urugvajec in Galatasarayev vratnik Fernando Muslera. Zdaj že 37-letni čuvaj mreže, kapetan in že dvanajsto sezono cel Galatasaraya je držal nad vodo Istanbulčane. Drugi 12. igralec gostov pa bil švedski sodnik, še en »pažnik«, ki si je privočil malega, Olimpijo. Muslera je krotil strele,

prebiral podaje in akcije razigranih Ljubljjančanov. Šved pa je preprečil preobrat. Razveljavil je gol Admirja Bristriča v 21. minuti zaradi domnevnega prekrška v občajnem prerivanju napadala in branilca. Prav neverjetno je, kako hladnokrvno je Sved rešil Turke. Imel je možnost, da bi si akcijo ogledal s pomočjo VAR in bi še vedno lahko razveljavil gol, če bi ocenil, da si je mladi Bošnjak pomagal s prekrškom. Ljubljjančane je v zaostanku po vsega devetih minutah pahnila ena sama napaka z verižno reakcijo. David Sualehe je na lev strani 40 m od vrat izgubil žogo, gostje so iz prve napadnale akcije in golom miniaturnega peklenčka, 169 cm visokega

strelov v desni vratarjev kot je bil strelom Karem Aktürkoglu.

Razveljavljeni Bristričev gol je ustavil ritem Ljubljjančanov. Gostje so lahko zadihali in v nadaljevanju pokazali, zakaj so favoriti. Toda niso bili neranjivi, še vedno pa so imeli začitnikov v 38-letnem sodniku iz Malmøja.

Olimpija se v kvalifikacijah še ni znašla takšnem položaju, kot je bila sinoč po prvem polčasu. Trener Joao Henriques prav veliko manevrskoga prostora ni imel, ob Olimpijnem zaostanku je veljal

še tvegati in upati. A tudi tretpetati, da preveč igre naprej ne bi tekmečem na stežaj odprtega vrata.

Znova pa se je začelo slabo, trajčno. Gostje so iz prve napadnale akcije in golom miniaturnega peklenčka, 169 cm visokega

Mertensa povisali prednost – znova ob asistenci obrambno nezbranih »zmajev«. Zadišalo je po rezultatskem polomu, Olimpija je še naprej »drvela« naprej, gostje pa so znanjem in rutino ter z vsako napadnalo akcijo spravljali v skušnje Matevža Vidovška.

Korošec v domačih vratih je bil odličen, gostje pa po malem tudi osmoljenci. Zabilo so še dva gola, a

oba iz nedovoljenih položajev. Šlo je za nekaj centimetrov.

Na koncu je Olimpija res ušla polomu, a bi si za pogum in morda preveč napadnalo igro na tej ravni tekmovanja zasluzila vsaj gol. Za-

služili bi si ga tudi navijači, veliki zmagovalci sinočnega spektakla z rezultatsko napako, ki so z ovacija

mi nagradili trud nogometnika in tekmecev.

Olimpija - Galatasaray 0:3 (0:1)

Stadion Stožice, gledalcev 15.000, sodnik Andreas Ekberg (Švedska) 5:5.

Strelci: 0:1 - Aktürkoglu (Yilmaz, 9), 0:2 - Mertens (48), 0:3 - Deriševoglu (Aktürkoglu, 90); Olimpija: Vi-

dovšek 7, Silva 6, Ratnik 6, Muhammedbegović 6, Sualehe 5, Rui Pedro 6 (od 77. Jakupović), Fedida 6 (od

46. Motika), Elšnik 6, 5, Posavec 6 (od 77. Gavrič), Sešlar 6 (od 86. Nukić), Bristrič 6,5 (od 65. Pedro Lucas);

trener: Joao Henriques; Galatasaray: Muslera 7, Boey 7, Nelsson 7, Bardakci 7, Karatas 7 (od 63. Du-

bos -), Kültü 7, Oliveira 7 (od 87. Ayhan -), Yilmaz 7 (od 86. Deriševoglu -), Mertens 7,5 (od 75. Akgün -),

Aktürkoglu 7,5, Bakambu 7 (od 74. Icardi -); trener: Okan Buruk 7,5.

Posest žoge v %: 52:48; strel: 9:15; na vrata: 3:10; koti: 5:6; prekrški: 17:12.

Kolesarstvo
Pogačar še povečal svojo prednost

Mednarodna kolesarska zveza (UCI) je objavila novo lestvico, na kateri ima **Tadej Pogačar** (na fotografiji) po bronasti kolajni v Glasgowu še večjo prednost. **Zdaj je že pri 7942,86 točke.** Na drugem mestu je Belgijec **Wout van Aert** (5277), ki je prehitel rojaka **Remca Evenepoela**. Pogačarjev uspeh v tudi zmaga **Mateja Mohoriča** na dirki po Poljski sta bila pomembna za **ekipno uvrstitev Slovenije**, ki je bila na prejšnji lestvici šesta, zdaj pa je **pridobila tri mesta**. Naši kolesarji (štejejo se točke najboljih 10 tekmovalcev) so zbrali 14182 točk. Uvrstitev bo konec leta zelo pomembna, **prvi pet reprezentanc ob zaključku sezone bo imelo na Olj v Parizu pravico do nastopa štirih kolesarjev na cestni dirki**. N. Gr.

FOTO AFP

Eurobasket 2025
V kvalifikacijah z Ukrainci, Izraelci in Portugalcii

Slovenski košarkarji so do silej nastopili na vseh evropskih prvenstvih od osamosvojitve države in zdaj se jim odpira še **pričlonost za 14. zaporodno uvrstitev med elito stare celine**. Včerajšnji žreb v Münchenu je določil, da bodo v **kvalifikacijah za naslednji eurobasket**, ki ga bodo med 27. avgustom in 14. septembrom 2025 gostili Latvija, Ciper, Finska in Poljska, igrali v **skupini A** z **Ukrainijo, Izraelom in Portugalsko**. Na EP bo napredovalo **24 od 32 sodelujočih reprezentanc** v kvalifikacijah oziroma po tri iz vsake od osmih skupin. V kvalifikacijah bodo na voljo trije cikli, in sicer med 19. in 27. februarjem 2024, med 18. in 26. novembrom 2024 ter med 17. in 25. februarjem 2025. B. E.

Nogomet
Kurtić se seli v Romunijo

Dolgoletni slovenski nogometni reprezentant **Jasmin Kurtić** bo po dveh sezona pri grškem klubu PAOK športno pot nadaljeval v Romuniji. Kot je 34-letni Belokranjec sporočil prek družbenih omrežij, se bo **po poteku pogodbe z italijansko Parma** kot prosti igralec preselil k ekipi **Universitatea Craiova**. Po poročanju romunskega medijev bo Kurtić za **enoletno pogodbo prejel 400.000 evrov**. STA

Boks
Joshua dobil novega izzivalca

Finski težkokategornik **Robert Helenius**, ki je oktobra lani doživel hud poraz proti ameriškemu šampionu **Deontay Wilderju**, se je uspešno vrnil v boksarski ring. V Savonlinji je v soboto v 3. rundi nokavtiral rojaka **Miko Melonena** in mu zadal prvi profesionalni poraz. **Že čez tri dni pa se bo spet povpel med vri –** v Londonu bo se postavil po robu še britanskemu zvezdniku **Anthonyju Joshua** (25 zmag, 3 porazi, na fotografiji). Helenius (32 zmag, 4 porazi) bo vskočil kot rezervist namesto britanskega izivatelca **Dilliani Whyta**, pri katerem je dopinška kontrola odkrila določene nepravilnosti izvidih. Tako se nova izjemna priložnost za dokazovanje ponuja 39-letnemu Fincu. »Komaj čakam, da se pomerim z Joshua. **Ker sem pravi Viking, sem pripravljen sprejeti vsak izziv**,« je poučaril 200 cm visoki Helenius. M. Š. Foto REUTERS

Spektakel s Kajo in Tamaro kar sredi Ljubljane

Tenis Po selitvi iz Portoroža od 11. do 17. septembra turnir WTA z osrednjim igriščem v parku Zvezda na Kongresnem trgu

Prostor Kongresnega trga v centru Ljubljane je doživel že marsikatero odmreveni priveditev. Najpogoste kakšno slavnostno ali kulturno, tu je bil tudi že odmenen turnir v odborki na mivki. Prvič doslej pa bo teniški turnir z oznako WTA 125, kar sredi parka Zvezde, Nič dogodku, ki bo od 11. do 18. septembra, torej čez dober mesec, se bosta predstavili tudi vodilni slovenski igralci Tamara Zidanšek (129. na svetovni lestvici) in Kaja Juvan (147.).

Ženska teniška karavana je zadnji dve leti na Slovenskem uživala ob septemborskem spektaku v Portorožu. Lani je bila tam celo wimbledonska zmagovalka Jelena Ribakina (v finalu je izgubila s Čehinjo Kateřinou Siniakovou), občinstvo je stiskalo pesti za omenjeni domači igralki, veliko pozornosti poznavalcev so pritegnili tudi nastopi

Britanke Emma Raducanu, Hrvatice Donne Vekić, Srbinke Aleksandre Krunić ...

A takšne zgodbe na naši obali vsaj za zdaj ne bo več. »Kot veste, je

Kaja Juvan se veseli septembrskega teniškega praznika v domačem mestu. FOTO BLAŽ SAMEC

100.000 €
bo nagradni sklad turnirja WTA 125 v Ljubljani

z novinarji poudaril direktor domače krovne teniške organizacije Gregor Krušči in dodal, da so bili že prvi pogovori z ljubljanskim županom Zoranom Jankovićem hitri in preprosti, kar ne preseneča, saj je znana naklonjenost slednjega prirejanju športnih dogodkov.

Veseli se tudi nastopa na OP ZDA

Prireditelji skupaj z županom sicer ne skrivajo, da so sprva načrtovali priredev na Trgu republike, torej tik pred stavbo državnega parlamenta. »Ta ploščad je naša,

a spomin na polom pred leti, ko smo imeli tu hokejske tekme na prostem, je bilo dobro drugačni odločitvi. Trg republike je predvsem prizorišče zgolj slavnostnih prireditvev,« je obrazložil Janković, obenem tudi veliki prizvener semeščanke Juvanove. Napovedal je, da je zmagu v Ljubljani in nato razgrnil željo, da bi se v prihodnje ustrial v majhnejših 10 teniških igralk na svetu ...

In Kaja? Seveda bi pri priči spregledala takšen scenarij svoje športne poti, v zadnjih tednih je predvsem vesela, da bo po daljši odstotnosti vraca k zelenim tirnicam. »Zdaj spet napredujem iz tedna v teden, telesno sem dobro pripravljena. Navsezadnje sem v Wimbledonu igrala tri kvalifikacijske dvoboje v treh dneh, nato pa nadaljevala v glavnem turnirju. Kvalifikacije bodo pred menoj tudi na bližnjem odprttem prvenstvu v ZDA, ki se

ga prav tako veselim, saj je moja igra tudi na trdi podlagi zdaj že na višji ravni,« je poudarila 22-letna Ljubljjančanka, ki se posebej veseli turnirja v domačem mestu. Ta se bicer začel en dan po koncu sklepnega turnirja sezone za grand slam v New Yorku.

»Slovenske teniške igralke smo se v zadnjih dveh letih v Portorožu počutili prav domače, toda obenem po zame prav poseben občutek igriti sredi mojega mesta. Nisem še nikdar igrala na takšnem prizorišču, kot bo to v parku Zvezde,« smo se slišali od Juvanove.

Bazni tabor z igrišči in spremljevalnimi prostori bo v Tivoliju, osrednje igrišče, poimenovano po naši najboljji teniški igralki doslej Mimi Jaušovec, bo tako v najozjem mestnu središču. Prireditelji verjamajo, da bodo tribune s 1000 sedeži v septembrskih večernih polne.

Košarka V četrtem pripravljalnem nastopu pred SP je Slovenija dosegla drugo zmago, v Stožicah je tesno ugnala Črno goro

34

točk, 13 skokov in 14 asistenc je bil učinek Luke Dončića v 33 minutah igre proti Črnomorcu.

Družil šele v pondeljek popoldne in poskuša nadomestiti zaostanek v formi za soigralci, ki je trenutno še očiten.

Med 14 slovenskimi kandidati za nastop na SP tokrat nista igrala zgolj Žiga Samar in Gregor Glas. V ospredju zanimanja je bilo poleg bravorja Luke Dončića seveda iskanje nadomestnih rešitev na polozaju krilnega centra, na katerem so preizkusili Bine Prepelčič, prijetno presenečenje v moštvu, Jakob Čebašek in Aljaž Kunc. Nič manjšo pozornosti pa si ne smela zaslužiti tranzicijnska obramba in skok.

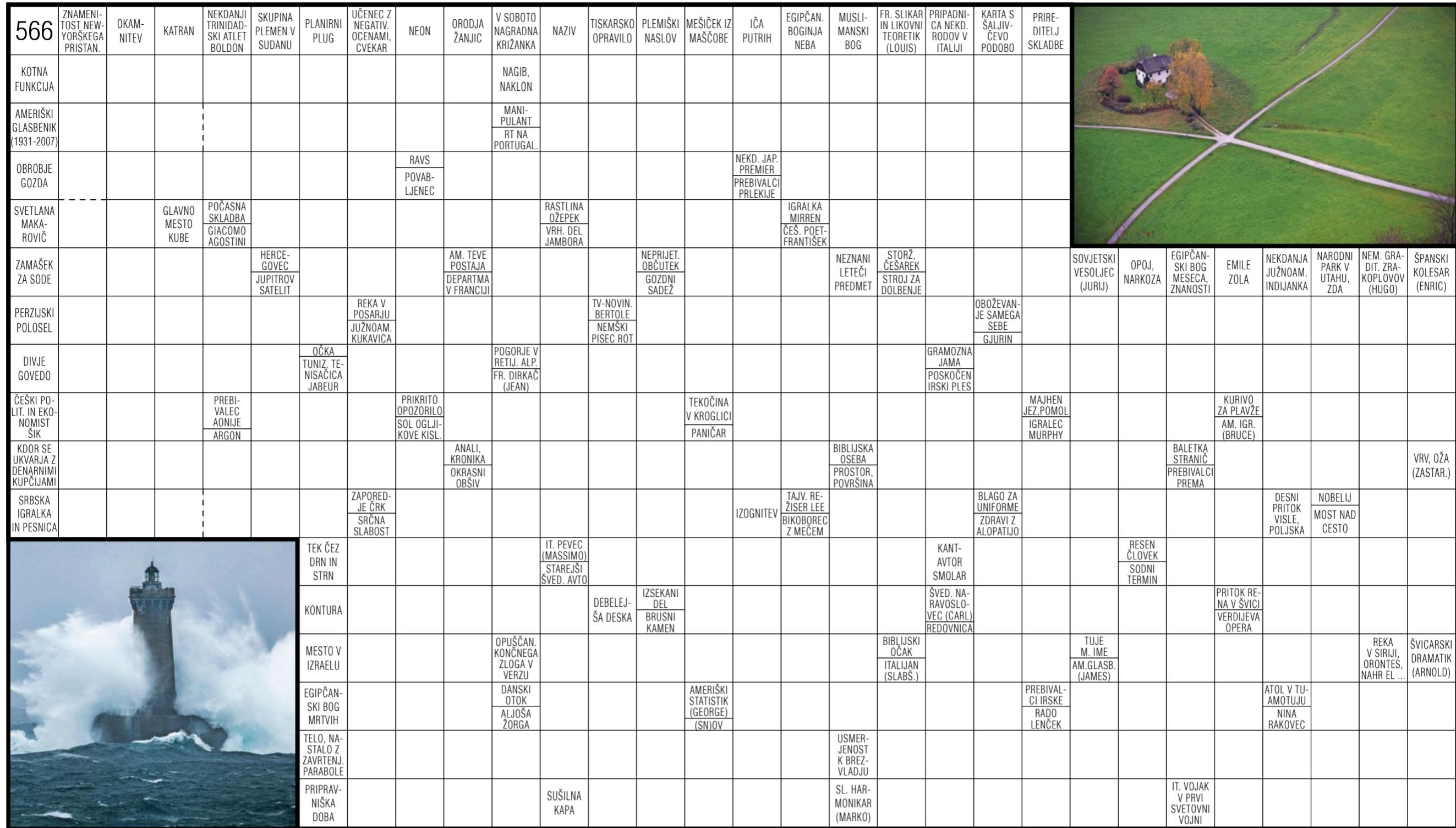
Slovenija je namreč vnovič dosegla veliko točk (v uvodni četrtini 32), a jih veliko tudi prejela. V drugi četrtini celo 31, tako da je hitro

izenačeno do 97:97. Ko bi lahko dokončno strli odpornikov, so sledili novi črni trenutki. Črna gora je nizom 19:6 prišla do vodstva z 92:91, njeni naleti sta ustavila šele Dončić in Jaka Blažič z dve zaporednimi trojtkami. V zadnjih minutih je pri rezultatu 97:97 začela odločati natančnost pri izvajanju prostih metov, pri katerih se je izkazal Klemen Prepelčič.

Dončićev učinek pri tej prvič je bil v drugem polčasu slab (1:6), pri drugih pa je kreko izstopal in tako kot na prvi tekmi z Grčijo izkazal s trojnim dvojčkom. V 33 minutah igre je dosegel 34 točki (za dve 7:10, za tri 4:11, prosti meti

8:15), pristavil pa še 13 skokov in 14 asistenc. Slovensko moštvo je na koncu metalo za dve točki z 72-oddostotnim izkoristkom (Črna gora 43 %), trojke 13:27 (gostje 13:27), izgubil skok s 33:42 in zbralo eno asistenco več (2

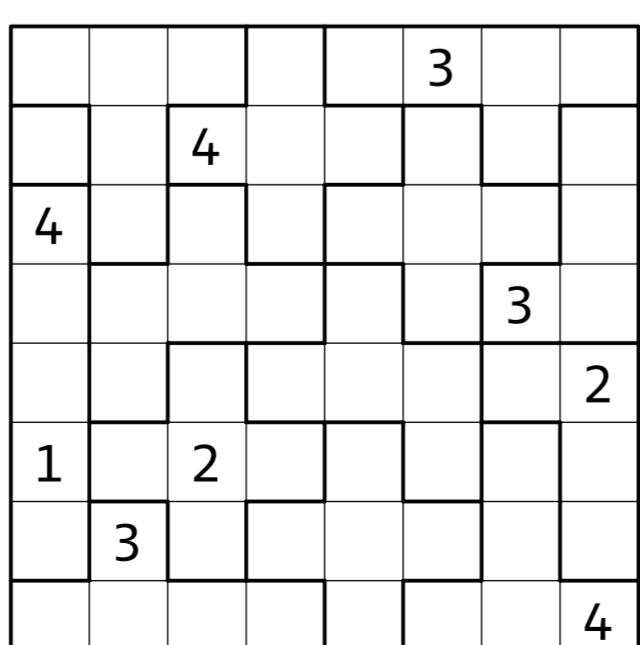
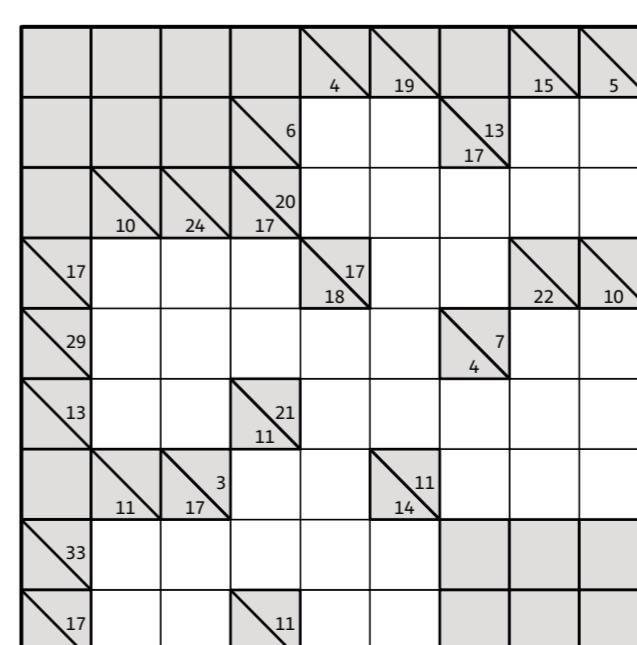
Križanka

Rešitev slikovne križanke št. 565

Vodoravno: ODSKOK, CINGELJ, OVIDIJ, DEKANI, AFONIJA, SALAMA, VSIP, LEMEŽ, RUSJAN, CBS, RT, NKOMO, ASEB, EK, MIEL, AIMAR, PETRA, ONTARIJCI, TLA, ENISA, MAMI, ARAI, EGOISTKA, NAREJE, OMOTIČNOST, LAKONSKOST, ITON, AMA, LAER, ATTAR, DANEK, DIA, CENZUS, NBA, NAKLO, UMOR, GANDHI, ARIANA, DEČAK, JAKOBSON, LALA, TR, ORR, LASO, POHVALA, OTA, POTEV, ATEIST, RUJHA, IMAM, AM, LINCOLN, ULA, KOPRČANI, REŠENIK, OTALEŽ, SNOJ, LAR, EDAMEC, PRETIN, POKRAJINA, KARITE, GORENC, VRTAT, DEAN.

PEANUTS. *Schulz***Garfield****Sudoku**

4				8	5			
8	3	9	1		2			
	6		9		1			
5	4		8					
			2	1	9			
9		5		6				
2			6	3	8	1		
	6	8				7		

Suguru**Kakuro****Nepravilni sudoku**

3			6	9				
1	4			3				
								5
4	3	9						
5								
5								
8	1	2	6	3	2	7	4	

FILM

Ljubljana

Muzejska ploščad Letni kino slovenske kinoteke / Poletje na platnu in med platnicami: Metelkova Pogovor: ekologija / Tanja Badalič in Vesna Liponik. V sodelovanju z Ljubljano - Unesovim mestom kulture.» 20.00.
Letni kino slovenske kinoteke / Poletje na platnu in med platnicami: Zveri južne divinje (Beasts of the Southern Wild). ZDA, 2021. Režija: Ben Zeitlin.» 21.00.

Kinodvor Zverinice iz gozda Hokipoki (Dyrene i Hakkebakkeskogen). Norveška, 2016. Režija: Rasmus A. Sivertsen. Synchronizirano. 4+. Kinobalon.» 10.00.
Nostalgija (Nostalgia). Italija, Francija, 2022. Režija: Mario Martone.» 18.00.
Ljubezen, nemške marke in smrt (A k, Mark ve Ölüm). Nemčija, 2022. Režija: Cem Kaya. V Mali dvorani.» 19.30.
Barbie (Barbie). ZDA, 2023. Režija: Greta Gerwig.» 20.30.

Kino Bežigrad Ninja želje: Mutantska ujma.» 16.00.
Ruby, najstniki kraken.» 14.00.
Oppenheimer.» 21.05.
Barbie.» 19.00.
Elementi.» 10.00.

Domžale

Mestni kino Grad strahov.» 20.30.

GLASBA

Ljubljana

Kavarna Kino Šiška 20.00 Gašper Letonja - Gašper Letonja je vsestranski glasbenik in producent, ki je doma na različnih področjih. Maj 2021 je izdal kantavtorski solo albumom Ivy, na katerem prepleta elemente post-metal, avant-folka in seattleske dedičine 90. let.

Ljubljanski grad 18.00 Norela - Norela je petčlanska zasedba izkušenih glasbenikov, ki preigravajo tradicionalne irske, škotske in bretonске melodije. V zadnjem času skupina aktivno spaja »keltovske« tradicije s svojo lastno dedičino - slovensko ljudsko glasbo.

RAZSTAVE

Ljubljana

Galerija Alkatraz 19.00 Re/mind/ers - Odprtje skupinske razstave, na kateri se predstavljajo Lea Cutetto, Dajana Didi Sisic, Zoë Kastelic, Goran Modic, Olga A. Senatorova Tišler in Ulla Žibert. Razstava bo na ogled do 25. avgusta.

Maribor

Fotogalerija Stolp 19.00 Odnosi 4 - Na fotografski razstavi se predstavljajo Matija Brumen, Karmen Corak, Andrej (Andrea) Furlan, Niko Furlani, Jakob Jugović, Arven Šakič Kralj, Maša Lancner, Boštjan Pucelj, Branimir Ritonja, Jadran Rusjan, Jernej Skrt, Klemen Skubic in Nina Sotelsek. Razstava bo na ogled do 9. septembra.

GLASBA

TOMAŽ PETRAČ, ROBERT LAKATOŠ, ROBERTO PAPI IN ANDREJ PETRAČ

Križevniška cerkev, Ljubljana, ob 20. uri
Konec 18. stoletja je bil klavirski kvartet kot sestav (klavir, violina, viola, čelo) noviteta. Ni povsem jasno, ali je bila združitev teh konkretnih glasbil Mozartova iznajdba ali ne, vsekakor pa velja njegov Klavirski kvartet v g-molu za eno izmed prvih del v tej obliki. Brahms je bil v prvi vrsti izjemn skladatelj komorne glasbe in velja za naslednika Beethovena in Schuberta v tem žanru. Njegov Klavirski kvartet v g-molu je inovativno delo ogromnega obsegata.

Čeprav Mahler slovi kot izreden simfonični skladatelj, je v njegovem opusu mogoče najti eno zgodnje komorno delo. Omenjene skladbe bodo zazvenele v izvedbi pianista obsežnega repertoarja Tomaža Petrača, njegovega brata violončelističa in člena orkestra Slovenske filharmonije Andreja Petrača, večkrat nagrjenega violinista in profesorja Roberta Lakatoša ter violinista v člana Simfoničnega orkestra SNG Maribor Roberta Papija.

R. L. FOTO ARHIV FESTIVALA LJUBLJANA

GLASBA

IZIDOR ERAZEM GRAFENAUER: STRUNE PRETEKLOSTI

Mestni muzej, Ljubljana, ob 20.30

Strune preteklosti je projekt kitarista in lutnjista Izidora Erazma Grafenauerja. Repertoar sestavlja izbor skladb skladatelja Santiga de Murcia iz knjige Codex IV iz XVII. stoletja, ki je bil ponovno odkrit leta 1943 v Mehiki in dva kvinteta za kitaro in godalni kvartet, ki ga sestavlja Ana Julija Mejnig Železnik, Mojca Jerman, Hiwote Tadesse in Lea Sušan Lujo.

R. L. FOTO DOMEN PAL

Sporedi

TV SLO 1

06.15 Odmevi. Pon.
06.35 Šport. Pon.
06.45 Superjelen Jani: Jani in rolka na sodišču. Ris. Pon.
07.00 Dobro jutro, poletni izbor. Zab. odd.
09.00 Mill in Mol: Macji tat. Ris. Pon.
09.10 Gudrun, vlikinska kraljica: Rogovje severnih jelenov. Otr./mlad. nan. Pon.
09.15 Nezmotljivi detektivi: Primer vsiljive frekvence. S1|E33. Avstral. otr./mlad. nan. Pon.
09.30 Skoraj nikoli: Jasnovidec. S3|E7. VB.
09.40 Kapucar. E33. Bel. Otr./mlad. nan. Pon.
10.10 TV-izložba
10.30 V petek zvečer. Zab. odd. Pon.
11.50 Okus po cvetju: Cvetote preproge. Slo. Pon.
12.25 Okus po cvetju: Sončno rumeno. Slo. Pon.
13.00 Prvi dnevnik
13.20 Šport
13.25 Vreme
13.30 Narejeno v Kjotu. E23-24. Pon.
14.25 Podoba podobe: Mesta na razpotju. Pon.
14.55 Pod drobnogledom - Nagytó alatt: Načrti narodnostno mešanih občin v Prekmurju. A vegyesen lakott muravídeki községek tervej. Pon.
15.25 TV-izložba
15.40 Male sive celice: OŠ Kajetana Kovič Radenc in OŠ Toma Brejca Kamnik. Kvz. Pon.

16.30 TV-izložba
16.50 Vreme
16.55 Poročila ob petih
17.10 Šport
17.15 Mestne promenade: Vipava. Slo. Dok. odd. Pon.
17.45 Kumiljne živalske zgodobice: Surikata. Ris. Pon.
17.50 Knjižni moži: Merjenje moči. Ris. Pon.
18.00 Šef doma s Petro: Limonina pita. Slo. Kuh. odd. Pon.
18.25 Vemi Kvž. Pon.
18.55 Vreme
18.57 Dnevnik
19.20 Slovenska kronika
19.35 Šport
20.00 Vreme
20.05 Film tedna: Daj mi krila. Fr. Pust. film.
21.55 Vreme
22.00 Odmevi
22.25 Šport
22.30 V treh stenah: Poročni prstan. E3. Pon.
23.00 Vojna pred sodiščem - jugoslovanski procesi: Kazen. E2. Nem. Pon.
23.55 Mestne promenade: Vipava. Slo. Dok. odd. Pon.
00.25 Dnevnik Slovencev in Italijci
00.25 Dnevnik Pon.
01.15 Slovenska kronika. Pon.
01.25 Šport. Pon.
01.35 Kultura. Pon.
01.40 Vreme. Pon.
01.45 Napovedujemo

TV SLO 2

06.00 Napovedujemo
06.10 Videotrak
12.20 Dobro jutro, poletni izbor. Zab. odd. Pon.
14.40 Naravni parki Slovenije: Krajinski park Boč. Slo. Dok. odd. Pon.
15.20 Dežela smehljava: Večer najlepših operetnih in opernih arij (Sabina Čvikel, Luca Salis), Simfonični orkester RTV Slovenija, David Heusej). E2. Pon.
16.30 Ambienti. Slo. Pon.
17.20 Čez planke: Rodos. Dok. odd. Pon.
18.15 Videotrak
19.15 Podjetno naprej: Misija Mlada kohezija/Hmeljtarstvo Čas, pridelovalec hmelja in pivovar. Slo. Izobr.-svet. odd. Pon.
19.50 Na utrip srca: Belcanto, tenoristi iz dobre gramofona: Od Melchiorja do Björlinga. E2. Pon.
19.50 Na utrip srca: Belcanto, tenoristi iz dobre gramofona: Od Melchiorja do Björlinga. E2. Pon.
19.50 Na utrip srca: Belcanto, tenoristi iz dobre gramofona: Od Melchiorja do Björlinga. E2. Pon.
20.00 V treh stenah: Poročni prstan. E3. Pon.
20.00 Vojna pred sodiščem - jugoslovanski procesi: Kazen. E2. Nem. Pon.
20.00 Šport. Pon.
20.00 Vreme
20.05 Film tedna: Daj mi krila. Fr. Pust. film.
21.55 Vreme
22.00 Odmevi
22.25 Šport
22.30 V treh stenah: Poročni prstan. E3. Pon.
23.00 Vojna pred sodiščem - jugoslovanski procesi: Kazen. E2. Nem. Pon.
23.55 Mestne promenade: Vipava. Slo. Dok. odd. Pon.
00.25 Dnevnik Slovencev in Italijci
00.25 Dnevnik Pon.
01.15 Slovenska kronika. Pon.
01.25 Šport. Pon.
01.35 Kultura. Pon.
01.40 Vreme. Pon.
01.45 Napovedujemo

Pop TV

06.00 24UR
07.00 OTO čira čara. E26. Otr. odd.
07.01 Tika taka. S1|E25. Ris.
07.25 Dr. Panda. S1|E28. Ris.
07.40 Miraculous: Čarobni dragulji. S3|E3. Ris.
08.05 Zlata kletka. S1|E10. Tur. Nad.
09.00 Vaše zdravje, naša skrb. Slo. Izobr.-svet. odd.
09.15 Zlata kletka. S1|E11. Tur. Nad.
10.10 Ko cvetijo češnje. S1|E13. Tur. Nad.
11.20 Ko cvetijo češnje. S1|E14. Tur. Nad.
12.15 MasterChef Slovenija. S8|E7. Resn.
13.20 Vaše zdravje, naša skrb. Slo. Izobr.-svet. odd.
13.35 Reka ljubezni. S2|E57. Slo. Nan.
14.30 Vaše zdravje, naša skrb. Slo. Izobr.-svet. odd.
14.35 Botri. S2|E10. Hrv. Hum. nad.

Kanal A

15.40 Kmetija: Morje in oljke. S1|E42. Resn. Šov
20.50 Žrebanje Lota
21.00 Za sosedovo mizo: v Harzu. Nem. Pon.
21.30 Panorama
21.40 Magnet
21.50 Zdravje. Pon.
22.00 Volk je, volk je! S1|E8. Dan. Nad.
23.00 Ujet. S1|E3. VB. Nan. Pon.
23.50 Videonoč

13.05 Na kraju zločina: Miami. S2|E13-14. ZDA. Nan.
14.55 Survivor: Avstralija. S4|E4. Resn. Šov
15.10 Pisarna. S8|E2. ZDA. Hum. nan.
15.35 Dva moža in pol. S3|E1-2. ZDA. Hum. nan.
16.30 Survivor: Avstralija. S4|E4. Resn. Šov
18.00 Svet
18.35 Standup predstavlja. S1|E2. Zab. odd.
19.10 Nor, zmeden, normalen. S10|E22. Hrv. Hum. nan.
20.00 Pel: Rojstvo legende. ZDA. Bio. film.
23.30 Pisarna. S8|E3. ZDA. Hum. nan.
23.55 Survivor: Avstralija. S4|E4. Resn. Šov
01.15 Otok ljubezni: Avstralija. S2|E4. Zab. odd.
02.05 Glasbeni mikser

Planet TV

06.00 Planet 18
07.00 Moja hči. E67. Tur. Nad.
08.00 Jutro na Planetu. Slo. Izobr.-svet. odd.
09.00 Ribla, raca, rak. S1|E28. Resn. Šov
10.00 Zapeljivec. E46. Tur. Nad.
11.00 Vaše zdravje, naša skrb. Slo. Izobr.-svet. odd.
11.59 Vonj po strati. E87. ZDA. Nad.
13.00 Rebelde. S1|E12. Meh. Nad.
13.54 TV prodaja
14.00 Sulejman Veličastni. S1|E2. Tur. Nad.
15.00 Zapišučena. S4|E37-32. Nad.
16.00 Planet 18 - novice
16.04 Moja hči. E68. Tur. Nad.
17.00 Planet 18 - novice
17.01 Zapeljivec. E47. Tur. Nad.
17.58 Planet 18
18.53 Sulejman Veličastni. S1|E3. Tur. Nad.
19.53 Prenova doma. S1|E6. Resn. Šov
21.00 Hiša ljubezni. S1|E6. Resn. Šov
22.30 Planet 18 - večernja izdaja
22.50 Poroka na prvi pogled: Avstralija. S9|E36. Resn. Šov
00.15 Zaliv škalandalov. S3|E11. ZDA. Nad.
00.44 Epizode. S5|E5. VB. Hum. nan.
01.18 Umori v gorah. S2|E6. Nem. Nan.
02.18 Planet 18 - večerna izdaja
02.37 Nočni program

DOKUMENTARNI

23.00 TV SLO 1
Vojna pred sodiščem - jugoslovanski procesi
Krieg vor Gericht. Nem., 2021. Režija: Lucio Mollica. Dok. ser. 55 min.
Dokumentarni seriji je besedila dala tudi žrtvam, ki so postale tožniki. Med njimi so tudi tisti, ki so preživeli Srebrenico. Med obsojenimi je bila tudi ženska, in sicer Biljana Plavšić, nekdanja podpredsednica Republike Srbske, ki je zločine priznala, da bi dobila nižjo kazeno.

21.50 Svet: Pregled dneva

22.20 Klan. S3|E5. Srb. Nan.

Vaš vodnik po TV-sporedu

tvspored.del.si

DELO / SPORED

FILM

20.05 TV SLO 1
Daj mi krila
Donne-moi des ailes.

Fr., 2019. Režija: Nicolas Vanier. Igrajo: Jean-Paul Rouve, Mélanie Doutey, Louis Vazquez. Pust. film. 110 min.

Nejevoljni najstnik Thomas se prav nič ne veseli poletja. Preživila ga bo s svojim četrtom okoljevarstvenikom v preprosti koči, ki sploh nima interne. Na nekaj dneh prilaganja ga, presenetljivo tudi zarji, pritegne sodelovanje pri očetovem projektu, naučiti jato ogroženih divjih gosi, kako iti na novo selitveno pot proti severu. Njihova stará pot je namreč polna onesnaženih predelov.

FILM

20.00 HBO
Vdove

Widows. ZDA, 2018. Režija: Steve McQueen. Igrajo: Viola Davis, Michelle Rodriguez, Elizabeth Debicki. Krim. 125 min.

Zgodba o štirih ženskah, ki nimajo nič skupnega, razen velikega dolga, ki je nastal zaradi kriminalne dejavnosti njihovih pokojnih mož. Življenje se izgubili v spodelitem ropu, zato vdovom ne preostane drugega, kot da se lotijo istega podviga.

FILM

20.00 Kino
Pajek v mreži
Spider in the Web.

Koprod., 2019. Režija: Eran Riklis. Igrajo: Ben Kingsley, Monica Bellucci, Itay Tiran, Triler. 130 min.

Adereth je starajoči se agent izraelske tajne službe Mossad, ki naj bi veljal za enega najboljih terenskih operativcev. A ko ga pošljejo v Belgijo, kjer naj bi odkril dokaze o vojaški kemični tovari v Siriji, ostane praznih rok. Njegovi sefi posumijo, da Adereth ponareja dokaze, in tako v Belgijo pošljejo še mlajšega Daniela. Adereth in Daniel sta tudi osebno povezana ...

FILM

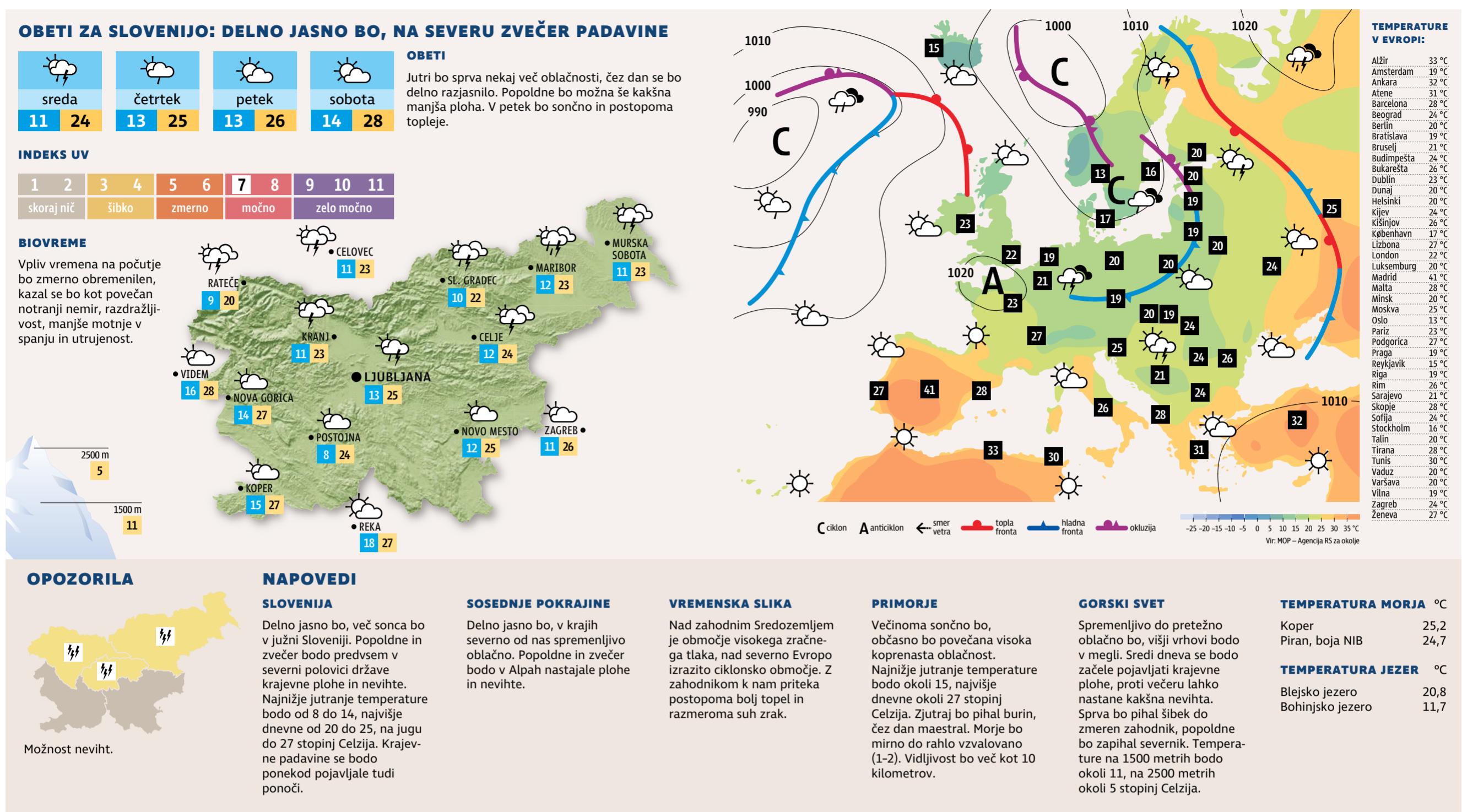
NATAŠA PIRČ MUSAR

čas je, da si nastavimo ogledalo

DR. LEONIDA ZALOKAR nikarščna skrivnost ni, da sem bila kot deklica v ustanovi
DR. ANDREJ PERKO vse več je psihopatov. nobena terapija jim žal ne pomaga

NATAŠA PIRČ MUSAR

marjetka vokič

Na današnji dan

9. avgust je mednarodni dan staroselcev

rubriko ureja:
julijana.bavcar@delo.si

1945 Na Nagasaki na Japonskem so ZDA odvrgle jedrsko bombo z imenom Fat man ali Debelenko s plutonijevim sredicem. Tri dni prej so na 300 kilometrov oddaljeni Hirošimo odvrgle atomsko bombo iz obogatjenega urana, imenovano Little Boy ali Deček. Šest dni po napadu na Nagasaki, 15. avgusta, je Japonska razglasila kapitulacijo, s čimer se je druga svetovna vojna končala tudi na azijsko-tihomskem območju. Zaradi teh bomb je po ocenah do konca 1945. umrla več kot 200.000 ljudi.

1962 Umril je nemško-švicarski pisatelj Hermann Hesse (roj. 1877), ki je leta 1946 prejel Nobelovo nagrado za književnost. Na literarno priporočilu je stopil z delom Peter Camenzind leta 1904, med njegovimi najbolj prepoznavnimi romani pa so Siddharta, Stepen volk in Igra steklenih biserov. Hesse je od vsega začetka močno nasprotoval vojni, zato so ga nemški mediji označili za izdajalca domovine. Pisatelj se je nato tudi javno distanciral

ONZ 1994. določila za mednarodni dan staroselcev ter tudi tako priznala njihove dosežke in prispevke. Danes živi približno 476 milijonov avtohtinov prebivalcev v 90 državah. Pripadajo približno 5000 kulturam ter so dediči in praktiki edinstvenih odnosov do ljudi in okolja. Na fotografiji maorski deklici na Novi Zelandiji.

2016 Na olimpijskih igrah v Riu de Janeiru je slovenska judoistka Tina Trstenjak v finalu do 63 kilogramov zmagalna in si prislužila zlato medaljo. Premagala je Francozinja Clarisse Agbégénou, svetovno prvakinj iz leta 2014. Bronasta je bila nizozemska judoistka Anicka Van Emden.

1982 V Ženevi se je prvič srečala delovna skupina OZN za staroselce. Obletnično srečanje je generalna skupščina. Ko so filmi končali, je Olivier konja obdržal na svojem podeželskem posestvu. Nekega dne ga je obiskal dramatik Noël Coward. Olivier je konja vpregel v kočijo in šel čakat gosta na železniško postajo. Na poti je Coward začel godrnjati, da se premikajo prepočasi. Olivier mu je odvrnil, da bi tudi njemu prijal več živahnosti, se nagnil h konjevim ušesom in začel citirati Henrika V: »... za sv. Jurija in Anglijo učijo ...« Na Cowardovo začudenje je konj galopiral vso pot domov.

1988 Sloviti britanski igralec in režiser Laurence Olivier (1944–1989) je igral v naslovni vlogi filma Henrik V. Takrat je svojega filmskega konja naučil galopirati, ko je izrekel klic k orožju. »Zdalo se je, da konj pozna Shakespearovo besedilo tako dobro kot jaz,« se je pozneje spominjal igralec. »Naščmil je ušesa in bil pripravljen vsakokrat, ko sem prišel do 'Sv. Jurija' ...«

Ko so filmi končali, je Olivier konja obdržal na svojem podeželskem posestvu. Nekega dne ga je obiskal dramatik Noël Coward. Olivier je konja vpregel v kočijo in šel čakat gosta na železniško postajo. Na poti je Coward začel godrnjati, da se premikajo prepočasi. Olivier mu je odvrnil, da bi tudi njemu prijal več živahnosti, se nagnil h konjevim ušesom in začel citirati Henrika V: »... za sv. Jurija in Anglijo učijo ...« Na Cowardovo začudenje je konj galopiral vso pot domov.

Rojeni
1888 ▶ Franjo Bratina (†1977) V Ustju pri Ajdovščini rojeni izumitelj je na Dunaju študiral pravo, študija ni zaključil, saj ga je vse preveč privlačila tehnika. Povezel se je tudi s pionirji letalstva na Slovenskem. Patentiral je okoli 20 izumov, tudi radialni razpršilec, kombinacijo reakcijskega motorja in okroglega krila. Bratina je zaslužen tudi za to, da je Ajdovščina na Hublju pri Ajdovščini dobila majhno hidroelektrarno.

1912 ▶ Bojan Adamič, slovenski skladatelj, dirigent in aranžer (†1995)
1927 ▶ Albin Lugarič, slovenski akademski slikar (†2014)
1932 ▶ Berta Golob, slovenska pisateljica
1937 ▶ Stane Koritnik, slovenski operni pevec (†2014)
1942 ▶ Sandi Pavlin, slovenski igralec
1945 ▶ Tone Pretnar, literarni zgodovinar, prevajalec, docent, lektor (†1992)
1968 ▶ Gillian Anderson, ameriška filmska igralka

NAROČITE NEDELO

080 11 99 • narocnine@delo.si • trgovina.delo.si

Odprite boljše strani tedna.

SPREJEM OSMRTNIC

DELOVNI ČAS:
od ponedeljka do petka od 8. do 16. ure
za naslednji dan od 8. do 14. ure

Osmrtnice lahko oddate od ponedeljka do petka
po telefonu 01/47 37 500 ali po
e-pošti osmrtnice@delo.si.

Naročniki Dela ali drugih Delovih edicij (fizične osebe), ki so letni plačniki, imajo **30 % popusta** pri objavi
osmrtnice. Ostali naročniki Dela ali drugih Delovih edicij (fizične osebe) imajo **20 % popusta** pri objavi
osmrtnice. Popust se lahko uveljavlja, če je bil pokojnik naročnik ali pa je naročnik plačnik osmrtnice.

Drugi pogoji sodelovanja so objavljeni v splošnih pogojih
objavljanja, ki so sestavni del cenika. Ogledate si jih lahko tudi na spletnem naslovu:
www.delo.si, v rubriki oglaševanje.

Sporočamo žalostno vest, da je umrl dolgoletni direktor,
vizonar in pobudnik plinifikacije Slovenije

VINKO WERNIG

S spoštovanjem ga bomo ohranili v trajnem spominu.

Družba Plinovodi d. o. o.

D1045465

Zapustil nas je nekdanji sodelavec RTV Slovenija

JANEZ NOVAK

Pogreb bo v petek, 11. avgusta 2023, ob 15. uri.
Žara bo na dan pogreba od 13. ure naprej
v poslovilni vežici 3, Nove Žale.

S spoštovanjem se ga bomo spominjali.

Radiotelevizija Slovenija

D1045468

POGREBI

Sreda, 9. avgusta 2023

ŽALE:

- 10.00,** Janko Rozman, 68 let, druga vežica
- 11.00,** Nevenka Mikoš, 66 let, vežica sv. Nikolaja
- 13.00,** Zlatka Klarč, 64 let, tretja vežica
- 14.30,** Jelena Babić, 74 let, vežica sv. Petra
- 15.30,** Gorislav Čorić, 78 let, vežica sv. Jakoba
- 16.00,** Hata Jusuf, 92 let, prva vežica

NEVA MIKOŠ

Družini in prijateljem izrekamo iskreno sožalje.
Ohranili jo bomo v lepem spominu.

Sodelavke in sodelavci Leka d. d.

D1045447

V 93. letu se je poslovila naša

ALOJZIJA HUČ

upokojenka Državne založbe Slovenije

Na zadnjo pot jo bomo pospremili v petek, 11. avgusta 2023,
ob 13. uri na pokopališču Žale v Ljubljani.
Žara bo v mrljški vežici št. 5 od 8. ure dalje.
Cvetje in sveče hvaležno odklanjamamo
v korist prizadetim v poplavah.

Vsi njeni

Ljubljana, San Diego, avgusta 2023

D1045462

Naročite DELO

DELO TISK

DELO SPLET

DELO DIGITAL

DELO PREMIUM

NAROČILA: 080 11 99 • narocnine@delo.si • trgovina.del.si

Vedeti več pomeni imeti moč.

NEPREMIČNINE

STANOVANJE, ODDAM

V Trnovem v Ljubljani oddam v najem stanovanje v velikosti 64 m². Ponudbe mobitel: 040 710 834

D103595

STORITVE IN IZDELKI

POLAGANJE PARKETA, PVC-OBLOK

Polaganje, brušenje in lakoviranje parketa, polaganje laminatov, PVC-jel, linolij, podvod. 30 let izkušeni! Sestavljeno in delamo po vsej Sloveniji. Tel. 031/871-097; Mitja Godnjavec s.p., Litostrojska 10, 1000 Ljubljana

D1035697

Delo na Twitterju.
twitter.com/Delo

RAZNO

1A Komarniki: Izdelava in montaža vse vrst komarnikov. Hitro in ugodno poklicite nas 080 18 18: www.1a-komarniki.si; MM DESIGN, STORITVE d.o.o., PE Adamčeva ulica 6, Ljubljana.

D104369

VRT IN OKOLICA

PODIRANJE DREVJA v vseh situacijah, strokovno obzagonjanje svetovanje, obrezovanje, avtovigala 20 m, odvoz, BOBER GOZDARSTVO d.o.o., Črna vas 170, Lj. 01/427-42-68, 041/685-867

D1041676

DELO VSAKO SOBOTO

Sobotna priloga

SPREJEM MALIH OGLASOV

DELOVNI ČAS:
od ponedeljka do petka
od 8. do 16. ure
za naslednji dan od 8. do 14. ure.

Male oglase lahko oddate
po telefonu 01/47 37 500 ali po
e-pošti: malioglasni@delo.si

Naročniki Dela in Slovenskih novic (fizične osebe)
imajo **30 % popusta** pri oddaji malih oglasov.

Drugi pogoji sodelovanja so objavljeni v splošnih pogojih
objavljanja, ki so sestavni del cenika. Ogledate si jih lahko tudi na
spletnem naslovu: www.del.si, v rubriki oglaševanje.

POKLONITE SE SPOMINU
SVOJIH NAJDRAŽJIH

Odhod naših dragih jeboleč,
a v naših srčih ostanejo za vedno.

Če bi želeli deliti in ohraniti spomin na dragega pokojnika
ter zaznamovati njegovo delo in pečat, ki ga je pustil, lahko v Delu
objavite njegovo življensko pot v večen spomin in navdih.

Nekrologe sprejemamo vsak delovni dan
od ponedeljka do petka od 8. do 14. ure.

Naročite jih po e-pošti osmrtnice@delo.si
vsaj 3 delovne dni pred želenim datumom objave.

Dan objave je lahko torek ali četrtek.

DELO Dnevnik Delo
ISSN 0350-7521
Izdaja Delo Časopisno založniško
podjetje d.o.o., Likožarjeva 1, 1000 Ljubljana

Poslovodstvo
Stojan Petrič
Nataša Luša

Prilog: Deloindom, Ona,
Soborna priloga in Vikiend
so sestavni del časopisa.

Številski natisnjeni
izvodovi: 16.476

International Federation
of Printers and Publishers

ODGOVORNI UREDNIK: Bojan Budja, NAMESTNIKI: Katja Svenšek, Olga Cvetek,
POMOČNIK IN ZUNAJNA POLITIKA: Miha Hočvar, CENTRALNA REDAKCIJA: Rok Tamšič,
Aleksander Zupanc, Novica Mihajlovič, UREDNIKI: Marjana Kristan Fazarinc, Tanja Jaklič,
GOSPODARSTVO: Janez Tomazič, KULTURA: Andrej Predin, ŠPORT: Jemez Suhaldinik,
SOBOTNA PRILOGA: Ali Žerdin, FOTOGRAFIJA: Matej Družnik,

LIKOVNI UREDNIK: Ermín Međedović, DELO.d: Katja Svenšek

Naslov

Likožarjeva 1, 1000 Ljubljana, T: 01/47 37 417, e-pošta: urednistvo@delo.si

Direktor trženja, digitalna razvoja in marketinga

Gorazd Marašek: T: 01/47 37 400 (tajništvo poslovodstva), e-pošta: poslovodstvo@delo.si

Trženje oglašnega prostora

Likožarjeva 1, Ljubljana, T: 01/47 37 501, F: 01/47 37 511, e-pošta: oglasni@delo.si

Časopisni arhiv: T: 01/47 37 372, e-pošta: dokumentacija@delo.si

Naročnike in reklamacijski oddelek dostavljajo:
T: 080 1199, 01/47 37 600, F: 01/47 37 613, e-pošta: narocnine@delo.si

Male oglase sprejemamo po telefonu 01/47 37 500 ali po elektronski pošti:
malioglasni@delo.si. Delovni čas: od ponedeljka do petka od 8. do 16. ure,
za objavo naslednjih dan od 8. do 14. ure. Naročniki Dela in Slovenskih novic (fizične osebe)

imajo 30 % popusta pri naročilu malih oglasov.

Osmtre sprejemamo po telefonu 01/47 37 500 ali po elektronski pošti: osmrtnice@delo.si.

Delovni čas: od ponedeljka do petka od 8. do 16. ure, za objavo naslednjih dan od 14. ure.

Naročniki Dela in drugih Delovih edicij (fizične osebe) imajo 20 % popusta pri naročilu osmrtnice.

Naročnike in reklamacijski oddelek dostavljajo:

T: 080 1199, 01/47 37 600, F: 01/47 37 613, e-pošta: narocnine@delo.si

Male oglase sprejemamo po telefonu 01/47 37 500 ali po elektronski pošti:
malioglasni@delo.si. Delovni čas: od ponedeljka do petka od 8. do 16. ure,
za objavo naslednjih dan od 8. do 14. ure. Naročniki Dela in Slovenskih novic (fizične osebe)

imajo 30 % popusta pri naročilu malih oglasov.

Osmtre sprejemamo po telefonu 01/47 37 500 ali po elektronski pošti: osmrtnice@delo.si.

Delovni čas: od ponedeljka do petka od 8. do 16. ure, za objavo naslednjih dan od 14. ure.

Naročniki Dela in drugih Delovih edicij (fizične osebe) imajo 20 % popusta pri naročilu osmrtnice.

Naročnike in reklamacijski oddelek dostavljajo:

T: 080 1199, 01/47 37 600, F: 01/47 37 613, e-pošta: narocnine@delo.si

Male oglase sprejemamo po telefonu 01/47 37 500 ali po elektronski pošti:
malioglasni@delo.si. Delovni čas: od ponedeljka do petka od 8. do 16. ure,
za objavo naslednjih dan od 8. do 14. ure. Naročniki Dela in Slovenskih novic (fizične osebe)

imajo 30 % popusta pri naročilu malih oglasov.

Osmtre sprejemamo po telefonu 01/47 37 500 ali po elektronski pošti: osmrtnice@delo.si.

Delovni čas: od ponedeljka do petka od 8. do 16. ure, za objavo naslednjih dan od 14. ure.

Naročniki Dela in drugih Delovih edicij (fizične osebe) imajo 20 % popusta pri naročilu osmrtnice.

Naročnike in reklamacijski oddelek dostavljajo:

T: 080 1199, 01/47 37 600, F: 01/47 37 613, e-pošta: narocnine@delo.si

DOBRO JUTRO

Ker je tako
rekel Vitomil

Menda je bil Vitomil Zupan bralcem svojih del v pogost navdih. Že pač vel posebne sorte bonivan. Že od študentskih let, ko njegove *Igre s hudičevim repom* ni bilo več treba skrivati pod drugimi, »lepšimi« knjigami, sem tudi sama med njegovimi »sledilci«. Ne spomniam se več, kje pri njem sem prebral, kako se pravilno hodil v hribe oziroma z njih ter kako se kuha dobra kava, a to že leta počenim po »Vitomilovem receptu«. Moji me niti več ne pogledujejo čudno, ko si hodeč v hrib kamne podstavljam pod peto, hodeč navz dol pa pod prste. Vrag je, kadar ni dovolj kamnin na poti, a pomembno je, da vsi vedo za vzrok te »poskočne« planinske hoje.

Imenuje se: ker je tako rekel Vitomil. Spriznali so se tudi s kavico na »Vitomilov način«: z zrcem soli in trikrat prevrete.

Naneslo pa je, da si je kavice zazeleni sinov prijatelj, vajen črne opojnosti pri svoji mami: z veliko kavne »pene«. Prvega dne je ob moji kavici vladno molčal, tudi drugega dne se še ni pritoževal, tretjega dne pa je previdno vprašal, ali je lahko zraven, ko jo kuham. In sva jo kuhala v dvoje. Spet natančno po Vitomilu: močno, z zrcem soli, trikrat prevrete.

Na prvem dejanju – dodajanjtu soli – je skoraj padel na džezvo. Da sem se najbrž zmotila in sem hotela dodati sladkor, je rekel, zajela pa sem sol. Pravilno je dodati sol, sem rekla samozavestno: »Zakaj?« Z odgovorom so mi pomagali domači:

»Ker je tako rekel Vitomil.« Da ga ne pozna, se je namrdnil, nato pa ob zadnjem dejanju – po tretjem prevretku – ponovljivo pokimal:

»A, zato niti nikoli peme na vaši kavi. Soljena in trikrat prevrete.«

Kot goreči Vitomilovi oboževalki mi ob spodbujanju njegovih tez ni bilo lahko pri srcu. Moji so ob tem, rekla bi, celo malce uživali, dokler jih nisem razrožila. Nasla sem strokovni zapis, ki je potrjeval tezo, da je kavi vsekakor treba dodati sol. Zakaj že? Ker je natrjav v soli fisti – in ne sladkor! –, ki ubije gorenko kave. Kakšno olajšanje vedeti, da sva imela z Vitomilom tudi takrat prav.

POLONA MALOVRH

Če bi šla mama čez dvorišče, je ne bi bilo več

Boštjan Reberšek Medtem ko je vodil petkovo intervencijo v Gorenji vasi, se je na njegovi domačiji sprožil zemeljski plaz

Medtem ko se je v petek zjutraj na njegovi domačiji sprožil plaz, je bil Boštjan Reberšek že v gorenjevaškem gasilskem domu – kot predsednik prostovoljnega gasilskega društva je prvi dan in tudi še v soboto vodil obsežno gasilsko intervencijo.

ŠPELA ANKELE

»Hlev, v katerem je trenutno 20 glav živine, je močno poškodovan, ostrešje je uničeno. Uničeni so tudi traktorja in druga mehanizacija, ki je bila pod napuščem hleva,« je povedal Reberšek, ki je sicer zaposlen v podjetju Marmor Hotavlje. Posloplje je zavarovano proti vsem drugim nevšečnostim, razen proti zemeljskemu plazu. »Ne vemo, kaj zdaj. Verjetno bomo morali, tudi zaradi neperspektivnosti kmetovanja, to dejavnost kar opustiti,« se je v prihodnost kmetije razzri sogovernik.

Tako ko so padavine v Poljanski dolini ponehale, se je tudi na domačiji pr' Barbarč začela sanacija. Z dvorišča kmetije so tovornjaki včeraj, podobno kot dan pred tem, odstranili kakih 2000 kubičnih metrov zemlje, ki se je usula z grica. »Hvaležni smo za vso pomoč, ki so nam jo sosedje in prijatelji dali v preteklih dneh,« je družina Reberšek poučarila solidarnost dobrih ljudi.

»Sestra me je v petek okoli 7. ure zjutraj poklicala, ker je na hribu nad našo domačijo opazila razpokzo, ki je nakazovala plazjenje zemlje. Stopila sem na dvorišče in šla po spodnji strani mimo hleva, da

si ogledam, kaj se dogaja. Potem pa se je za hlevom samo usulo,« je o zemeljskem plazu pripovedovala Boštjanova mama Minka. »Če bi šla čez dvorišče po drugi poti, me danes ne bi bilo več tu – bila bi zakopana pod tem kupom zemlje.«

Sireno sprožil na lastno pest

V Gorenji vasi so prve klice na pomoč dobili v petek že okoli 2. ure zjutraj. Takrat je zaradi silovitih padavin Poljanska Sora že naraščala. Dobri dve urki nasneje je tako poplavljala, da je predsednik gasilskega društva na lastno pest sprožil sireno, ki je oznanjala splošno nevarnost. Reka je v petek zjutraj sega-

Nujno in zelo hitro bi potrebovali stroje za odmaševanje kanalizacije.

la skoraj do dvorišča novega gasilskega doma, medtem ko je bila bližnja cesta že pod vodo, zato so gasilci že imeli težave, ko so z intervencijskimi vozili zapuščali garaze.

Voda je bila ponekod celo tako visoka, da prek nje niso mogli z gasilskimi vozili, zato jih je na pomoč prisikočil večji traktor. Z njim so v Sestranski vasi rešili nepokretno občanko, ki ji je voda že zvala pritičje. »V prvih urah je bilo ogromno klicev na pomoč. Ena od naših ekip, ki so se preopravile reševat, je bila za kratki čas ujetta med vodami,« je začetek niza intervencij, ki se je nadaljeval tudi včeraj, opisal Domén Božičnik, poveljnik gorenjevaških gasilcev.

Med tistimi gasilci, ki so bili ujeti med naraslimi vodami, je bil tudi vsestranski reševalec Jure Trlep, ki nam je včeraj na vprašanje, koliko časa je spal v zadnjih nekaj dneh, samo skomognil z rameni: »Ne preveč.«

In kaj je tisto, kar v Gorenji vasi zdaj potrebujejo? »Nujno in zelo hitro bi potrebovali stroje za odmaševanje kanalizacije. Nekaj jih imamo in so v pogonu, a zaradi velike razsežnosti bi jih potrebovali še precej več, in to že zdaj, ne šele čez dober teden,« so povzeli gorenjevaški gasilci, ki so v teh dneh nasteli več kot 130 intervencij.

Na pomoč so jim prisikočili tudi gasilski kolegi iz okolice in iz Selske doline. »Marsikateri člani prostovoljnih gasilskih društev so se samoiniciativno vrnili z dopustov, saj so čutili, da je tako prav, je na srčnost številnih slovenskih gasilcev še opozoril poveljnik gorenjevaške prostovoljne gasilske čete.«

Boštjan Reberšek je vodil obsežno gasilsko intervencijo.

Na kmetiji pr'Barbarč se bojijo, da bodo morali po zemeljskem plazu kmetovanje opustiti. FOTOGRAFIE ŠPELA ANKELE

Tudi včeraj so z domačije, podobno kot dan prej, s tovornjaki odstranili kakih 2000 kubičnih metrov zemlje, ki se je usula z grica.

Slovenci na Hrvaskem
poletje 2022

2,1 mio

zasebnih potovanj so ustvarili domači turisti, 64 % v tujini

69 %

zasebnih potovanj v tujino je bilo na Hrvasko, sledile so Bosna in Hercegovina, Italija, Grčija in Srbija

DELO vir: Surs

Svet so ljudje

V enem od intervjujev je povedal, da je nanj zelo vplival radio, ki ga je poslušal v temi in medtem dal duška svoji domišljiji. FOTO CHRIS DELMAS/AFP

REŽISER DVEH KULTNIH FILMOV

Posnel je najbolj grozljiv film vseh časov

Marsikateri zaljubljenec v film se bo strinjal, da so v 70. letih prejšnjega stoletja v Hollywoodu nastali najboljši filmi vseh časov. Takrat so na sceno prišli mladi in ambiciozni režiserji s povsem svojo filmsko poetiko, ki so se brez strahu spoprijeli predvsem z žanrskimi filmi – grozljivkami, kriminalkami, trilerji. To so bili Francis Ford Coppola, Martin Scorsese, Steven Spielberg, George Lucas in mnogi drugi, med njimi je bil tudi **William Friedkin**, ki je pred nimi v 80. letu starosti umrl v Los Angelesu. Zaslovel je s kulturnima filmoma *Izganjalec hudiča* in *Francoška zvezde*. Za slednjega je prejel oskarja za režijo in predvsem z njim utrdil svojo režisersko dedičino, ki obsegajo še filme *Živeti in umreti* v Los Angelesu, *Trenutek odločitve* in *Dvanajst ježin mož*. Friedkin je tudi režiral epizode televizijskih nadaljevanj, med drugim *Zone somraka*, serije *Rebel Highway* ter *Na kraju zločina*.

Leta 1973 je v kinematografe prišla grozljivka *Izganjalec hudiča*, ki temelji na romanu Williama Petra Blattyja o 12-letni deklici, ki jo je obsedel hudič. Deklico je igrala Linda Blair, film pa je dobil deset nominacij za oskarje in osvojil enega za scenarij in drugega za zvok. Sodi med ene najbolj grozljivih

Rodil se je 29. avgusta 1939 v Chicago in že kot najstnik začel delati na lokalni televiziji, kot šestnajstletnik je že režiral oddaje v živo. Film *Francoška zvezda* je zelo realistično posnel po resnični zgodi newyorskega policista, ki je lovil francoskega tihotapca mamil v New York in ZDA. Zaznamujejo ga legendarne scene avtomobilskega zasledovanja, ki jih je Friedkin po lastnih besedah lahko posnel šele, ko je podkupil mestnega uradnika, saj so bile prenevarne. Film je stal le dva milijona dolarjev, ob izidu leta 1971 pa je bil takojšnja uspešnica. Dobil je pet oskarjev, tudi za najboljši film leta, scenarij in montažo. Friedkin je imel takrat še 32 let.

Leta 1973 je v kinematografe prišla grozljivka *Izganjalec hudiča*, ki temelji na romanu Williama Petra Blattyja o 12-letni deklici, ki jo je obsedel hudič.

Deklico je igrala Linda Blair, film pa

je dobil deset nominacij za oskarje in

osvojil enega za scenarij in drugega za zvok. Sodi med ene najbolj grozljivih

filmov vseh časov. Gledalce je takrat tako prestrašil, da so množično odhajali iz kinodvoran, saj so med ogledom imeli razne probleme (bruhanje, slabost). Zanimalo je, da naj bi tudi samo produkcija filma zajelo hudičeve prekletstvo. Ko je Blatty napisal prve besede scenarija, mu je umrla mama, med snemanjem je umrlo kar devet ljudi iz produksijske ekipe in njihovih bližnjih. Brez pravega razloga je popularna pogorela glavna scena, Friedkin pa so težave pripeljale tako daleč, da je na snemanju angažiral prvega izganjalca hudiča. William Friedkin slave omenjenih dveh filmov ni več ponovil. Gangsterski film *Čarovnik* z Royjem Scheiderjem iz leta 1977 ni dosegel pretiranega uspeha, kakor tudi ne kasnejši z Al Pacinom *Križarjenje*. Film je izrazil proteste skupin za pravice homoseksualcev zaradi načina, kako jih je prikazoval. Njegov zadnjiigrani film je bil *Morilec Joe* iz leta 2011, črna komedija z Matthewom McConaugheyjem.

TEMPERATURNI REKORDI
Oceanski vročinski val

Svetovni oceani se še naprej segregajo in so v teh dneh znova dosegli temperaturni rekord. Gladina morja je namreč dosegla skoraj 21 stopinje Celzija, kažejo podatki evropskega programa za opazovanje Zemlje Copernicus. Podatki znova sprožajo zaskrbljenost zaradi posrednih učinkov segregacije na podnebjje, morsko življenje in obalne skupnosti. Glede na podatke, ki jih je prejšnji teden objavila pristojna služba za zbiranje podatkov Copernicusa, je temperatura gladine oceanov 30. julija dosegla 20,95 stopinje Celzija. Prejšnja najvišja zabeležena iz marca 2016 je znašala 20,95 stopinje Celzija, je za francosko tiskovno agencijo AFP v petek povedala tiskovna predstavnica Copernicusa. Podoben trend segregacije oceanov v zadnjih mesecih beleži tudi ameriška Nacionalna uprava za oceanske in atmosferske dejavnosti (NOAA), ki sicer uporablja drugo podatkov.

Kot so sporočili pri NOAA, je bila re-

PA ŠE TO

Škoda. Pa ne zaradi poplav

Medtem ko pa državi še ugotavljajo, kakšno škodo so povzročile poplave, so mariborski policisti obravnavali 33-letnega moškega, ki je v notranjosti že zapregel v Marijboru z razbijanjem povzročil za približno 200.000 evrov škodo. Zoper njega so podali kazensko ovadbo na Okrožno državno tožilstvo v Marijboru. Nismo vedeli, da imajo v Marijboru tako imenitne lokale. Kakšna škoda bi šele bila, če ga policisti ne bi ustavili.

V nagradni igri sta osvojili mesto na drugem komercialnem letu družbe Virgin Galactic.

FOTO PROMOCIJSKO GRADIVO

